

Jaarstukken 2018

Vastgesteld door gemeenteraad
10 juli 2019

“basis in balans – zorg uit balans”

Inhoud

Deel A: Aanbiedingsbrief	4
Aan de gemeenteraad	4
Het financiële beeld	10
Raadsvoorstel	11
Deel B Jaarverslag - Programma's	15
Programma 1 – Leven, leren en werken @ Bodegraven-Reeuwijk	15
Programma 2 – Wonen en Leefomgeving @ Bodegraven-Reeuwijk	23
Programma 3 – Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie @ Bodegraven-Reeuwijk	41
Programma 4 – Bestuur en dienstverlening @ Bodegraven-Reeuwijk.....	48
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien@ Bodegraven-Reeuwijk	53
Deel C: Paragrafen.....	54
Paragraaf 1. Lokale heffingen	54
Paragraaf 2. Weerstandsvermogen.....	74
Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen	86
Paragraaf 4. Financiering.....	89
Paragraaf 5. Bedrijfsvoering	94
Paragraaf 6. Verbonden partijen.....	96
Paragraaf 7. Grondbeleid	101
Deel D: Jaarrekening	103
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van het begrotingsjaar (verkort)	106

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van het begrotingsjaar (uitgebreid)	107
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	109
Toelichting op de balans	112
Toelichting op het overzicht van baten en lasten	128
Programma 1 – Leven, leren en werken@Bodegraven-Reeuwijk	128
Programma 2 – Wonen en Leefomgeving@ Bodegraven-Reeuwijk	130
Programma 3 – Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie@Bodegraven-Reeuwijk	131
Programma 4 – Bestuur en dienstverlening@ Bodegraven-Reeuwijk	132
Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien@ Bodegraven-Reeuwijk	133
Overzicht incidentele baten en lasten	139
Overzicht reserves	143
Overzicht voorzieningen	153
Overzicht begrotingsrechtmatigheid	157
SiSa	158
De staat van de gemeente	166
Deel E: Overige gegevens	169
Gebeurtenissen na balansdatum	169
Verwerking van het resultaat	169
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	170
Deel F: Overige Stukken	171
Stand investeringsbudgetten per 31 december	171

Deel A: Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Voor u ligt de jaarrekening 2018. Het is een jaarrekening met twee gezichten. Immers wie deze jaarrekening op eindresultaat beoordeelt, trekt de snelle conclusie dat er sprake is van een nadelig resultaat. De laag eronder laat hierin een gedifferentieerd beeld zien.

Een jaarrekening waarin vier duidelijke componenten boven komen drijven

1. Een solide exploitatie die in balans en veerkrachtig is
2. Goede resultaten op onze woningbouwprojecten
3. De kostenstijging en systeemfout van het Sociaal Domein
4. Afboeken van zwembad de Kuil

Een solide exploitatie die in balans en veerkrachtig is

Als we kijken naar de baten en lasten van onze jaarrekening 2018 dan zien we een solide exploitatie. Een jaarrekening waarin we betrekkelijk weinig nadelen op onze uitgaven hebben te melden (met uitzondering van ons sociaal domein). Doordat we onze stevige ambitie op het gebied van woningbouw realiseren, realiseren we een voordeel op de inkomsten van leges omgevingsvergunningen. We zien dat steeds meer toeristen onze gemeente bezoeken, waardoor de toeristenbelasting hoger is dan begroot. Tot slot we onze ambitie als het gaat om de openbare ruimte meer dan waargemaakt. Door meer te investeren in onze openbare ruimte kunnen we ook meer loonkosten toerekenen aan onze investeringen.

De basis van de exploitatie is op orde. Door de gerealiseerde voordelen is onze exploitatie zo veerkrachtig dat ruim de helft van het tekort van het Sociaal Domein kan worden opgevangen binnen onze exploitatie.

Goede resultaten op onze woningbouwambitie

In 2018 is de ambitie op het gebied van woningbouw waargemaakt. Door een tussentijdse winstname uit de grondexploitatie Weideveld realiseren we in 2018 een positief resultaat van € 1,3 miljoen. Door de realisatie van ons woningbouwprogramma werken we aan het behoud van de leefbaarheid in onze dorpen en blijven we onze financiële positie versterken.

De systeemfout in het Sociaal Domein

Het kan u niet ontgaan zijn, 2018 is een jaar geweest waarin de tekortkomingen van het objectief verdeelmodel boven komen drijven. Bij het opstellen van de kwartaalrapportages en het opmaken van de balans aan het eind het jaar is duidelijk geworden dat het nationale tekort op de Jeugdhulp ingeschat wordt op € 800 miljoen tot € 1 miljard. Ook Bodegraven-Reeuwijk deelt hierin mee. Het tekort in onze gemeente is fors. Enerzijds zien we op de terreinen waar we invloed op uit kunnen oefenen (sociaal team, huisartsen, preventie) dat we met het netwerk de juiste beweging maken. We staan steeds meer mensen bij tegen gemiddeld lagere kosten. Op het terrein waar onze invloed beperkt is (de doorverwijzingen van Gecertificeerde Instellingen), zien we dat er een sterke toename is van cliënten en een sterke toename van de kostprijs van deze trajecten.

Het budget dat wij van het Rijk ontvangen is onvoldoende. Daarbij ontvangt onze gemeente per jeugdigde bijna het laagste bedrag van Nederland. Dit terwijl onze zorgdruk per jeugdigde niet of nauwelijks afwijkt van het regionaal gemiddelde. Dit sterkt ons in onze opvatting dat:

1. Het macro budget voor de Jeugdhulp in Nederland te laag is
2. Het huidige objectief verdeelmodel geen recht doet aan de werkelijke en feitelijke situatie.

Bovengenoemde opvatting sterkt ons in de lobby naar de rijksoverheid. Maar deze opvatting ontslaat ons niet van onze eigen verantwoordelijkheid om zo veel als mogelijk bij te sturen in het Sociaal Domein. In de kadernota 2020 bereiden we dan ook voorstellen voor op welke wijze wij omgaan met dit tekort.

Zoals u inmiddels van ons gewend bent presenteren wij deze jaarrekening aan de hand van de drie pijlers van ons financiële beleid.

Achtereenvolgens komt daarom hierna aan de orde:

1. Het resultaat in meerjarenperspectief
2. De ontwikkeling van de leningportefeuille
3. De ontwikkeling van de reservepositie

1. Het meerjarenperspectief

Het totale resultaat van de jaarrekening 2018 komt € 2,5 miljoen nadeliger dan de begroting 2018. Dit resultaat is sterk beïnvloed door de versnelde afschrijving op de boekwaarde van het oude zwembad De Kuil voor een bedrag van € 2,1 miljoen. Wanneer dit effect wordt geëlimineerd is er sprake van een tekort van € 4 ton. De belangrijkste

factoren die tot dit resultaat hebben geleid zijn in onderstaand overzicht tot uitdrukking gebracht. In de volgende hoofdstukken van deze jaarrekening wordt per programma uitgebreider en dieper op de afwijkingen en verschillen ingegaan.

bedragen x € 1.000

Voordelen	Bedrag		Nadelen	Bedrag
Leges omgevingsvergunning	608 V	B	Integratieuitkering (incl stroppenpot)	1.164 V
Belastingen en heffingen	193 V	B	Jeugdhulp	- 3.622 N
Algemene uitkering	394 V	B	Wmo	- 189 N
Toerekening overhead	629 V	BR	Werk en inkomen	- 49 N
Resultaat uit grondexploitaties	1.334 V		Innovatiebudget	182 V
			Uitvoeringskosten	- 440 N
			Per saldo, sociaal domein	- 2.954 N B
			Loonkosten (anciënniteit)	- 425 N B
			Leerlingenvervoer	- 149 N B
			Overige verschillen, per saldo	- 26 N
Totaal voordelen	3.158 V		Totaal nadelen	- 3.554 N
Per saldo	- 396 N			
Versnelde afschrijving zwembad De Kuil	- 2.081 N	B		
	- 2.477 N			

B = gemeld in Burap

Voordelen

Leges omgevingsvergunning

De opbrengst uit de leges van de afgegeven omgevingsvergunningen is door de realisatie van enkele grote projecten hoger uitgevallen. Gedacht moet worden aan Landal Park Reeuwijk, Bedrijventerrein Groote Wetering en woningbouw in Weideveld en Reeuwijk-dorp.

Belastingen en Heffingen

Door de BSGR worden de gemeentelijke belastingen en heffingen opgelegd en ingevorderd. Over 2018 is een hogere opbrengst gerealiseerd van per saldo € 193.000. Voor het grootste deel (€ 131.000) is dit toe te schrijven aan een hogere opbrengst uit toeristenbelasting.

Algemene uitkering

Zoals reeds in de bestuursrapportages aangegeven valt de algemene uitkering uit het gemeentefonds hoger uit. Deze toename is het gevolg van de zogenoemde 'trap-op – trap-af systematiek'. Toenemende Rijksuitgaven leiden tot een hogere uitkering aan de gemeenten via het gemeentefonds.

Resultaat uit grondexploitaties

Het in 2018 gerealiseerde resultaat uit de grondexploitaties bedraagt circa € 1,3 miljoen en is grotendeels het gevolg van een tussentijdse winstname uit het complex Weideveld/

Toerekening overhead

Een gedeelte van de jaarlijkse loonkosten wordt als overhead toegerekend aan investeringen en grondexploitaties. In 2018 kon voor ruim 6 ton meer worden toegerekend dan in de begroting werd aangenomen. In de bestuursrapportage was hier in de risicoparagraaf onder de kansen al melding van gemaakt.

Nadelen

Sociaal domein

De uitgaven voor het sociaal domein leiden tot een nadeel van per saldo € 2,9 miljoen. Dit valt in enkele componenten uiteen. De kosten voor de jeugdhulp overschrijden de begroting met een bedrag van 3,6 miljoen. In de eerder dit jaar verschenen 4^e kwartaalrapportage Sociaal Domein is uitgebreid bij deze toename van kosten stilgestaan.

Op de Wmo is een nadeel van € 189.000 waar te nemen. De kosten voor Werk en Inkomen zijn licht gedaald met € 49.000.

Tenslotte kan worden gemeld dat in 2018 over de jaren 2016 en 2017 een bijdrage uit het fonds tekortgemeenten (de stroppenpot) is ontvangen van bijna 9 ton. Daarnaast is de integratieuitkering Sociaal Domein hoger uitgevallen dan geraamd. In totaal bedraagt dit een voordelig verschil van bijna € 1,2 miljoen.

Loonkosten (anciënniteit en IKB)

Zoals reeds in de bestuursrapportage gemeld is er in 2018 sprake van een niet geraamde toename van de loonsom als gevolg van de uitbetaling van anciënniteiten en IKB (Individueel Keuze Budget).

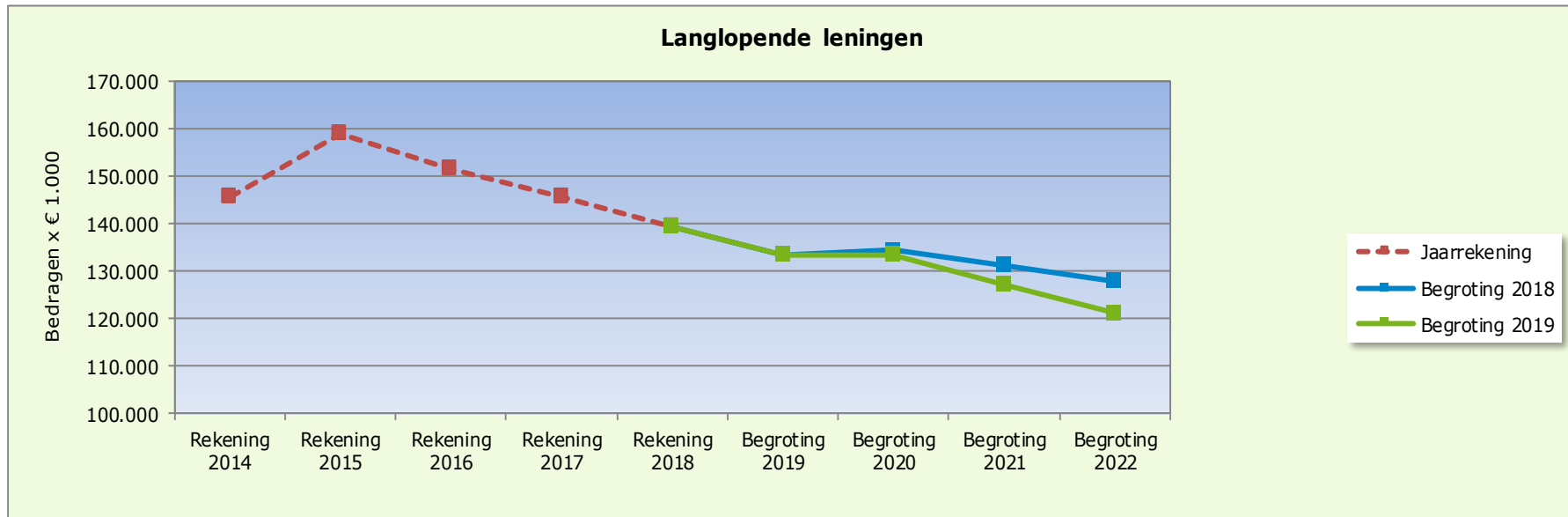
Leerlingenvervoer

De kosten voor het leerlingenvervoer zijn hoger uitgevallen. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een toename van het aantal te vervoeren leerlingen, maar ook is er sprake van een hogere prijs per kilometer.

Afschrijving zwembad De Kuil

Als gevolg van het besluit om te komen tot de bouw van een nieuw zwembad dient de boekwaarde van het bestaande bad in één keer te worden afgeschreven. Dit leidt in de jaarrekening 2018 tot een extra last van bijna € 2,1 miljoen. Hiervan is in de 2e bestuursrapportage melding gemaakt.

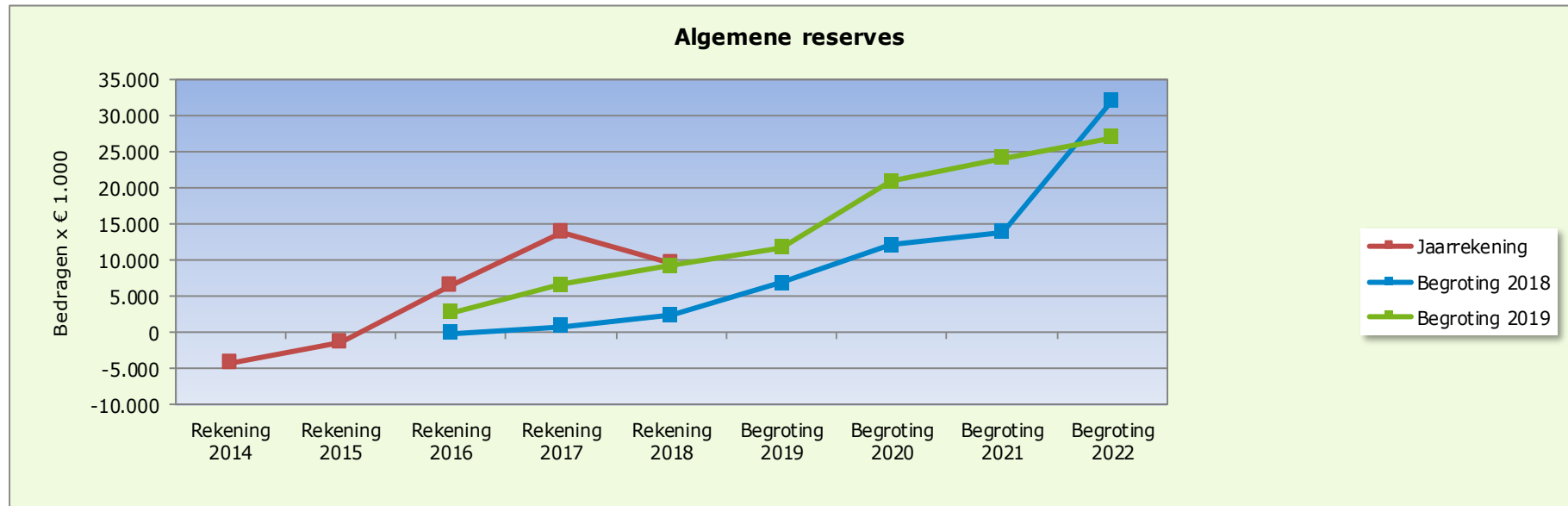
2. Liquiditeitspositie/leningenportefeuille 2018

De leningportefeuille kent per 31 december 2018 een eindstand van € 139,5 miljoen. Ten opzichte van de stand van 2017 (€ 145,5 miljoen) is dat een afname van € 6 miljoen. In bovenstaande grafiek wordt dit door de rode stippellijn tot uitdrukking gebracht.

Uit deze grafiek blijkt dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zich tot 2015 kenmerkte door een oplopende leningschuld. In 2016 is deze stijgende trend doorbroken en een neerwaartse lijn ingezet. Deze daling zet zich in 2018 onverkort door.

3. Reservepositie 2018

De algemene reserve sluit in de jaarrekening 2018 met een stand van € 9,0 miljoen, hetgeen vrijwel naadloos aansluit bij het beeld uit de begroting 2019. De daling die in deze reserve zichtbaar is (van € 14 miljoen in 2017 naar € 9,0 miljoen in 2018) is voornamelijk het

gevolg van het in 2018 vormen van de reserve sociaal domein van € 3 miljoen en de reserve centrumontwikkeling van € 1 miljoen. Tenslotte is ook het effect van het negatief resultaat van deze jaarrekening hierin verwerkt.

Het financiële beeld

De realisatie van de bestuurlijke doelstellingen en de uitvoering van de reguliere taken van de gemeente leiden tot een financieel resultaat. Dit resultaat is opgebouwd uit de resultaten per programma. Daar staan de algemene dekkingsmiddelen tegenover. Hieruit volgt het saldo van baten en lasten. Een deel van dit saldo is al

bestemd, namelijk de mutaties van de reserves waar de raad reeds een besluit over genomen heeft. Na verwerking van deze mutaties resteert het resultaat. Het resultaat over 2018 bedraagt € 2.477.015 nadelig. Onderstaande tabel geeft inzicht hoe dit resultaat over de verschillende programma's verdeeld is.

bedragen x € 1.000

Overzicht van baten en lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
1. Leven, leren en werken	- 23.073	- 22.724	- 30.014	- 7.290 N	- 25.687
2. Wonen en leefomgeving	- 6.511	- 6.986	- 4.917	2.069 V	411
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 3.843	- 3.937	- 3.979	- 42 N	- 3.869
4. Bestuur en dienstverlening	- 2.452	- 2.464	- 2.382	82 V	- 2.103
Programma's	- 35.880	- 36.111	- 41.292	- 5.181 N	- 31.248
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead					
Uitkeringen Gemeentefonds	37.139	37.249	38.815	1.566 V	36.409
OZB woningen	5.563	5.698	5.724	26 V	5.342
OZB niet-woningen	2.531	2.588	2.794	206 V	2.615
Belastingen overig	961	977	1.019	42 V	1.026
Overhead	- 7.547	- 8.309	- 7.057	1.252 V	- 6.756
Treasury	207	344	384	40 V	537
Onvoorzien	- 83	- 76	-	76 V	-
Vennootschapsbelasting	-	-	- 165	- 165 N	- 217
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	38.772	38.470	41.514	3.044 V	38.956
Saldo van baten en lasten	2.892	2.359	222	- 2.137 N	7.708
Mutatie reserves	- 2.892	- 2.359	- 2.699	- 340 N	- 5.312
Resultaat	0	0	- 2.477	- 2.477 N	2.396

Het nadelig resultaat van de jaarrekening 2018 valt uiteen in de volgende componenten:

• Resultaat normale exploitatie	€	3.811.500	Nadelig
• Resultaat grondexploitatie	€	1.334.485	Voordelig
Totaal	€	2.477.015	Nadelig

Uitvoering Samen Duurzaam Gezond

In mei 2018 is het raadsprogramma Samen Duurzaam Gezond door uw gemeenteraad unaniem aangenomen. Het programma biedt de komende vier jaar de leidraad voor ons college. Met het raadsprogramma zijn wij het afgelopen half jaar voortvarend van start gegaan. In deze aanbiedingsbrief bieden wij u een kort overzicht van de uitvoering van het programma.

Aanbesteding zwembad

In 2018 heeft een succesvolle aanbesteding van het nieuwe sportcentrum de Kuil plaatsgevonden. In augustus 2018 is de opdracht van het ontwerp en de bouw van het nieuwe centrum gegund aan Vaessen Algemeen Bouwbedrijf. Na de gunning is in goede samenwerking met omwonenden de huidige exploitant en de zwemverenigingen van het zwembad het proces verder goed vormgegeven. Zo zijn de omwonenden goed meegenomen in de planning van de bouwactiviteiten en hebben we met de zwemverenigingen een goed en uniek proces doorlopen over het wedstrijdgedeelte van het zwembad. Het ontwerptraject met de aannemer is in 2018 zo goed als afgerond. Ook heeft in 2018 de start van de bouw plaatsgevonden. Naar verwachting wordt het nieuwe binnenbad in de zomer van 2020 opgeleverd. De oplevering van het hele terrein (inclusief sloop van het huidige bad en aanleg van de ligweide) is gepland op het voorjaar van 2021.

Arbeidsmigranten

In 2018 is hard gewerkt aan de oplossing van het vraagstuk rondom de huisvesting van arbeidsmigranten in onze gemeente. Dit is een maatschappelijk probleem dat in steeds meer regio's in Nederland speelt. De huidige vormen van huisvesting in (met name het centrum van) Bodegraven leveren overlast op. Om deze reden is in 2018 gewerkt aan een oplossingsvariant voor alternatieve huisvesting van arbeidsmigranten. In dit proces zijn fouten gemaakt, fouten die in november 2018 zijn herkend en erkend. Op basis van twee verschillende moties die de gemeenteraad heeft aangenomen werken we de komende jaren verder aan het

maatschappelijk probleem van huisvesting. In de kadernota 2020 treft u onder andere een voorstel aan voor verruiming van het handavingsbudget voor kamerbewoning.

Duurzame energieopwekking

In 2018 hebben we een belangrijke stap gezet op weg naar onze ambitie als het gaat om duurzame energieopwekking. Zo is er een convenant afgesloten met de Energie coöperatie Bodegraven-Reeuwijk (ECBR). Dit convenant is een belangrijke stap op weg naar de realisatie van duurzame energieopwekking in onze gemeente. Naast de slag die is gemaakt met de ECBR zijn we ook actief geweest om op het dak van Koemans verpakking bv zonnepanelen te realiseren. Beide ontwikkelingen dienen als vliegwiel om de beoogde doelstellingen in het raadsakkoord te realiseren.

Sociaal Domein

Het Sociaal Domein kent in 2018 een aanzienlijk tekort. Toch is het te eenvoudig om alleen naar het resultaat onder aan de streep te kijken. Als we naar de inhoud kijken dan zien we een duidelijke positieve ontwikkeling. We zien dat op de gebieden waar we invloed op hebben (Sociaal Team, Huisartsen) de transformatie echt vormt krijgt. Als gemeente zien we een toename van het aantal inwoners dat we bijstaan, we zien tegelijkertijd dat de kosten van het bijstaand van deze inwoners afnemen. Kortom we helpen meer inwoners tegen lagere kosten. Een belangrijke bijdrage aan deze ontwikkeling is Welzijn op Recept. In 2018 is dit geëvalueerd (zie daarvoor ook de derde kwartaalrapportage Sociaal Domein 2018). We zien dat door het plaatsen van leden van het sociaal team bij huisartsen een sterke positieve ontwikkeling. Inwoners worden beter en daarmee goedkoper bijgestaan. Gezien deze positieve resultaten heeft het college in 2018 besloten deze pilot te verlengen.

Rond de uitvoering van de participatiewet zien we, door een aantrekkende economie en de inzet van de re-integratie instrumenten, voor het eerst in drie jaar een daling van het aantal uitkeringen in de bijstand. We zien daarbij dat we met betrekking tot de participatiewet financieel uitkomen.

Zoals in de jaarrekening 2018 in het Sociaal Domein is te zien, is er binnen het Sociaal Domein een groot financieel tekort dat de financiële positie hard raakt, zeker gezien de doelstellingen die onze gemeente heeft op het vlak van het verbeteren van de financiële positie. Als gemeente kunnen we het ons niet veroorloven om te wachten op een nieuw verdeelmodel in 2022. Het tekort in het Sociaal Domein kent naar ons inzien de volgende drie kanten:

1. Het macrobudget voor Jeugd voor alle gemeenten in Nederland is te laag. De prognose is dat gemeenten in 2018 ongeveer 800 miljoen tekort hebben op het gebied van Jeugdhulp.
2. Onze gemeente wordt onevenredig benadeeld door het huidige objectief verdeelmodel. Onze gemeente ontvangt een van de laagste bedragen per jeugdige in Nederland, terwijl de zorgdruk per jeugdige niet lager is dan in de regio.
3. De eigen verantwoordelijkheid van de gemeente. Los van de bovengenoemde systeemfout, heeft onze gemeente ook een eigen verantwoordelijkheid op de inrichting van het Sociaal Domein. Deze verantwoordelijk ontlopen wij zeker niet.

De balans tussen de systeemfouten en de eigen verantwoordelijkheid is, gezien de omvang en de oorzaak van het tekort, in 2018 wel zoekgeraakt. In de kadernota 2020 wordt een voorstel opgenomen op welke wijze we financieel omgaan met de tekorten binnen het Sociaal Domein.

Realisatie van grondverkopen en opbrengsten leges

In 2018 is de ambitie op het gebied van woningbouw waargemaakt. Door een tussentijdse winstname uit de grondexploitatie Weideveld realiseren we in 2018 een positief resultaat van € 1,3 miljoen. Door de realisatie van ons woningbouwprogramma werken we aan het behoud van de leefbaarheid in onze dorpen en blijven we onze financiële positie versterken. Ook is in 2018 volop meegewerkt aan particuliere initiatieven en is vooral geïnvesteerd in het stimuleren van planontwikkeling op kansrijke locaties. Er zijn overeenkomsten met ontwikkelaars gesloten over o.a. de locaties aan de Willem de Zwijgerstraat (t.o. zwembad), de Weijpoort (oude Bunnik-locatie) en de Doortocht (oude Welkoop-locatie). Voor de Maximalocatie in Waarder is een plan ontwikkeld. Op dit moment wordt op diverse

locaties gebouwd, zoals de Willem de Zwijgerstraat (Vd Sterre) en de Markthof. Deze ontwikkelingen dragen bij aan het verbeteren van de representatie van de entrees en het dorpshart. Er is regie genomen om tot herontwikkeling te komen van de Van Tolstraat 25-29 en het Dronenhoek-terrein, zodat ook hier de ruimtelijke kwaliteit een impuls kan krijgen.

Investeren in de leefomgeving

In 2018 is voortvarend van start gegaan met de uitvoering van het beheersplan leefomgeving. Dit plan is samen met de inwoners van de dorpen opgesteld en biedt een overzicht van de investeringen in de openbare ruimte. Daarmee intensiveren we het onderhoud van onze openbare ruimte. In 2018 zijn extra financiële middelen beschikbaar gesteld om de dorpen Nieuwerbrug en Driebruggen een kwaliteitsimpuls te geven. Hier zijn intensieve participatietrajecten aan vooraf gegaan, waardoor er door de inwoners gedragen plannen voorliggen. Daarnaast is er in 2018 een versnelling in Reeuwijk-brug West aangebracht, waardoor het project een doorlooptijd van vier jaar beslaat.

Economie en huisvesting

In 2018 is een dynamisch uitvoeringsplan centrum vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin zijn concrete projecten genoemd voor herinrichting van de openbare ruimte in het centrum welke vanaf 2019 gefaseerd worden uitgevoerd. In 2019 betreft dit de herinrichting van het Raadhuisplein en naar verwachting ook de Rijnkade. Daarnaast wordt een parkeerplan nader uitgewerkt met consequenties voor de openbare ruimte. Tot slot zal ook het door de raad omarmde burgerinitiatief 'Hart in Bodegraven' komen met uitgewerkte voorstellen voor herinrichting van diverse straten in het centrum. Voor de ontwikkeling van het centrum van Bodegraven is in 2018 actie ondernomen. De leegstand van het centrum in Bodegraven betekent dat het 'vijf voor twaalf' is. In 2018 heeft de gemeenteraad om deze reden ook de verordening verhuispremie vastgesteld. Door te focussen op een aantrekkelijk centrumgebied in Bodegraven, brengen we meer levendigheid in het centrum en wordt de bezoekerswaarde van het centrum verhoogd. Inmiddels wordt er gebruikt gemaakt van de regeling en weten we door een actief centrummanagement steeds

meer winkeliers te verleiden om zich te vestigen in het centrum van Bodegraven.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Een belangrijk onderwerp van Samen Duurzaam Gezond is mobiliteit en bereikbaarheid. In 2018 hebben we grote stappen gezet voor de toekomstige bereikbaarheid van onze gemeente. Zo is de lobby om de A-12/N11 Bodegraven-Boog op de agenda van provincie en het Rijk te krijgen geslaagd. De Bodegraven-Boog krijgt daarmee steeds meer vorm. Een direct aansluiting van de N11 op de A-12 richting Den Haag ontlast een belangrijk knelpunt in de gemeente 'de Kluif-rotonde'. Daarnaast is door stevig in te zetten op het bestuurlijk overleg met de provincie Zuid-Holland perspectief ontstaan in de spoorverbinding tussen Leiden en Utrecht. Het perspectief is nu dat de extra spitsstreinen daadwerkelijk in Bodegraven zullen stoppen. Dit betekent een versterking van de bereikbaarheid van onze dorpen via het spoor. Aandacht is nog wel de leefbaarheid van het dorp Bodegraven. Een verhoging van de frequentie van de trein heeft nadelige gevolgen voor het dorp.

In 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het herinrichting van de Raadhuisweg. Daarmee is een einde gekomen aan een jarenlange discussie en kunnen we ons richten op een veilige en duurzame inrichting van deze belangrijke dorpsroute voor Reeuwijk Brug.

Raadsvoorstel

Voorgesteld wordt de jaarrekening 2018 vast te stellen met een resultaat van € 2.477.015 nadelig. Elders in deze jaarrekening (pagina 170) is opgenomen hoe dit bedrag wordt gedekt.

Deel B Jaarverslag - Programma's

Programma 1 – Leven, leren en werken @ Bodegraven-Reeuwijk

Onderwerpen

Dit programma omvat de thema's Leven, leren en werken in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. De belangrijkste onderwerpen die in dit programma zijn terug te vinden zijn:

- Het Sociaal Domein
- De jeugdhulp, de Wmo en de participatiewet
- Het onderwijs
- Het subsidiebeleid
- Sport, Cultuur

Dit programma begint met een korte uiteenzetting van de (beleids) doelstellingen binnen dit programma. Vanuit deze beleidsdoelstellingen wordt een vertaalslag gemaakt naar concrete opdrachten, processen en projecten die bijdragen aan het verwezenlijken van onze doelstellingen.

Gerealiseerde doelstellingen

In de gemeente Bodegraven-Reeuwijk moet het goed leven, leren en werken zijn. In 2018 is gewerkt aan het versterken van de verbinding

tussen overheid en samenleving. Binnen dit programma zijn de volgende doelstellingen geformuleerd, waarbij het uitgangspunt is deze doelstellingen zoveel mogelijk samen met de samenleving te realiseren:

- Inwoners actief laten participeren in onze samenleving
- Ondersteuning en zorg voor inwoners die dat echt nodig hebben
- Zo veel mogelijk inwoners werken om in hun eigen leefonderhoud te voorzien
- Goed basisonderwijs
- Een adequaat voorzieningenniveau afgestemd op de behoeften van onze inwoners
- Vrije toegang voor sport en cultuur

Deze doelstellingen vallen uiteen in diverse projecten, opdrachten en processen:

Projecten, opdrachten en processen

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en stand van zaken aangaande de projecten, opdrachten en processen die binnen dit programma zijn opgenomen. De tekst uit de eerste kolom betreft de tekst zoals die in de begroting 2018 is opgenomen. In de tweede kolom wordt de beleidsrealisatie weergegeven.

Begroting	Realisatie
Sociaal Domein Het Sociaal Domein staat in het teken van een 'tweede ronde van gamechangers'. Met de komst van de Jeugdhulp, delen van de Wmo en de participatiewet naar de gemeenten is in 2015 en 2016 ingezet om aan de hand van verschillende interventies, zorg, welzijn en ondersteuning zo lokaal en zo laagdrempelig te organiseren. 'Gamechangers' zoals het ondersteuningsfonds, het buddyproject, de andere invulling van het jongerenwerk en de Hera-code kunnen hun effect in onze lokale gemeenschap hebben. In 2017 is echter gebleken dat een tweede ronde van interventies of 'gamechangers' noodzakelijk blijkt binnen het Sociaal Domein. De urgentie van deze tweede ronde komt zowel vanuit de inhoudelijke wens om te blijven zoeken naar betere, effectievere en lokale oplossingen, alsmede de financiële druk, veroorzaakt door de afname van integratie-uitkering Sociaal Domein. Daarbij ligt de nadruk om samen met verschillende partners de beweging naar steeds lichtere vormen van zorg (en uiteindelijk naar welzijn) voort te zetten. De prestatie-indicatoren bij dit programma zijn er dan ook met name op gericht om deze beweging te volgen en laten de gewenste beweging zien van: 1) minder 'zorg' oplossingen, en 2) meer 'eigen kracht' oplossingen <i>Inzet van stuurmaatregelen</i> Leidend bij de inzet van de tweede ronde 'gamechangers' is dat zij in gezamenlijk met en in onze (netwerk)samenleving worden georganiseerd. Hierbij gaat het niet alleen om wat de gemeente zelf (financieel) kan bijstellen, maar met name over wat we in gezamenlijkheid (zonder eigen institutioneel belang) wensen te bereiken. Daarbij maakt de gemeente nuttige initiatieven uit de samenleving mogelijk en verbinden we organisaties en kennis aan elkaar. Hiermee ontstaat een gezamenlijke beweging van verandering, waardoor een zekere samenhang bestaat	Het tekort in de jaarrekening is aanzienlijk hoger dan in 2017. Voor het gehele Sociaal Domein wordt een tekort verwacht van € 3,5 miljoen. Dit tekort is te herleiden tot de Jeugdhulp. In totaal heeft de gemeente in 2018 € 8,8 miljoen aan jeugdhulpkosten. Tegelijkertijd ontvangt onze gemeente van de Rijksoverheid € 5,1 miljoen voor de uitvoering van Jeugdhulp. Dit betekent dat onze gemeente op Jeugdhulp dit jaar € 3,6 miljoen aan eigen middelen moet bijpassen. Dit raakt onze financiële positie, zeker gezien de financiële doelstellingen die onze gemeente heeft op dit vlak. <i>Transformatie lokaal zichtbaar</i> Er zijn verschillende positieve indicatoren zichtbaar die laten zien dat de transformatie lokaal zichtbaar is en werkt. De verschillende maatregelen die de afgelopen jaren zijn getroffen (welzijn op recept, samenbrengen expertise Jeugd en Wmo in het sociaal team) leiden ertoe dat zowel huisartsen als het Sociaal Team beter samenwerken en doelgerichter en kostenbewuster kunnen verwijzen. Het Sociaal Team en de huisartsen helpen steeds meer jeugdigen tegen lagere kosten. De trap-af beweging is daarmee expliciet zichtbaar in ons lokaal sociaal domein. Daarmee zijn de vruchten van het ingezette beleid duidelijk zichtbaar en realiseren we onze doelstellingen op dit gebied. Ook de regionale indicatoren voor transformatie ondersteunen dit beeld. In de regio zijn een paar belangrijke indicatoren benoemd die voortgang op de transformatie meten. Dit betreft: 1. De verhouding Residentieel/Ambulant 2. De verhouding specialistische ggz en basis ggz. Beide indicaties geven de verhouding aan tussen dure en goedkopere vormen van zorg. Residentieel en specialistische ggz zijn zwaardere

tussen de verschillende initiatieven. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking met jeugdzorgaanbieders in de 'HERA' code, samenwerking met huisartsen, sociaal team en buurtsportcoaches als het gaat om 'welzijn op recept' en samenwerking met Ferm Werk, Vota en sociaal team als het gaat om de aanpak van armoede en schulden. De veranderende samenleving en de veranderende rol van de overheid betekent ook dat de het traditionele SMART principe (als het gaat om de waardering van maatregelen) niet toereikend is. Een nieuw principe wat beter aansluit is het zogenaamde 'ONAF'. Dit principe staat voor Open (bereikbaar en laagdrempelig), Nuttig (herkenbaar en interessant), Aansprekend (iedereen voelt zich uitgenodigd om mee te doen) en Flexibel (het mag nog wel veranderen). Met name de maatregelen die we samen met de samenleving organiseren, kunnen volgens dit principe gewaardeerd worden. <i>Startblokgelijkheid</i> Investeringen in preventief jeugdbeleid dragen niet alleen bij aan de vermindering van Jeugdzorg; zij zorgen er impliciet ook voor dat de startblokgelijkheid toeneemt. Via het extra stimuleren van bijvoorbeeld taalontwikkeling of sociaal emotionele ontwikkeling krijgen kinderen meer kennis, kunde en zelfvertrouwen om met meer zelfstandigheid op te groeien tot volwassenheid en hebben ze een gelijkwaardig startblok voor hun ontwikkeling. Met het programma startblokgelijkheid worden meerdere thema's met elkaar verbonden: 1. De gemeente voert met lokale partners het onderwijs achterstandsbeleid uit (waaronder de vroeg- en voorschoolse educatie, VVE). 2. Er is sprake van een kwalitatieve opschaling door de betrokken organisaties zelf: een ontwikkeling van peuterspeelzalen naar	vormen van zorg. Ambulant en basis ggz zijn goedkopere vormen van zorg. Op beide onderdelen scoren wij als gemeente positiever ten opzichte van de andere gemeenten in de regio Midden Holland. <i>De kosten voor jeugdbescherming nemen exponentieel toe</i> Naast het positieve beeld dat de transformatie lokaal slaagt, is ook een tweede beeld zichtbaar. Het zorgvolume van jeugdigen met een rechterlijke maatregel stijgt namelijk aanzienlijk. Zowel het aantal cliënten als de kosten per cliënt nemen sterk toe. Het aantal cliënten is verdubbeld in twee jaar tijd. Het zorgvolume dat wordt verwezen vanuit gecertificeerde instellingen stijgt van € 889.000 naar € 2.807.000, een stijging van bijna € 1,9 miljoen. De toewijzing en behandeling van jeugdbescherming spelen zich buiten onze beïnvloedingssfeer af. De toewijzing van zorg geschiedt door de rechterlijke macht en gecertificeerde instellingen (Jeugdbescherming West, Leger des Heils, William Schrikker Groep). Deze toename van jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel en daaraan verbonden zorg is zorgelijk en staat contrair op de transformatiegedachte waarbij we zoveel mogelijk lokaal willen organiseren. Tegelijkertijd erkennen we dat veiligheid van het kind in kwetsbare (gezins)situaties voorop staat. De gemeente voert het onderwijsachterstandenbeleid uit in samenwerking met de kinderopvang, de GGD en de scholen. Afspraken zijn gemaakt over de kwaliteit van VVE en over de subsidiëring van peuteropvang (VVE en regulier Niet Kinderopvangtoeslag (KOT)). In 2018 is het eerste IKC in onze gemeente geopend: IKC Schatrijk in Bodegraven. De harmonisatie van peuteropvang naar kinderopvang is afgerond. In 2018 werden er 4 projecten uitgevoerd onder het kopje Startblokgelijkheid:
---	---

kinderopvang en een geleidelijke ontwikkeling naar Integrale Kindcentra (IKC's). 3. De ambitie om de (financiële) inzet op jeugdhulp te verminderen en de binnen het Sociaal Domein beschikbaar komende ruimte in te zetten voor preventie. Vier werkgroepen van betrokken deskundigen hebben verdere voorstellen uitgewerkt, gericht op: • Ondersteuning taalontwikkeling • Sociaal emotionele ontwikkeling bij kinderen • Overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs • Ouderbetrokkenheid <i>Versneld burgerschap</i> De afgelopen jaren heeft onze gemeente ruim voldaan aan de taakstelling op het gebied van huisvesting van vergunninghouders. Rond de begeleiding van vergunninghouders zijn veel partijen de afgelopen jaren actief. Om meer doelgerichtheid aan te brengen in de wijze van begeleiding naar burgerschap ontwikkelen we samen met Ferm Werk, taalaanbieders, SAM Vluchtelingenwerk een programma naar versneld burgerschap. Centraal in dit programma staan de volgende vier uitgangspunten: 1. Work First. 2. Taalonderwijs op maat (passend in het programma). 3. Eenduidige, doelgericht advisering van alle betrokken organisaties. 4. Een taalcoach of buddy voor iedereen. Het doel van het programma 'versneld burgerschap' is om vergunninghouders beter bij te staan in het opbouwen van hun bestaan in onze dorpen. <i>Begeleiding naar werk</i> Ook in 2018 bestaat de doelstellingen om zoveel mogelijk mensen in de WWB te helpen aan een baan. Het ambitieniveau zoals dat is opgesteld in voorgaande begrotingen wordt in 2018 wel bijgesteld naar het niveau	• Extra logopedie – extra taalondersteuning en mogelijkheid tot observatie in de klas – GGD • School's Cool – mentorproject gericht op de overgang van basisschool naar middelbare school – Bureau Bousa • Oke klas – huiswerkbegeleiding met aandacht voor ouderbetrokkenheid – Bureau Bousa • 18 maanden huisbezoek – extra contactmoment om vroegtijdig te signaleren en ouderbetrokkenheid te stimuleren – GGD Daarnaast is er nog een bedrag van 122.00 euro verdeeld over de scholen voor de bevordering van de sociaal emotionele ontwikkeling bij kinderen in de basisschoolleeftijd. Deze gelden zijn veelal ingezet voor schooljudo. Evaluatie vindt plaats in 2019. Vanaf 1 januari 2018 is 'versneld burgerschap' van start gegaan. Op dit moment zijn er 105 vergunninghouders die via Ferm Werk een bijstandsuitkering ontvangen. Dit programma is er op gericht om vergunninghouders op een snellere en effectievere wijze aan werk te helpen en deel te laten nemen aan onze samenleving. In de begroting 2018-2021 is voor versneld burgerschap het volgende doel opgenomen: 2018: 10 mensen naar werk 2019: 20 mensen naar werk 2020: 30 mensen naar werk In 2018 zijn tot en met het vierde kwartaal totaal 15 vergunninghouders uitgestroomd uit de uitkering. Daarmee voldoen we het eerste (opstart) jaar aan de doelstellingen zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2018-2021. Het aantal ingestroomde vergunninghouders in 2018 is 14. Daarmee slagen we met versneld burgerschap om in ieder geval de huidige instroom op te vangen. In 2019 is intensivering van versneld burgerschap noodzakelijk om het aantal vergunninghouders met werk verder te vergroten en ze daarmee versneld te laten inburgeren in onze dorpen.
--	---

zoals Ferm Werk dat in haar begroting voor 2018 voorspelt. Naast de trajecten om inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden (Buddyproject, SROI, schoontaken groendienst), staat 2018 vooral in het teken van het versneld burgerschap voor vergunninghouders. Een gebrek aan taal vormt in de arbeidsbemiddeling vaak een barrière. Om deze barrière te slechten is een hechtere samenwerking gezocht met de partijen rondom de begeleiding van vergunninghouders (zie opdracht 'versneld burgerschap'). Om de uitstroom naar werk te kunnen monitoren is er een prestatie-indicator in dit programma opgenomen. <i>Armoede en schulden</i> Vanuit de rijksoverheid zijn er in 2018 extra gelden beschikbaar gesteld voor de bestrijding van armoede bij gezinnen. Deze gelden worden in deze begroting 2018 toegevoegd aan het lokale ondersteuningsfonds in de gemeente. Uit onderzoek blijkt dat er een sterke causale relatie bestaat tussen armoede of het hebben van schulden en het gebruik van andere maatschappelijke voorzieningen. Om recht te doen aan deze samenhang staat 2018 in het teken van een verdere versterking van het ingezette beleid rond schulden en armoede. Daarbij komt de nadruk steeds meer te liggen op preventie en vroegsignalering. Het nationaal initiatief herstructureren wordt verder uitgebouwd en er is aandacht voor verborgen armoede. Armoede en schulden hebben elk een prestatie-indicator in dit programma. Op het gebied van armoede is het doel om het bereik van het ondersteuningsfonds zo hoog mogelijk maken. Op het gebied van schulden is het doel om de gemiddelde schuld van cliënten in de schuldhulpverlening zo laag mogelijk te krijgen.	Versneld burgerschap heeft daarmee een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het aantal uitkeringen. Voor het eerst in 4 jaar is het aantal inwoners met een bijstandsuitkering gedaald. In 2018 is het aantal uitkeringen met 3% gedaald. In 2018 is het aantal aanmeldingen bij de formele trajecten van Plangroep gehalveerd (van ongeveer 70 naar 36). Dit is een zorgelijke ontwikkeling. Temeer omdat de signalen vanuit het Sociaal Team en stichting Vota niet wijzen op een verminderde zorgvraag. Samen met het Sociaal Team en Plangroep schuldhulpverlening hebben we het volgende actieplan opgesteld: 1. Plangroep zal zo spoedig mogelijk hun werkplek veranderen van Woerden (bij Ferm Werk) naar het Evertshuis (bij het Sociaal Team). Op deze manier worden lokale intakegesprekken georganiseerd voor onze inwoners. Dit werkt drempelverlagend. Een tweede voordeel is dat kennis van schuldhulpverlening de kracht van het Sociaal Team en Stichting Vota (die ook in het Evertshuis spreekuur organiseren) direct versterkt. 2. Samen met de gehele keten van de huidige schuldhulpverlening wordt in april 2019 een gesprek georganiseerd. Doel van dit gesprek is om te bezien of (1) de huidige formele keten van curatieve schuldhulpverlening goed functioneert en (2) welke preventieve instrumenten we kunnen organiseren op het gebied van schuldhulpverlening. 3. Plangroep heeft een aanbod gedaan om in onze gemeente Vroegeropaf vorm te geven. Dit betekent concreet dat we met veelvoorkomende semipublieke schuldeisers afspraken maken om informatie over betalingsachterstanden te delen met de gemeente. Het Sociaal Team gaat daarna samen met Plangroep onaangekondigd op huisbezoek, waarbij een betalingsregeling en (financiële) hulpverlening wordt aangeboden.
--	---

<i>Huis van Alles</i> Het Huis van Alles biedt elk dorp een ontmoetingsplek waar het in eerste instantie warm, leuk en welkom is. Het Huis van Alles speelt daarbij een centrale rol in elk dorp, waarbij in 2018 het dagprogramma in de steeds verder wordt ontwikkeld.	De grote doelstelling binnen het sociaal domein is het maken van de beweging van zorg naar welzijn en van welzijn naar de eigen leefomgeving/ eigen kracht. Het zoveel als mogelijk normaliseren van de zorg(ondersteuning)vragen binnen onze dorpen. Om deze beweging te maken is onder meer het concept 'Huis van Alles' ontstaan. De bekendheid van de Huizen van Alles op hun huidige locaties groeit en het aantal betrokkenen -vrijwilligers en bezoekers- en daarmee het aantal activiteiten neemt verder toe. Ondanks dat er ook een stijgende lijn zit in het aantal betrokken partnerorganisaties bij de Huizen van Alles, sluit een aantal nog maar mondjesmaat aan. SAM is een continue factor. Aanwezigheid/gebruik van gemeente in brede zin, Sociaal Team, Ferm Werk is een aandachtspunt.
Gezondheid <i>Gezondheidsnotitie</i> De gezondheidsnotitie is met lokale partners verder uitgewerkt en in 2018 worden de acties uitgevoerd. Het gezondheidsbeleid in de volledige breedte is inmiddels grotendeels verwerkt in andere beleidsgebieden. Ook met het fysiek domein is contact geweest over het belang van een uitdagende en gezonde leefomgeving. Via het traject startblokgelijkheid wordt ingezet op activiteiten vanuit het programma 'Gezonde School' en daarmee ook gezondheidsachterstanden. Via de buurtsportcoaches en Welzijn op recept wordt ingezet op preventie en dan specifiek voor de doelgroep ouderen. <i>Mantelzorgers</i> De rol van de mantelzorger in de samenleving neemt nog altijd toe. In 2018 gaan we nog sterker inzetten op het vinden, versterken, verlichten en verbinden van mantelzorgers. We concentreren ons op het vinden (PR/communicatie op vindplaatsen en voorlichting/contact met professionals) en het verlichten (overzicht maken van het lokale/regionale respijtzorgaanbod). Daarnaast gaan we, op basis van de uitkomsten van de enquête van 2017, inzetten op waardering.	Eind 2018 is unaniem door de gemeenteraad de wens uitgesproken om te komen tot een lokaal akkoord op preventie en sport en bewegen. Begin 2019 is er een formateur aangesteld om dit akkoord te vertalen naar een uitvoeringsprogramma. Hierbij worden breed lokale partners op gezondheid en sport betrokken (denk aan sportverenigingen, Sociaal Team, zorgaanbieders e.d.). Intern wordt dit onderwerp integraal opgepakt vanuit meerdere kennisvelden. In het akkoord komt ook een onderwerp als JOGG (Jongeren op gezond gewicht) aan bod. In 2018 is het aantal geregistreerde mantelzorgers gegroeid; op dit moment zijn er meer dan 300 in beeld. De mantelzorgondersteuner vanuit SAM heeft de taak om mantelzorgers te voorzien van ondersteuning en informatie. In regionale samenwerking met mantelzorgcentraal zorgt SAM voor een website met de juiste, lokale informatie op het gebied van mantelzorg en wordt het mantelzorgblad uitgegeven aan geregistreerde mantelzorgers. Het overzicht van regionale respijtopties is via de website van mantelzorgcentraal inzichtelijk gemaakt. In 2019 wordt de informatie van de websites van SAM, mantelzorgcentraal en de gemeente nog beter op elkaar

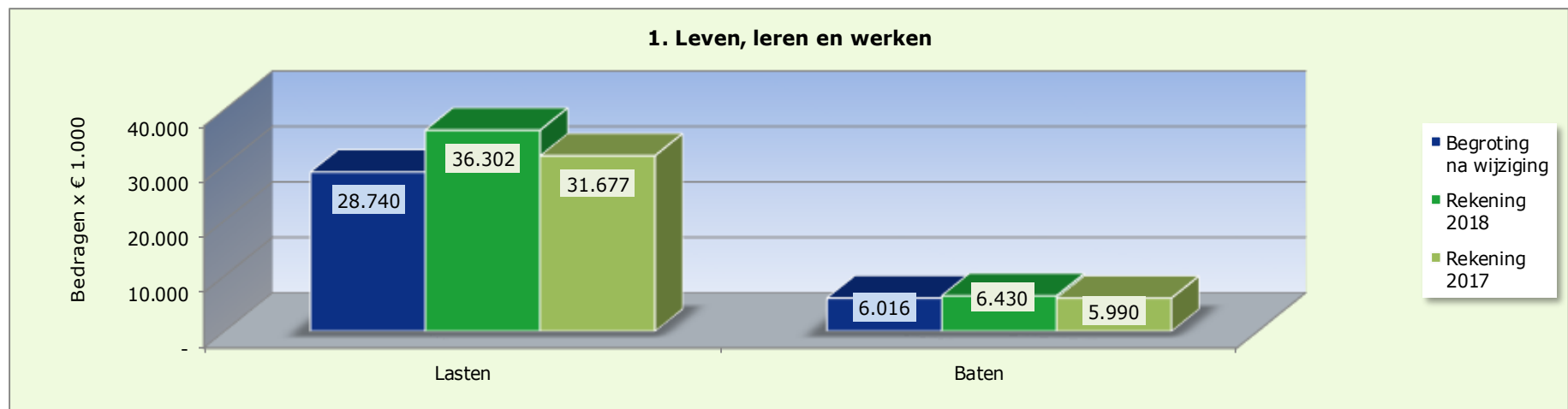
	afgestemd. Daarnaast is er in 2018 gewerkt aan een informatiefolder, die in 2019 uitkomt en huis-aan-huis zal worden verspreid. Ook op huisartsenpraktijken, scholen en Huizen van Alles zullen deze folders beschikbaar zijn. Maandelijks vinden er ontmoetingsmomenten 'Mantelzorgers ontmoeten Mantelzorgers' plaats in de Huizen van Alles in Bodegraven en Reeuwijk Brug. Op de dag van de Mantelzorg op 10 november is een diner met theater georganiseerd voor mantelzorgers. Daarnaast zijn mantelzorgers door de gemeente gewaardeerd met een prachtig boekje. Een deel van deze boekjes zijn persoonlijk overhandigd door college en raadsleden. Voor jonge mantelzorgers wordt gewerkt via een andere benadering: met een andere website en via sociale mediakanalen. Op 23 juni heeft een respijtdag plaatsgevonden voor jonge mantelzorgers en hun gezin.
Visie op Sport en bewegen In 2018 wordt in gezamenlijkheid met de samenleving een nieuwe visie op sport en bewegen opgesteld. Centraal hierin staat de maatschappelijke waarde van sport voor de samenleving. Deze waarde uit zich niet alleen in het rijke verenigingsleven in onze dorpen, maar zeker ook in het belang van sport voor de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Om deze maatschappelijke waarde meer vorm en richting te geven wordt een sportvisie opgesteld. Daarbij is er een duidelijke samenhang tussen sport, gezondheid en het sociaal domein in onze gemeente.	Met de bijeenkomst "Kom in Beweging" 4/12/2018 is een start gemaakt met de visie en een uitvoeringsprogramma sport en bewegen. Dit doen we in nauwe samenwerking met partners uit het veld van sport, bewegen en het sociaal domein, waaronder de buurtsportcoaches. We zetten expertise van Team Sportservice Zuid-Holland in en haken in op de landelijke sport- en preventie-akkoorden. Daarnaast werken we conform het raadsprogramma aan nieuw beleid en bereiden we een nieuwe organisatie op de buitensport voor. We doen dit voor die verenigingen waarvoor de gemeente de investeringen in de velden/banen financiert en waarmee de gemeente huur/gebruikersovereenkomsten heeft. Ook in dit traject komt de maatschappelijke waarde van sport voor de samenleving aan de orde. Eind 2018 agendeerden we hiervoor een gespreksnotitie in de raad. Voorafgaand hieraan waren er bestuurlijke gesprekken met de betrokken buitensportverenigingen. Verder is in 2018 werk gemaakt van voorbereidingen en besluiten voor de renovaties van diverse voetbalvelden in 2019 en vonden onderzoek en gesprekken plaats voor verplaatsing van het hockeyveld vanuit Bodegraven naar de Reeuwijkse Hout.
Ontwikkeling naar een programma over geluk Een relevante (wetenschappelijke) trend die is ontstaan is 'sturen op geluk'. Centraal in het handelen van de gemeente als overheid is het	De verkenning naar de invulling van een gelukagenda en/of een programma geluk is begin 2018 opgestart middels een interactieve

vergroten van het geluk en welbevinden van haar inwoners. Het streven naar geluk en welbevinden van onze inwoners geeft op een hoger abstractieniveau richting aan de houding en het handelen van gemeenten. In 2018 onderzoeken we of sturen op geluk (wellicht in relatie tot een steeds meer dorpsgerichte aanpak) kan leiden tot een gelukagenda of een programma geluk in onze toekomstige begroting.	bijeenkomst met de raad(scommissie) in februari 2018. Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 heeft het thema "Sturen op Geluk" geen opvolging gekregen in het raadsprogramma 'Samen Duurzaam Gezond, programma 2018-2022". Er is dan ook geen gelukagenda of programma geluk opgesteld.
Nieuwbouw zwembadvoorziening Bodegraven In september 2017 is een voorstel gedaan voor randvoorwaarden waarbinnen nieuwbouw van een zwembadvoorziening in Bodegraven kan plaatsvinden. In 2018 wordt, afhankelijk van het raadsbesluit hierover, gestart met de aanbesteding van het ontwerp, de bouw, het onderhoud en de exploitatie van dit toekomstig zwembad. Doelstelling is om in 2021 het zwembad gereed te hebben voor opening. In de Kadernota en begroting voor 2019 worden de financiële consequenties (aan de hand van de uitkomsten van de aanbesteding) opgenomen.	De planning rondom de nieuwbouw van het zwembad loopt voorspoedig. In 2018 is een grote slag gemaakt met het ontwerptraject en zijn (conform planning) de eerste werkzaamheden gestart met het slopen van het oude buitenbad. In de zomer van 2020 wordt het nieuwe binnenbad opgeleverd. In maart 2021 wordt het gehele terrein in gebruik genomen.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 27.961	- 28.740	- 36.302	- 7.562 N	- 31.677
Baten	4.888	6.016	6.430	414 V	5.990
Totaal Saldo van baten en lasten	- 23.073	- 22.724	- 29.872	- 7.148 N	- 25.687
Mutatie reserves					
Lasten	-	- 3.000	- 3.000	-	-
Baten	-	3.070	3.070	-	6
Totaal Mutatie reserves	-	70	70	-	6
Resultaat	- 23.073	- 22.654	- 29.802	- 7.148 N	- 25.681

Programma 2 – Wonen en Leefomgeving @ Bodegraven-Reeuwijk

Onderwerpen

Programma 2 van dit jaarverslag bevat de thema's wonen en leefomgeving. Binnen deze thema's zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- Woningbouwprojecten
- Bestemmingsplannen
- Volkshuisvesting
- Duurzaamheid
- Openbare Ruimte en Riolering
- Verkeer en vervoer

In dit programma worden eerst kort de doelstellingen van de gemeente benoemd. Deze doelstellingen zijn uitgewerkt in de projecten, programma's en opdrachten.

Gerealiseerde doelstellingen

Binnen het programma 2 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd.

- Routekaart klimaatneutraal Bodegraven-Reeuwijk 2035
- Bevorderen van de afzet van de woningbouwprojecten in onze gemeente
- Regeldruk van de gemeente minimaliseren
- Veilige woon- en leefomgeving in onze gemeente waarborgen
- Meer participatie in het onderhoud van de openbare ruimte
- Duurzaam afval inzamelen in onze gemeente
- Inzetten op 'slimme' investeringen

Deze doelstellingen vallen uiteen in diverse projecten, opdrachten en processen:

Projecten, opdrachten en processen

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en stand van zaken aangaande de projecten, opdrachten en processen die binnen dit programma zijn opgenomen. De tekst uit de eerste kolom betreft de tekst zoals die in de begroting 2018 is opgenomen. In de tweede kolom wordt de beleidsrealisatie weergegeven.

Omschrijving	Realisatie
Wonen & woningbouwprogramma In november 2017 wordt een bijeenkomst georganiseerd met het doel een open gesprek over de ontwikkelingen in de woningbouw. Deze gesprekken zijn de opmaat en basis voor de actualisatie van de nota grondbeleid en de woonvisie en worden als kaderstellend gezien.	In 2018 is gewerkt aan de Regionale Agenda Wonen van de Regio Midden-Holland die in de eerste helft van 2019 wordt afgerond. Deze vormt een belangrijk kader voor de actualisatie van de woonvisie. In de eerste helft van 2019 komen ook de resultaten van diverse regionale/provinciale woningmarktonderzoeken beschikbaar. Mede op basis van deze gegevens wordt in de tweede helft van 2019 gestart met het actualiseren van de woonvisie. De resultaten van de Battle of Bodegraven-Reeuwijk uit november 2017 spelen daarbij eveneens een rol. Ook spelen die een rol bij keuzes over toekomstige woningbouwlocaties (in het kader van onder meer de op te stellen omgevingsvisie) en over grondbeleid.
Particuliere initiatieven Er wordt blijvend geïnvesteerd in het faciliteren van realiseerbare particuliere woningbouwinitiatieven, zoals onder meer het bereiken van definitieve overeenstemmingen over verschillende initiatieven.	Er is vooral geïnvesteerd in het stimuleren van planontwikkeling op kansrijke locaties. Er zijn overeenkomsten met ontwikkelaars gesloten over o.a. de locaties aan de Willem de Zwijgerstraat (t.o. zwembad), Weijpoort (oude Bunnik-locatie) en de Doortocht (oude Welkoop-locatie) aan de Doortocht. Voor de Maximalocatie in Waarder is een plan ontwikkeld. Op dit moment wordt op diverse locaties gebouwd, zoals de Willem de Zwijgerstraat (Vd Sterre) en de Markthof. Deze ontwikkelingen dragen bij aan het verbeteren van de representatie van de entrees en het dorpshart. Er is regie genomen om tot herontwikkeling te komen van de Van Tolstraat 25-29 en het Dronenhoek-terrein te komen, zodat ook hier de ruimtelijke kwaliteit een impuls kan krijgen.
Woningbouwprojecten <i>Weideveld – Bodegraven</i> In 2017 worden kavels voor de bouw van circa 125 woningen uitgegeven. Er worden circa 210 woningen in aanbouw genomen, deze worden in 2017 en 2018 opgeleverd. In het derde kwartaal van 2017 brengt Timpaan 36 zeer duurzame woningen (EPC 0) in verkoop die geen	In 2018 zijn 160 woningen in Weideveld opgeleverd. In woonveld 9 zijn 73 woningen in aanbouw genomen; oplevering van de laatste van deze woningen wordt eind 2019 verwacht. In 2019 wordt verder gewerkt aan het contracteren van bouwproductie in de woonvelden 3 en 6. In

aansluiting hebben op het openbare gasnet. Ook de 23 appartementen die Mozaïek Wonen in woonveld 1 in aanbouw neemt, worden “gasloos” gerealiseerd. Parallel aan het opleveren van de woningen wordt de openbare ruimte door de gemeente woonrijp gemaakt; het zwaartepunt hiervan ligt in 2018. Er wordt gewerkt aan het contracteren van bouwproductie in de woonvelden 3, 6 en 9 voor de periode 2018-2020. <i>De Groendijk Oost – Driebruggen</i> Het bestemmingsplan voor deze locatie is inmiddels geheel onherroepelijk. Met het inmiddels geheel onherroepelijke bestemmingsplan is voldaan aan de voorwaarde om te gaan komen tot een gefaseerde uitgifte en betaling van de bouw kavels per derde kwartaal 2016. De ontwikkelaar heeft de verplichting om alle gronden in maximaal 6 jaarlijkse termijnen af te nemen. De eerste termijn is in 2016 voldaan, de tweede is verschuldigd in 2017. De ontwikkelaar heeft inmiddels sloop en sanering binnen het plangebied voltooid en is voornemens om in het laatste kwartaal van 2017 de voorbelasting op te brengen. <i>De Steupel – Reeuwijk brug</i> Het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan De Steupel uit 2014 is door de Raad van State vernietigd. In 2016 is een aangepast bestemmingsplan vastgesteld, dat nu onderwerp is van een beroepsprocedure bij de Raad van State. Een verzoek om voorlopige voorziening (=schorsing van het bestemmingsplan) dat door omwonenden is gedaan, is afgewezen. Een zittingsdatum voor de beroepsprocedure is nog niet bekend en wordt verwacht in de tweede helft van 2017. Een onherroepelijk bestemmingsplan is noodzakelijk voor uitgifte van kavels voor woningbouw. De uitgifte van bouw kavels wordt nu verwacht in 2018 en 2019. <i>Woningbouw in Reeuwijk-brug</i> Dit jaar hebben wij gesprekken gevoerd met de inwoners en partijen uit Reeuwijk-Brug over de toekomstige woningbouw mogelijkheden. Opgaven voor de nabije toekomst zijn: - Inbreidingen en woningbouw met aandacht voor binnendorps groen en openbare ruimte binnen de kern Reeuwijk-Brug. Dit heeft onze eerste prioriteit (2017 t/m 2020):	aansluiting daarop worden planologische procedures in gang gezet. Nu voorbelasting nagenoeg is afgerond. Heeft de ontwikkelaar eind 2018 de eerste fase woningen in de verkoop gezet. Dit betreft 19 woningen. De verkoop loopt goed; bijna alle woningen zijn verkocht. Voornemen is na de zomer te beginnen met de bouw. Gezien de grote belangstelling verwacht ontwikkelaar ook een tweede fase snel in de verkoop te kunnen zetten. Op basis van het onherroepelijke bestemmingsplan zijn in 2018 kavelpaspoorten opgesteld waarin de bouw- en gebruiksmogelijkheden voor de uit te geven kavels zijn beschreven. De natuurcompensatie binnen De Steupel is in maart 2019 gerealiseerd en de kavels zijn per mei 2019 in verkoop gegaan. In 2019 wordt gewerkt aan de voorbereiding van het bouw- en woonrijp maken. De verkenning naar de haalbaarheid van transformatiemogelijkheden van Zoutman naar woningbouw wordt momenteel opgestart. Onderzocht wordt of een deel van het bedrijventerrein kan verkleuren naar wonen zonder dat bestaande bedrijven in hun bedrijfsvoering worden gehinderd. Focus van de verkenning ligt op het oostelijke en oudste deel van Zoutman, waar minder zware bedrijvigheid is gevestigd.
---	---

○ Revitalisering en verduurzaming woningbezit Reeuwijk-Brug West door de woningbouwvereniging; ○ Versterking van de as Bruggenhoofd – Mierenakker; ○ Uitwerken woningbouwmogelijkheden en binnendorps groen binnen Reeuwijk-Brug. - Een ontwikkeling die voor de gemeente op iets langere termijn zit, betreft het Zoutman-gebied. Dit is een complexe opgave waarvoor meer tijd nodig is. In 2018 voorzien wij een verkenning naar de haalbaarheid van de transformatiemogelijkheden naar woningbouw. Ook woningbouw naast het bedrijventerrein Zoutman (groen ingepakt tot aan randweg/A12) verkennen wij. Voornoemde opgaven worden gezamenlijk met het maatschappelijk veld en de inwoners verder verkend en ook in Reeuwijk-Brug gaan we met een dorpsambassadeurschap werken. <i>De Wijde Wiericke – Nieuwerbrug</i> De Wijde Wiericke zal gefaseerd worden ontwikkeld. De noordelijke helft van fase 1 (22 woningen en een huisartspraktijk) is al gerealiseerd en in gebruik. In 2017 is er voor de zuidelijke helft van fase 1 een overeenkomst gesloten met Van Wengerden en Visser voor de realisatie van 18 woningen en het openbare gebied. Rond de jaarwisseling 2018 start de ontwikkelaar met (de voorbereidingen van) het bouwrijp maken. Voor de naastgelegen fase 2 zal in oktober 2017 een overeenkomst worden getekend met Steenvlinder. Het betreft een 28-tal kavels voor (collectief) particulier opdrachtgeverschap. Daarnaast gaat de gemeente eind 2017 met stakeholders om tafel voor een visievormingstraject voor het westelijke deel van de projectlocatie (o.a. fasen 3 en 4 en de voorzieningenstrook). Een en ander zal in 2018 verdere vorm krijgen. <i>Molenzicht – Bodegraven</i> Met de betrokken marktpartijen worden naar verwachting eind 2017 finale afspraken gemaakt over ontwikkeling en realisatie van het plan. Het plan omvat naast 29 sociale huurwoningen, ook 55 woningen in de vrije huursector en vrije verkoop. Het bestemmingsplan wordt in 2018 deels herzien. Na de raadsbehandeling van de grondexploitatie, voorzien voor eind 2017, zal de gemeente meteen starten met (de voorbereidende werkzaamheden rond) het bouwrijp maken.	In 2018 zijn de gronden van fase 1 zuid bouwrijp gemaakt en is gestart met de bouw van de 18 woningen. Deze worden in het voorjaar van 2019 opgeleverd. Voor fase 2 – het perceel van Steenvlinder met zelfbouwkavels – zijn de plannen in 2018 verder uitgewerkt. Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk. Er is voorbelasting aangebracht en de eerste ontwerpen en vergunningaanvragen van de zelfbouwers zijn ingediend. In 2019 zullen de eerste zelfbouwers met de bouw kunnen starten. Voor de invulling van fase 3 en 4 zijn variant inrichtingsplannen opgesteld. Echter gedurende 2018 werd duidelijk dat de locatie opnieuw in beeld kwam voor de mogelijke vestiging van basisschool De Brug. Deze mogelijke inpassing zal in 2019 ter besluitvorming worden voorgelegd. Eind 2017 heeft gemeente een koop-/realisatieovereenkomst gesloten met Heijmans en Mozaiek Wonen. Na vaststelling van de grondexploitatie is gemeente gestart met het bouwrijp maken. In 2018 is het bestemmingsplan in procedure gebracht. Deze heeft inmiddels de onherroepelijke status verkregen. In 2019 zal worden gestart met de bouw van de eerste fase.
--	---

<i>Achter de boerderij – Reeuwijk-dorp</i> Er lopen thans gesprekken met twee partijen over de ontwikkeling van het project. Op korte termijn zal hierover duidelijkheid ontstaan en kan de verdere planontwikkeling opgepakt worden. <i>Reesvelt II – Reeuwijk-dorp</i> Onlangs is het bestemmingsplan voor Reesvelt II vastgesteld. Op dit moment wordt de civieltechnische uitwerking van het stedenbouwkundig plan ter hand genomen. Een eerste bouwplan kan na de zomer van 2018 in procedure gebracht worden. <i>De Oude Tol – Reeuwijk-brug</i> Alle woningen op Schaar- en Greidweide zijn verkocht en in aanbouw. De oplevering wordt verwacht voorjaar 2018. Op de Moerweide zijn 6 duurzame en levensloopbestendige sociale huurwoningen door WBV Reeuwijk opgeleverd. De 7 koopwoningen op Moerweide zijn verkocht en in aanbouw (oplevering voorjaar 2018). De planuitwerking van het CPO-initiatief vordert gestaag. Verwachting is dat in 2017 de aanvraag omgevingsvergunning zal worden ingediend waarna de bouw in 2018 kan starten. De planvorming van de vervolgprojecten is in volle gang. Hiervoor zullen separaat uitwerkingsplannen in procedure worden gebracht.	In 2018 is een overeenkomst gesloten met Vergeer Holland voor de gecombineerde herontwikkeling van pakhuis St. Catharina (restauratie en transformatie naar woningen) en nieuwbouw van woningen in het zuidelijk daarvan gelegen gebied. 2018 en 2019 staan in het teken van planvorming en het voeren van ruimtelijke procedures. Het is niet gelukt om in 2018 tot overeenstemming te komen over een eerste bouwplan. Als gevolg daarvan is het voorbelasten c.q. bouwrijp maken deels doorgeschoven naar 2019. Hieraan wordt in 2019 verder gewerkt. Hetzelfde geldt voor het alsnog contracteren van een eerste bouwplan. In aansluiting daarop kunnen de nodige ruimtelijke procedures in gang gezet worden. Alle woningen op Schaar- en Greidweide zijn verkocht en opgeleverd, evenals de 7 koopwoningen op Moerweide. De bouw van de CPO-woningen is gestart. De kavel aan de Oudeweg is verkocht. Binnenkort zal gestart worden met de bouw. De Havenwoningen aan de Meent- en Hooiweide zijn in verkoop. De start bouw is in september gepland. Voor de zomer zal het eerstvolgende eiland met luxe waterwoningen aan de Breevaart in verkoop gaan. Het uitwerkingsplan Eilanden Breevaart is nog in procedure.
Sociale woningbouw Voor een goed woningaanbod in onze gemeente is het belangrijk om ook voldoende sociale huurwoningen te realiseren. Hiertoe is in de woonvisie een ambitie opgenomen voor het realiseren van sociale huurwoningen in de periode 2015-2025. Als we kijken naar de geplande en gerealiseerde productie aan sociale huurwoningen liggen we iets voor op deze ambitie. In de nota Fonds Volkshuisvesting is de ambitie opgenomen om bij nieuw te bouwen woningbouwprojecten 20% sociale woningbouw te creëren. Deze doelstelling halen we niet: de geplande productie 2017-2019 omvat 15,8% sociale huurwoningen. Om de ambitie uit de nota fonds volkshuisvesting te realiseren is het ook in 2018 noodzakelijk om	De beschreven ambities zijn nog steeds van kracht. Op basis van de woningbouwmonitor per 1-1-2019 worden er in de periode 2015-2024 zo'n 325 sociale huurwoningen gerealiseerd. Dit ligt aanmerkelijk hoger dan de ambitie van 275 woningen, opgenomen in de woonvisie. De ambitie uit de nota Fonds Volkshuisvesting om 20% sociale huurwoningen te realiseren is ruim gehaald in de periode 2015-2017 (22% sociale huur) en wordt naar verwachting ook gehaald in de periode 2020-2024 (19% van de nu bekende productie: van een deel van de productie is het programma nog niet bekend). In 2018 en 2019 wordt slechts een beperkt aantal sociale huurwoningen opgeleverd. Om de

in overleg met de woningcorporaties extra inzet te plegen op het realiseren van sociale huurwoningen.	ambitie uit de nota Fonds Volkshuisvesting te realiseren is het ook in 2019 en verder noodzakelijk om in overleg met de woningcorporaties veel aandacht te besteden aan het realiseren van sociale huurwoningen. Corporaties signaleren daarbij dat de in de afgelopen periode sterk stijgende bouwkosten in toenemende mate een knelpunt vormen.
Centrum Bodegraven De leefbaarheid van het centrum in Bodegraven is belangrijk. In het kader van de centrumvisie voor Bodegraven wordt actief gewerkt aan het leefbaar houden van het centrum. Belangrijk daarbij is dat de gemeente soms actief en een andere keer faciliterend zoveel mogelijk leegstand voorkomt in het centrum. De inzet van een mogelijke DOM (dorps-ontwikkelings maatschappij) en de inzet van een centrummanager dragen bij aan het doel: een levendig en bruisend centrum van Bodegraven.	In 2018 is ingezet op intensief relatiebeheer met de diverse vastgoedeigenaren in het centrum. In samenwerking met het Kadaster zijn we erin geslaagd vastgoedeigenaren deeleigenaar te maken van de opgave waar het centrum voor staat. Er is aan de hand van gezamenlijke sessies een concreet voorstel gedaan voor een nieuwe begrenzing van een compacter (kern)winkelgebied. Deze grenzen worden in 2019 geformaliseerd binnen de actualisatie van het bestemmingsplan voor het centrum. In 2018 is middels centrummanagement flink ingezet op de verblijfskwaliteit van het winkelgebied. Het Keurmerk Veilig Ondernemen heeft een tweede ster behaald (officeel gecertificeerd in 2019), de evenementen zijn succesvol georganiseerd en het shop en service concept wordt verder uitgerold. Ook wordt is gestart met de branding en gebiedspromotie van Bodegraven-Centrum waarbij nadrukkelijk de focus ligt op het bereiken van de inwoners (binding) en de nieuwe aanwas van toerisme (herkenning). Hiermee wordt op het gebied van recreatie en toerisme een blinde vlek opgevuld die ligt tussen Gouda en Woerden waarbij we van uit eigen DNA aanvullend zijn op hun bestaande toeristische programma's. Ook voor 2019 wordt centrummanagement ondersteund voor het centrum. Om verhuizingen en transformaties te stimuleren heeft de raad een verhuissubsidie vastgesteld binnen de hiervoor genoemde grenzen. Daarnaast is gestart met een ambtelijke verkenning voor mogelijke andere stimuleringsubsidies. Hiervoor volgt in 2019 een voorstel aan de raad. Voor het Raadhuisplein is een herinrichtingsplan tot stand gekomen in samenwerking met belanghebbenden. Dit plan wordt in 2019 deels uitgevoerd.

	In 2018 is gekomen tot een hernieuwde samenwerking met betrokken partners in het centrum (ondernemers, vastgoedeigenaren, bewoners). Binnen een Taskforce zijn alle partijen vertegenwoordigd en wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda voor het centrum. Alle partijen hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid en worden hierop aangesproken door een neutrale voorzitter. Eind 2018 is door de gemeenteraad een dynamisch uitvoeringsplan vastgesteld voor de gemeentelijke projecten. Dit vormt de inbreng van de gemeente binnen de Taskforce. Binnen het uitvoeringsplan is een overzicht opgenomen van alle projecten die voortvloeien uit de Centrumvisie, inclusief een kort plan van aanpak per project. De diverse projecten worden komende jaren uitgevoerd. De meeste projecten komen ook ter bespreking langs in de gemeenteraad.
De omgevingswet De invoering van de omgevingswet (die eerder al was uitgesteld naar 1 juli 2019) is thans tot nader order opgeschort. De tekst van de wet is gereed, maar het opstellen van de daarbij behorende algemene maatregelen van bestuur (amvb's) is erg complex en vergt veel meer tijd dan van te voren was ingeschat. Voor de zomer van 2018 was een pilot voorzien op basis van het eerdere invoeringsprogramma. Omdat de nieuwe omgevingswet veel meer aansluit bij onze besturingsfilosofie willen wij deze pilot nog steeds doorzetten, maar qua uitvoering in een gematigd tempo.	De invoering van de Omgevingswet is inmiddels uitgesteld tot 1-1-2021 en over steeds meer amvb's en andere zaken ontstaat duidelijkheid en inzicht. De pilot hebben wij inhoudelijk geen vervolg gegeven. Op enkele thema's bleek behoefte aan een keuze op visieniveau en omdat er nog geen (digitale) standaarden zijn konden we de pilot niet uitwerken. We hebben ons vervolgens georiënteerd op de meer noodzakelijke acties voor de implementatie. De start van de implementatie en het proces voor de Omgevingsvisie staat gepland voor na de zomer 2019.
Verbod asbestdaken vanaf 2024 Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland verboden. Dit betekent dat eigenaren van gebouwen met asbesthoudende dakbedekking deze voor die tijd moeten verwijderen. Het verbod beperkt zich tot het asbesthoudend materiaal dat in contact staat met de buitenlucht, bijvoorbeeld in golfplaten en dakleien. In het kader van de jaarprogramma's Milieu en Bouw Woning Toezicht (BWT) wordt met de OMDH gesproken over de gevolgen van deze wetgeving. Daarbij staat de vraag centraal of we vanuit de ODMH een gebiedsdekkende inventarisatie van asbestdaken moeten uitvoeren en wat het verbod vanaf 2024 voor de handhavende taken van de ODMH betekent.	Bodegraven-Reeuwijk heeft de ODMH verzocht een inventarisatie te maken van asbestverdachte daken. Aanleiding voor de inventarisatie is het verbod op asbesthoudende daken dat op 1 januari 2025 in werking treedt. Eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het verwijderen van de asbesthoudende daken. Bij het onderzoek is ook gelet op de aan- of afwezigheid van dakgoten. Bij afwezigheid van dakgoten kan sprake zijn van afstroming van (met asbestvezels vervuild) hemelwater naar de bodem, zodat ook de bodem verontreinigd kan zijn geraakt met asbestvezels.

	Resultaten: <table><tr><th>Mate van verwerking</th><th>Aantal locaties</th><th>Waarvan zonder dakgoot</th><th>Oppervlakte dak in m²</th></tr><tr><td>Klasse 1</td><td>16</td><td>11</td><td>2.728</td></tr><tr><td>Klasse 2</td><td>50</td><td>25</td><td>23.145</td></tr><tr><td>Klasse 3</td><td>623</td><td>201</td><td>195.501</td></tr><tr><td>Klasse 4</td><td>3</td><td>-</td><td>913</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>692</td><td>237</td><td>222.287</td></tr></table> In onze gemeente zijn 16 asbestverdachte daken aangetroffen die zodanig ernstig verweerd zijn dat directe handhaving wenselijk is (klasse 1). Hiervan zijn er 11 zonder dakgoot, zodat daar ook de omringende bodem verontreinigd kan zijn met asbestvezels.	Mate van verwerking	Aantal locaties	Waarvan zonder dakgoot	Oppervlakte dak in m ²	Klasse 1	16	11	2.728	Klasse 2	50	25	23.145	Klasse 3	623	201	195.501	Klasse 4	3	-	913	Totaal	692	237	222.287
Mate van verwerking	Aantal locaties	Waarvan zonder dakgoot	Oppervlakte dak in m ²																						
Klasse 1	16	11	2.728																						
Klasse 2	50	25	23.145																						
Klasse 3	623	201	195.501																						
Klasse 4	3	-	913																						
Totaal	692	237	222.287																						
Actueel houden van bestemmingsplannen Dit onderwerp heeft een groot raakvlak met de invoering van de omgevingswet. Van een drietal bestaande bestemmingsplannen loopt de 'houdbaarheidstermijn' van 10 jaar af. Wij beraden ons op de vraag 'hoe hiermee om te gaan?'. De nieuwe termijn van invoering van de omgevingswet speelt hierbij een belangrijke rol.	Inmiddels is de actualiseringsplicht landelijk afgeschaft, zodat we niet verplicht zijn de drie bestemmingsplannen op korte termijn te actualiseren. Inhoudelijk gezien kan het wel wenselijk zijn om een bestemmingsplan te actualiseren. Duidelijk is geworden dat de digitale bestemmingsplannen onder de Omgevingswet automatisch de status van Omgevingsplan krijgen. We zullen ons gaan richten op het digitaliseren, harmoniseren en waar nodig en/of gewenst actualiseren van bestemmingsplannen.																								
Cultuurhistorie Tot en met 31 augustus 2017 heeft het document met daarin de inventarisatie, waarderingen en beleidsrichting ter inzage gelegen. Hierop hebben we ruim 150 reacties op ontvangen. Zo hebben we belverzoeken, e-mails en brieven ontvangen. Ook hebben we met diverse indieners gesprekken gevoerd. Op hoofdlijnen zijn de reactie onder te verdelen in de volgende categorieën: • verzoeken om informatie	De Nota Cultuurhistorie is in 2018 vastgesteld door de gemeenteraad. Als vervolg hierop zijn de panden die in de nota de waardering 'redelijk' of 'hoog' hebben gekregen opgenomen in het 'Paraplubestemmingsplan Cultuurhistorie Bodegraven-Reeuwijk'. Dit bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen van 24 januari tot en met 6 maart 2019. Verwacht wordt dat het paraplubestemmingsplan samen met de zienswijzen en de nota van beantwoording in mei of juni 2019 aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt aangeboden.																								

• verzoeken om panden van de lijst af te halen, of lager te waarderen • reacties op het beleidsvoornemen, waaronder reacties als: 'wat stelt de gemeente hier tegen over?' of 'voor wat, hoort wat' • suggesties als het oprichten van een vereniging • en een enkel verzoek om een pand hoger te waarderen Op dit moment worden de reacties verwerkt. Naar verwachting wordt de nota begin 2018 ter vaststelling aan de raad aangeboden.	
Bewust afval scheiden <i>Verhoging van het scheidingspercentage</i> De gemeente heeft zich tot doel gesteld om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Onderdeel hiervan is het terugdringen van de hoeveelheid restafval. De gemeente heeft zich aangesloten bij het landelijk beleid om te streven naar minder dan 100 kg restafval per persoon in 2020. Bewust Afval Scheiden heeft geleid tot een sterke verbetering van de afvalscheiding. De hoeveelheid gescheiden afval is gestegen van 58% naar 69%. In vergelijking met de andere Cyclus-gemeenten doen we het goed; we zijn samen met gemeente Zuidplas koploper in de afvalscheiding. Om de doelstelling van maximaal 100 kg restafval per jaar in 2020 te behalen is een aantal maatregelen noodzakelijk, zoals stijging van het variabel tarief van inwerpen en het creëren van meer faciliteiten voor de inzameling van herbruikbaar afval. Hiernaast zal er promotie en voorlichting over afvalscheiding plaats moeten vinden. <i>Kosten voor verwerking van afval</i> De kosten voor afvalverwerking in Nederland stijgen. Bij de kosten van afvalverwerking zijn we als gemeente afhankelijk van afspraken die enerzijds landelijk moeten worden gesloten met de verpakkende industrie, aan de andere kant zijn we afhankelijk van de wereldwijde grondstoffenmarkt. Het uitblijven van afspraken tussen de verpakkende industrie en de VNG leidt er toe dat de bijdrage die het bedrijfsleven deed in de verwerking van verpakkingsmaterialen (nog) niet is gecontinueerd. Dit betekent dat de kosten voor afvalverwerking van deze materialen volledig voor rekening van de gemeente komt. Als gemeente volgen we de landelijke ontwikkelingen nauwgezet maar zijn wel reëel in het feit dat deze ontwikkelingen buiten de beïnvloedingsfeer	Dankzij de invoering van BAS is de hoeveelheid restafval gedaald van 209 kg per persoon per jaar in 2015 tot 125 kg in 2017. In 2018 zien we slechts een lichte daling naar 121 kg. Deels komt dit door de economische voorspoed, waardoor dingen sneller afgedankt en vervangen worden, deels ook doordat we in 2018 er voor gekozen hebben geen nieuwe impulsen te introduceren om de scheiding te verbeteren. Extra service op gebied van grondstoffen leidt namelijk tot een verhoging van de heffing. Om de beleidsdoelstellingen 2020/2035 te halen zijn nieuwe prikkels nodig; in 2019 zullen daar voorstellen voor gedaan worden. Vanaf 2019 is de verbrandingsbelasting fors verhoogd; per huishouden zorgt dit voor ca. 6 euro meer heffing. Daarnaast zijn de verwerkingskosten van diverse afvalstromen gestegen. Voor de verwerking van PMD lopen de onderhandelingen tussen VNG en het de verpakkende industrie nog steeds. Dit betekent dat er nog geen zekerheid is over de hoogte van de bijdrage die de gemeente krijgt voor de verwerking van PMD. De verwachting is dat de bijdrage op het zelfde niveau blijft tot 2022.

van de gemeente liggen. <i>Kosten voor inzameling van afval</i> De kosten voor de inzameling van afval liggen daarentegen meer in de beïnvloedingssfeer van de gemeente. Samen met de overige Cyclus-gemeenten wordt gewerkt aan een nieuwe dienstverlenings-overeenkomst die in 2018 gesloten dient te worden. Uitgangspunt van deze gemeente is dat de inzameling van afval in de gemeente zo kostenefficiënt en effectief moet worden georganiseerd. Het gemeentelijke standpunt sluit daarbij aan bij de overige deelnemende gemeenten in Cyclus. Gezamenlijk wordt deze wens zo concreet mogelijk vertaald in de (prijs)afspraken met Cyclus.	Met Cyclus zijn afspraken gemaakt om de eenheidsprijzen/uurprijzen voor de afvalinzameling te verlagen. Doordat de hoeveelheid (van met name grondstoffen) stijgt, stijgt ook de inspanning om deze in te zamelen. Uiteindelijk blijven de totale inzamelkosten op het zelfde niveau als het voorgaande jaar.
Duurzaamheid De ambitie van de gemeenteraad is om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Dit betekent dat op tal van onderwerpen duurzaamheid meer in de haarvaten dient komen te zitten. Om de route naar klimaatneutraliteit uit te stippelen is in 2017 de routekaart klimaatneutraal opgesteld. Vanuit hier vloeien acties voort op de volgende deelontwerpen: • Energie • Water • Afval • Transport • Wonen • Maatschappelijk vastgoed • Economie • Voedsel • Leefbaarheid • Recreatie Daarmee is duurzaamheid het meest brede en allesomvattende begrip en doelstelling binnen onze gemeente. De doelstellingen op het gebied van duurzaamheid komen terug in het onderhoudsplan leefomgeving voor de openbare ruimte, maatschappelijk vastgoed (waaronder ook nieuwbouw van het zwembad), recreatie en toerisme en economie. <i>Energie</i> Een belangrijk onderwerp voor 2018 is het gesprek over het gebruik en	<i>Energie</i> In januari 2018 heeft de gemeente zich aangesloten bij het Convenant 2025 Energietransitie Midden-Holland. Hiermee spreekt de gemeente uit de komende jaren stappen te zetten in zowel energiebesparing als energieopwekking. Andere partijen die zich bij dit convenant hebben aangesloten zijn de overige gemeenten in de regio, Provincie Zuid-Holland, LTO, het bedrijfsleven, Energiecoöperaties, woningcorporaties, waterschappen en netbeheerders. In de loop van 2018 is gestart met het aanpassen van de pilot Regionale Energie Strategie naar een Regionale Energie Strategie die voldoet aan de afspraken in het nog te sluiten landelijke Klimaatakkoord. Het concept RES moet een half jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord gereed zijn. Om te komen tot locaties voor duurzame energieopwekking hebben in de loop van 2018 de eerste zes werkateliers plaatsgevonden, waarin samen met bewoners mogelijke locaties voor grootschalige duurzame energieopwekking worden verkend. In 2018 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het aantal zonnepanelen op daken. Hieruit blijkt dat op dit moment slechts 6% van de daken benut wordt om duurzame energie op te wekken.

de opwekking van energie in onze gemeente. De energieopgave voor de komende jaren is groot als de gemeente in 2035 klimaatneutraal wil zijn. Om deze opgave te halen, dient maximaal te worden ingezet op alle drie de punten uit de trias energetica: 1. Zoveel als mogelijk reduceren van het energieverbruik in onze gemeente. 2. Ten tweede is het belangrijk dat er, naast energiebesparing, ingezet wordt op zowel klein- als grootschalige duurzame energieopwekking om in de elektriciteit en warmtevraag te kunnen voorzien. 3. Daarnaast zal ook restwarmte die nu vrijkomt bij het gebruik van fossiele brandstoffen op een slimme manier worden toegepast: de derde stap in de trias energetica In 2018 gaan we volgens bovenstaande uitgangspunten aan de slag met het thema energie. De basis voor het gesprek vormt hierbij het plan van aanpak zoals dat in 2017 met de gemeenteraad wordt gedeeld. <i>Klimaatcoöperatie en klimaatschool</i> Belangrijke versnellers in de doelstelling om in 2035 klimaatneutraal te zijn, zijn de klimaatcoöperatie en de klimaatschool (beide in 2017 opgericht). De klimaatschool dient in onze gemeente als een lokale academie voor klimaatvraagstukken. De klimaatcoöperatie kan ontwikkelingen en onderzoeken naar klimaatneutraliteit mede financieren. Daarbij zijn beide initiatieven dienend aan de beweging om in 2035 klimaatneutraal te zijn.	Eind 2018 is een verkenning naar mogelijkheden voor thermische energie uit oppervlaktewater uitgevoerd. <i>Transport</i> In 2018 is de basis gelegd voor verdere uitrol van het openbare laadnetwerk voor elektrische auto's. Beleidsregels zijn vastgesteld en er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met een marktpartij. De eerste nieuwe openbare laadpalen worden begin 2019 gerealiseerd. <i>Wonen</i> De wijkaanpak in Driebruggen & Waarder is begin 2018 afgerond. In de loop van ditzelfde jaar is gestart met een doorontwikkelde wijkaanpak in Reeuwijk-Dorp. Energieadviseurs van Stichting Het Groene Platform geven maatwerkadvies aan huis. <i>Economie</i> Behoudt titel 'Fairtrade Gemeente'. De Stichting Klimaatneutraal Bodegraven-Reeuwijk 2035, ook wel bekend onder de onofficiële benaming 'klimaatcoöperatie', heeft in 2019 haar eerste lening verstrekt aan Zalencentrum de Brug voor de installatie van zonnepanelen. Het initiatief van de Klimaatschool is in 2018 beëindigd. De vorm sloot niet aan bij de behoefte in de samenleving. Nu wordt het idee op andere manieren vorm gegeven. Zo is een fysiek adviesloket ingezet op de Voorjaars- en Najaarsmarkt en wordt er maatwerkadvies aangeboden bij de wijkaanpak. Daarnaast heeft het Platform Duurzaam Ondernemen van het OPBR een doorstart gemaakt, onder leiding van Ronald Schilt.
Schiphol De ontwikkelingen rond Schiphol vragen blijvende aandacht. In het kader van hinderbeperking wordt o.a. gezien welke mogelijkheden er zijn om objectieve geluidsmetingen te organiseren. Daarnaast wordt met de gemeenten in het cluster Groene Hart onderzocht hoe de bewonersvertegenwoordiging in de omgevingsraad Schiphol kan worden versterkt. Met de campagne 'ik stem voor stilte' wordt samen met de	De geluidsmetingen hebben plaatsgevonden. Het resultaat van de metingen is gebruikt ter ondersteuning van het opnieuw opgepakte verzoek hinderbeperking dat Bodegraven-Reeuwijk in het verleden heeft ingediend. Dit (op verzoek van de minister) opnieuw opgepakte verzoek wordt dit jaar behandeld. De portefeuillehouder Schiphol heeft gezamenlijk met andere gemeenten

inwoners van verschillende gemeente campagne gevoerd tegen de toename van het aantal vliegtuigbewegingen van Schiphol. Gekeken wordt op welke wijze de lobby in 2018 tegen de uitbreiding van Schiphol kan worden voortgezet.	in het Cluster Groene Hart en overige gemeenten in Zuid-Holland een stevige lobby gevoerd tegen de uitbreidingsplannen Schiphol. Ook is hij toegetreden tot het college van advies. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk is waar mogelijk vertegenwoordigd in alle overlegorganen rondom Schiphol.
Onderhoudsplan Leefomgeving en Rioleringsplan De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om de openbare ruimte te onderhouden. Een goede inrichting en onderhoud draagt bij aan tevreden inwoners en bezoekers. De komende jaren sluit de gemeente met het onderhoudsplan Leefomgeving meer aan op de beleving van de inwoners. Hierbij richten we ons op de effecten die we willen bereiken en de invloed die de inwoner zelf op de ruimte heeft en wil hebben. Op deze wijze dragen we bij aan het streven om een gemeente te zijn waar het goed leven, wonen en werken is. In de Kadernota en in deze begroting zijn de nodige financiële middelen opgenomen om de openbare ruimte in onze dorpen een kwaliteitsimpuls te geven. Zo gaat er vanaf 2018 meer geld naar de openbare ruimte als het gaat om groot onderhoud, dagelijkse beheerkosten én investeren we jaarlijks meer in renovatie en reconstructie van onze openbare ruimte. In de begroting is tevens de versnelling van de vernieuwing van de riolering in Reeuwijk Brug opgenomen (conform de wens van de gemeenteraad tijdens de behandeling van de Kadernota in het voorjaar). Onderdeel van de investering van de openbare ruimte is ook de verbetering van het meldpunt openbare ruimte. Met betere informatievoorziening een andere personele bezetting, een nieuw systeem en een betere samenwerking met verbonden partijen wordt de komende periode gewerkt aan een betere dienstverlening rondom het meldpunt openbare ruimte. Om de openbare ruimte zo goed mogelijk in te richten en te onderhouden werken we budget- en effectgestuurd. De gemeenteraad heeft hiervoor in juli 2017 het Onderhoudsplan Leefomgeving en Rioleringsplan vastgesteld. We zetten ons met inwoners in op de volgende opgaven: <i>Voor en met de samenleving: Doorontwikkelen meldpunt leefomgeving.</i>	Het Onderhoudsplan Leefomgeving is tot stand gekomen op basis van enerzijds input van onze inwoners en anderzijds zaken die gemeten en gemonitord worden. Hiermee zijn de prioriteiten gesteld. In 2018 is gestart met het voorbereiden van een groot aantal herinrichtingsplannen waar vaak op basis van een blanco kaart met de bewoners het ontwerpproces gestart is. Deze manier van werken heeft wel een relatief lange doorlooptijd met bijbehorende inzet aan de voorkant van het proces. Opgave 1: Voor en met de samenleving. De openbare ruimte is een thema waar inwoners zich sterk bij betrokken voelen, zo blijkt ook uit de burgerpeiling. Dit is waardevol en in sommige gevallen complex tegelijk. Een zorgvuldig doorlopen traject betekent niet altijd een unanieme uitkomst en alleen tevreden inwoners. We besteden er zorg aan door inwoners nadrukkelijk mee te laten denken of zelf met ideeën te komen en zo tot plannen te komen met zo optimaal mogelijk draagvlak (voorbeelden zijn de Treebord en de Orchislaan). Ongeveer 3500 inwonerscontacten lopen via het meldpunt openbare ruimte. Dit jaar zijn er, in nauwe samenwerking met dorpsoverleggen, wijkteams en enkele betrokken inwoners, grote stappen gezet om zowel de ingang voor de inwoners als de behandelkant voor gemeente en verbonden partijen gebruiksvriendelijker en klantgerichter te maken. De live-gang wordt voorzien in het 2e kwartaal 2019. Opgave 2: Functioneel en veilig. Duidelijk was dat de kwaliteit van met name het onderdeel wegen hard terug liep tot een niveau waar inwoners niet tevreden over zijn, maar ook zou leiden tot kapitaalsvernietiging en verkeersonveiligheden. In het onderhoudsplan is hier meer geld voor beschikbaar gesteld. Inmiddels

Bouwen aan vertrouwen gaat over alle contacten die we met onze inwoners hebben. We werken actief aan verbetering van het meldpunt met als thema's informatievoorzieningen, personele bezetting, systeem en verbonden partijen. <i>Functioneel en veilig, Regionaal Verkeer en Vervoer Plan (RVVP)</i> • Lobby realisatie Bodegravenboog De directe verbinding van de N11 op de A12 (richting Gouda) blijft inzet van ons college. Omdat voor de feitelijke uitvoering hiervan andere partijen aan zet zijn gaat het college zich ook in 2018 weer inspannen om met een actieve lobby dit onderwerp weer (hoger) op de politieke agenda te krijgen. • C-wegenbeleid Actief wordt gewerkt aan inhoud te geven aan het C-wegenbeleid. De Korte Waarder buiten de bebouwde kom wordt opnieuw ingericht. In het plasseengebied worden proeven genomen met het aanbrengen van fysiek beweegbare afsluitingen in combinatie met infrastructurele ingrepen. Deze maatregelen op zich zijn niet voldoende en worden aangevuld met en ondersteund door gedragsbeïnvloeding. • Evaluatie Raadhuisweg / Zoutmansweg De eerder afgesproken evaluatie van het verkeer op de Raadhuisweg en Zoutmansweg in Reeuwijk-Brug wordt in het najaar van 2017 gehouden. Eventuele kleine maatregelen kunnen uit de bestaande budgetten en middelen worden gerealiseerd. <i>Duurzaam en kostenbewust: Ecologisch beheer</i> Het beheer van de bermen en sloten wordt op een ecologische wijze uitgevoerd met als doel het verhogen van de biodiversiteit en aantrekkelijk maken van de bermen. Het beoogde effect heeft tijd nodig en wordt over jaren zichtbaar. De gemeenteraad heeft opgeroepen deze lijn door te trekken in het groenbeheer en te komen tot meer ecologisch en duurzaam groenbeheer. Dit is een mooie uitdaging die op veel vlakken effect heeft. Het college gaat in overleg met raad, bewoners en dorpsoverleggen om te bepalen op welke wijze en in welke tijd we dit vorm kunnen geven.	zijn diverse grootonderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Specifieke aandacht is er besteed aan het wegwerken van achterstallig onderhoud van asfaltverhardingen. Diverse wegen zijn opgeknapt. Inzet is om de gemiddelde gemeten kwaliteit van laag weer op het gewenste niveau van basis te krijgen. Dit is niet van de een op andere dag gerealiseerd en zichtbaar. In het 2e kwartaal van 2019 wordt een wegininspectie uitgevoerd om effecten te meten en zo nodig in de kadernota bij te sturen. Fietsveiligheid staat hoog op de agenda. Hiervoor zijn ook extra middelen beschikbaar gesteld. In 2018 is hier invulling aan gegeven door maatregelen uit het fietsplan uit te voeren zoals het aanbrengen van rode fiets(suggestie)stroken op de Spoorlaan & Doortocht in Bodegraven en Zijdeweg in Tempel. En verder het aanbrengen van geleiding tussen rijbaan het fietspad op gedeelte De Groendijck te Waarder. - Bodegravenboog. De directe verbinding van de N11 op de A12 (richting Gouda) blijft inzet van ons college. De in 2017 ingezette lobby met gemeenten in de regio en het bedrijfsleven heeft in 2018 de eerste mijlpalen bereikt. Op 20 september 2018 is met twee provincies de Intentieverklaring A12 Gouda - Oudenrijn ondertekend. Deze samenwerking heeft geleid tot agendering van het wegdeel A12 inclusief de aanpak van knelpunt Bodegraven voor verkenning in de Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) van Rijkswaterstaat. - C-wegenbeleid. Dit vraagstuk richt zich op de kwetsbare wegen die we heel willen houden, veilig willen houden voor kwetsbare weggebruikers en beschikbaar moet blijven voor hulpdiensten. Dit vraagt maatregelen in het actuele gebruik en inrichting, maar ook in de preventie. Inmiddels zijn fysieke maatregelen aangebracht en wordt in het 2e/3e kwartaal van 2019 de Korte Waarder opnieuw ingericht. De gemeenteraad informeren we in een presentatieraad rond de zomer over knelpunten en knoppen om aan te draaien richting de inwerkingtreding 1e kwartaal 2020. - Raadhuisweg/Zoutmansweg Inmiddels heeft de gemeenteraad een motie unaniem vastgesteld die enerzijds oproept om op korte termijn inrichtingsmaatregelen te nemen
--	--

<i>Schoon en aantrekkelijk, zoals organisatie van de schoontaken.</i> We krijgen de knelpunten scherp waardoor we gericht extra inzet kunnen plegen. Op dit moment staat de continuïteit van de schoonploeg nog wat op gespannen voet om hier slagen in te maken. Het komende jaar leren we van de pilot en streven we naar optimale werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een kwaliteit die aansluit bij de beleving van onze inwoners.	en anderzijds de hoeveelheid doorgaand verkeer terug te dringen. Dit wordt in 2019 ingezet. Opgave 3: Duurzaam en kostenbewust Duurzaamheid komt in veel facetten van het werk terug. Van het toepassen van led-verlichting, diversiteit aan plantensoorten, bouwen van duurzame brugconstructies tot het ophogen met lichtgewichtmateriaal. Deze zaken (resultaten/effecten) zijn leidend voor de manier waarop er wordt ingekocht. De resultaten van het in 2017 ingezette ecologisch bermbeheer zijn nog niet in concrete cijfers zichtbaar. De inventarisatie van de bermen vindt 1 keer in de 2 jaar in het voorjaar plaats. Zodra hier meer over te melden valt wordt dit gerapporteerd. Het algemene beeld is dat het ingezette beleid door de bewoners gewaardeerd wordt, eveneens de zorgvuldige werkwijze in de uitvoering van de aannemer. Opgave 4: Schoon en aantrekkelijk De openbare ruimte wordt schoon gehouden door de eigen groendienst en wel specifiek door twee ploegen die de schoontaken uitvoeren. Hierin werken voornamelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (ca. 10 personen). Doelstelling is dat zij na maximaal drie contracten van 6 maanden doorstromen naar de arbeidsmarkt. In 2018 bleek het moeilijk om de bezetting op orde te brengen. Geholpen door de warme zomer is dit niet waarneembaar geweest in de beeldkwaliteit. Er zijn in 2018 extra financiële middelen beschikbaar gesteld om de kernen Nieuwerbrug en Driebruggen een kwaliteitsimpuls te geven. De uitvoering hiervan staat in het 3e kwartaal 2019 gepland. Hier zijn intensieve participatietrajecten aan vooraf gegaan waardoor er gedragen plannen voorliggen. Daarnaast is er een versnelling in Reeuwijk-Brug West aangebracht waardoor het project een doorlooptijd van vier jaar beslaat. Hier is na uitgebreide participatie eind 2018 het project buiten gestart.
Ontwikkeling begraafplaatsen <i>Begraafplaats Vredehof</i> In 2017 is op minnelijke wijze overeenstemming bereikt over de te	Direct na de bouwvakantie 2018 zijn de werkzaamheden gestart om de

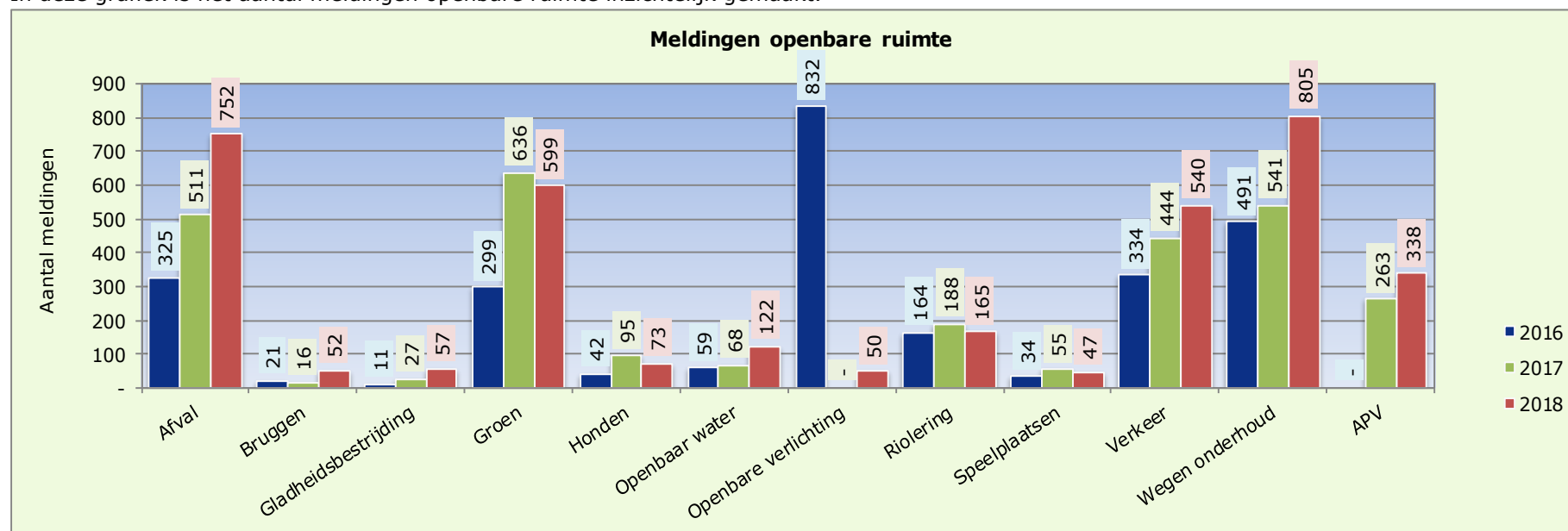
verwerven gronden. In 2018 wordt de begraafplaats uitgebreid en komt er extra capaciteit beschikbaar. Hiermee wordt ook voorzien in de behoefte van islamitisch begraven en urnengraven. De Rooms Katholieke kerk heeft aangegeven zelf in de behoefte te kunnen voorzien. Binnen de minnelijke onderhandelingen zijn ook gronden verworven die zich lenen om de parkeerbehoefte die bij 'piekmomenten' optreedt a.g.v. het 'Uitvaarthuis' en de reguliere begrafenissen op te kunnen vangen. De exacte financiële consequenties zijn begin 2018 inzichtelijk. <i>Begraafplaats Waarder</i> Om voldoende begraafcapaciteit te behouden wordt in 2018 ruimte gemaakt door graven waarvan de grafrechten verlopen zijn te herbegraven in een verzamelgraf. Op het verzamelgraf komt een gedenkplaat met namen. <i>Begraafplaats Tempel</i> De wens om de huidige aula te verbeteren wordt in 2018 vorm gegeven door het bouwen van een nieuwe aula. Gelijktijdig worden er werkzaamheden uitgevoerd op de begraafplaats zoals aanpassen van de verharding, extra parkeerplaatsen, verlichting, ruimte maken graven, etc..	begraafplaats uit te breiden. Sloten zijn gedempt en nieuwe zijn er gegraven. De ophoging met 22.000 m3 zand en het vele grondverzet is uitgevoerd. Ook is er gestart met de inrichting van het nieuwe deel, de contouren van de nieuwe paden en grafvelden van fase 1 zijn gerealiseerd. In het voorjaar 2019 zullen de eerste bomen geplant worden. De planning is dat eind 2019 de overige beplanting aangelegd wordt en de begraafplaats gereed voor gebruik is. Totaal komen er 3.200 nieuwe graven beschikbaar. Met de moslimgemeenschap is overleg geweest over welke wijze er in een behoefte voor hen voorzien kan worden. In het gesprek is naar voren gekomen dat er geen specifieke inrichtingseisen gerealiseerd hoeven te worden en dat de huidige inrichting voldoet aan de wensen als daar behoefte aan is. Om de parkeerbehoefte bij "piekmomenten" op te kunnen vangen zijn er oriënterende gesprekken geweest, maar zijn er nog geen concrete resultaten te melden. Deze ontwikkeling ligt gecompliceerder en heeft tijd nodig. In 2018 zijn de werkzaamheden om meer ruimte te maken op de begraafplaats uitgevoerd. Op het verzamelgraf is een gedenkplaat met namen geplaatst. In oktober is de eerste paal voor de bouw van de nieuwe aula geslagen. De verwachting is dat de bouw eind 2e kwartaal 2019 gereed is. Verder zijn er onderhandelingen geweest om de grond naast de begraafplaats aan te kopen voor het kunnen aanleggen van een parkeerterrein. Om een en ander te kunnen realiseren moet het bestemmingsplan aangepast worden. Deze procedure loopt nog. Inzet is om in 2019 het parkeerterrein te realiseren. De overige herinrichtingswerkzaamheden van begraafplaats Tempel zijn verder volgens planning uitgevoerd.
--	--

Aantal Woningen

In de woningbouwmonitor per 1 januari 2019 is een voorlopig overzicht van de productie in 2018 opgenomen. Dit betreft alle projecten groter dan 10 woningen. De definitieve cijfers zijn pas bekend in mei 2019 als CBS deze publiceert. Daarin zitten ook de projecten kleiner dan 10 woningen. Op basis van de woningbouwmonitor is het voorlopige overzicht over 2018 opgesteld:

Aantal woningen	Begroting 2018	Realisatie 2018
1 Weideveld	100	83
2 Rijngaarde	43	43
3 Oude Tol III - fase 2	39	6
4 Aquamarijn	22	22
5 Ford 26	26	
Particuliere initiatieven		17
Totaal aantal woningen	230	171

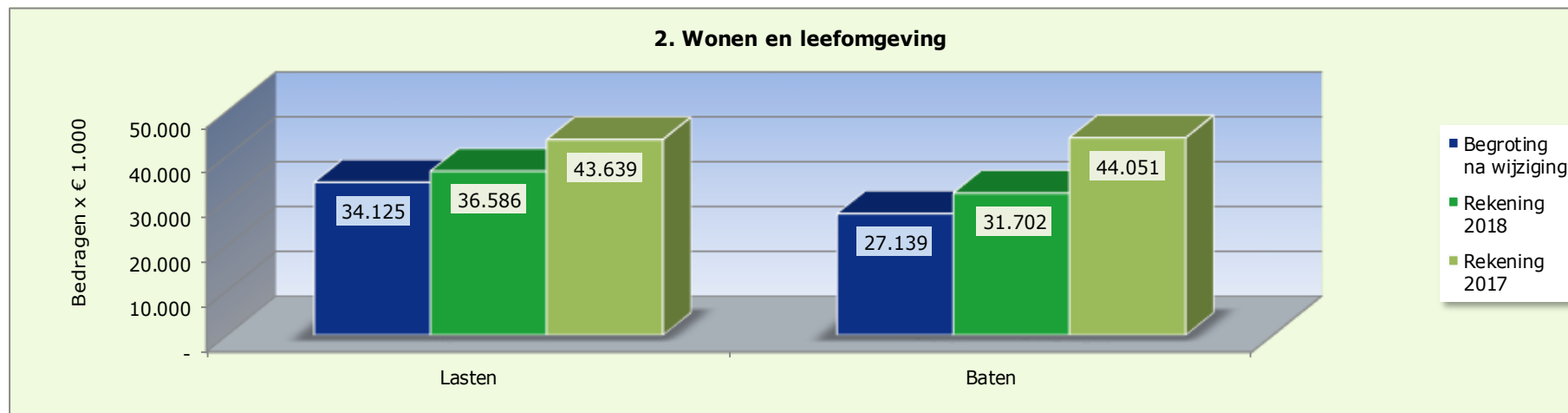
In deze grafiek is het aantal meldingen openbare ruimte inzichtelijk gemaakt.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 33.975	- 34.125	- 36.586	- 2.461 N	- 43.639
Baten	27.464	27.139	31.702	4.563 V	44.051
Totaal Saldo van baten en lasten	- 6.511	- 6.986	- 4.883	2.102 V	411
Mutatie reserves					
Lasten	- 937	- 792	- 1.110	- 318 N	- 4.540
Baten	299	618	596	- 22 N	373
Totaal Mutatie reserves	- 638	- 174	- 514	- 340 N	- 4.167
Resultaat	- 7.149	- 7.160	- 5.397	1.763 V	- 3.756

Programma 3 – Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie @ Bodegraven-Reeuwijk

Onderwerpen

Programma 3 in dit jaarverslag bevat de thema's samenwerken, ondernemen en dorpspromotie. Onderwerpen die hier onder vallen zijn regionale samenwerking, economie, bedrijventerreinen en dorpspromotie.

Gerealiseerde doelstellingen

Binnen dit programma zijn de volgende doelstellingen opgesteld.

- Regionale samenwerking in een geografisch brede en sterke regio
- Vervullen van een actieve rol in het regionaal economisch beleid

- Samen met lokale bedrijfsleven werken aan een vitale sterke economische gemeente door middel van het actieprogramma Economie
- De naamsbekendheid van onze gemeente vergroten en uitdragen door middel van dorpspromotie
- Kansen benutten op het gebied van Recreatie en Toerisme

Deze doelstellingen vallen uiteen in diverse projecten, opdrachten en processen:

Projecten, opdrachten en processen

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en stand van zaken aangaande de projecten, opdrachten en processen die binnen dit programma zijn opgenomen. De tekst uit de eerste kolom betreft de tekst zoals die in de begroting 2018 is opgenomen. In de tweede kolom wordt de beleidsrealisatie weergegeven.

Omschrijving	Realisatie
Uitvoering actieprogramma Economie Samen met het georganiseerd bedrijfsleven het actieprogramma Economie uitvoeren. Gerichte uitvoeringsagenda's zorgen per thema voor samenhangende acties, waarin zowel gemeente als bedrijfsleven hun aandeel hebben. Dit in samenhang met de ontwikkeling van de ondernemerssamenwerking in Bodegraven-Reeuwijk. De volgende uitvoeringsagenda's zijn met voorrang te realiseren en in uitvoering te nemen: • Versterking organiserend vermogen bedrijfsleven en aansluiting gemeente • Dorpspromotie • Revitalisering centrum Bodegraven • Bereikbaarheid • Duurzame economie Samenwerkingspartner is het Ondernemersplatform Bodegraven-Reeuwijk, waarmee we het programma in coproductie willen voortzetten. Het Ondernemersplatform maakt in 2017 een nieuwe start met het ondernemersfonds als financier voor plannen van de aangesloten verenigingen. De organisatorische omslag die daarvoor nodig is, zal eind voor 2018 moeten worden voltooid, waarna de activiteiten vanuit de verschillende verenigingen tot volle wasdom moeten komen. Daarbij wordt ook het actieprogramma Economie geactualiseerd.	In 2018 heeft een verdere versterking van dit samenwerkingsverband plaatsgevonden met themawerkgroepen bij het OPBR en een nagenoeg dekkend netwerk van verenigingen in de trekkingsgebieden bij het Ondernemersfonds. De themawerkgroepen (w.o. bedrijventerreinen, glasvezel, bereikbaarheid, duurzaamheid, onderwijs-arbeidsmarkt) sluiten aan bij de uitvoering van het Actieprogramma economie. Voor een aantal trajecten is een projectsubsidie verleend door het ondernemersfonds.
Huisvesting arbeidsmigranten In vervolg op de beide conferenties over Arbeidsmigranten wordt in 2018 samen met werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters gewerkt aan o.a. een verbetering van de registratie en huisvesting van arbeidsmigranten. Behalve vanuit het economisch belang van arbeidsmigranten voor de (grote) bedrijven in onze gemeente, doen we dat nadrukkelijk ook in het maatschappelijk belang van bijvoorbeeld het centrum van Bodegraven. Behalve op registratie en huisvesting wordt ook ingezet op taal en het verbeteren van de leefbaarheid voor de omgeving. Op deze manier	Eind 2018 heeft de gemeenteraad het voorstel voor de huisvesting van arbeidsmigranten verworpen. De realisatie van de nieuwe huisvesting en van de tegenprestatie in het centrum van Bodegraven zijn als gevolg hiervan niet verder tot uitvoering gekomen. De gemeenteraad heeft opgeroepen om eerst een beleidsnotitie met kaders op te stellen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Vanuit het flankerend beleid zijn o.a. de huisvestingsverordening en belastingverordening aangepast, is een begin gemaakt met de registratie van arbeidsmigranten in de BRP en

werken we aan het burgerschap van arbeidsmigranten in onze economie en in onze dorpen. In deze begroting zijn noch de kosten noch de eventuele opbrengsten die hiermee gepaard gaan opgenomen.	met het aanpassen van het bestemmingsplan Centrum Bodegraven en van het beleid kamerverhuur om toezicht en handhaving anders vorm te geven.
Dorpspromotie Samen met het bedrijfsleven en andere relevante partijen zet de stichting Promotie Bodegraven-Reeuwijk zich in om ervoor te zorgen dat er meer nieuwe jonge inwoners komen, dat bezoekers en innovatief ondernemerschap geïnteresseerd zijn en dat meer en meer mensen kiezen voor onze prachtige gemeente. Dit gebeurt door de inzet van www.buitengewoonbodegravenreeuwijk.nl, maar ook andere sociale media. Daarnaast wordt een promotievideo en een magazine over wonen, werken en leven in onze dorpen gerealiseerd. Ook wordt er gebouwd aan een sterk netwerk en aan free publicity over de vele (recreatie)mogelijkheden. Buitengewoon Bodegraven-Reeuwijk.	In 2018 zien we een stijging van het aantal bezoeken aan de website van 48% t.o.v. 2017. Daarnaast is het aantal volgers op facebook gestegen met 7% t.o.v. 2017. Daarnaast zijn de volgende activiteiten ontplooid: - Eind 2017/begin 2018 lancering promotievideo met daarbij behorend een campagne om de video onder de aandacht te brengen. - Juni/juli 2018: uitgifte van magazine Buitengewoon Leven! - Ondernemersbijeenkomst met ca. 55 ondernemers aanwezig. - Op park Landal De Reeuwijkse Plassen een folderkast geplaatst waar lokale ondernemers hun folders mogen plaatsen. - In Recreatiekrant 4 pagina's met informatie over alles wat er te doen en te beleven is, met extra aandacht voor gratis toegankelijke evenementen - Free publicity: iedere woensdag verschijnt de kalender met evenementen in de Kijk Op Bodegraven/Reeuwijk met daarbij een verwijzing naar de site www.buitengewoonbodegravenreeuwijk.nl. Wanneer er plek is, staat er bij de gemeentepagina ook een kleine advertentie met verwijzing naar de site.
Centrumvisie Eén van de uitkomsten van de centrumvisie is de aanpak van de openbare ruimte in het centrum van Bodegraven. Voor de komende jaren, te starten in 2018, zijn middelen in de begroting vrijgemaakt om de openbare ruimte aan te pakken. Dit betreft dan het realiseren van parkeervoorzieningen en dergelijke. In het voorjaar van 2018 verwachten wij het vooronderzoek en vooroverleg te hebben afgerond en een plan van aanpak gereed te hebben.	In 2018 is een dynamisch uitvoeringsplan vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin zijn concrete projecten genoemd voor herinrichting van de openbare ruimte in het centrum welke vanaf 2019 gefaseerd worden uitgevoerd. In 2019 betreft dit de herinrichting van het Raadhuisplein en naar verwachting ook de Rijnkade. Daarnaast wordt een parkeerplan nader uitgewerkt met consequenties voor de openbare ruimte. Tot slot zal ook het door de raad omarmde burgerinitiatief 'Hart in Bodegraven' komen met uitgewerkte voorstellen voor herinrichting van diverse straten in het centrum. Eind 2018 is door de gemeenteraad een dynamisch uitvoeringsplan

	vastgesteld voor de gemeentelijke projecten. Dit vormt de inbreng van de gemeente binnen de Taskforce. Binnen het uitvoeringsplan is een overzicht opgenomen van alle projecten die voortvloeien uit de Centrumvisie, inclusief een kort plan van aanpak per project. De diverse projecten worden komende jaren uitgevoerd. De meeste projecten komen ook ter bespreking langs in de gemeenteraad.
Recreatie en Toerisme <i>Rondje Rijn en IJssel</i> Omdat zich bij de realisatie een aantal knelpunten voordoen, is besloten het totale rondje in een westelijk en een oostelijk deel te onderscheiden. Met de realisatie van de Rijnkadehaven is het oostelijk deel grotendeels gerealiseerd. Enkele kleinere maatregelen moeten nog worden gerealiseerd, waarna het oostelijk deel voor geopend kan worden verklaard. Het westelijk deel kent verschillende knelpunten waarvan de onderdoorgang A12, de passage Randweg Reeuwijk en de sluis bij de Vlietkade de voornaamste zijn. In het najaar van 2017 wordt een rapportage over deze knelpunten verwacht, waarna in het voorjaar van 2018 besluitvorming plaats kan vinden. <i>Oude Dorpenroute</i> In de bestaande route (langs o.a. de Oud Bodegraafseweg) zijn diverse bruggen gevaarlijk en/of niet meer in gebruik. Er vindt overleg met de kanovereniging plaats met als doel het upgraden van deze route. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft zich bereid verklaard mee te financieren in het kader van verbetering van de doorstroming. <i>Duurzame recreatie</i> Er worden plannen gemaakt voor de verduurzaming van de recreatie. De speerpunten hierbij zijn: • Toilettenbeleid • Laadpalen voor elektrische fietsen • Rustplaatsen (afval) • Elektrische bruggen in het buitengebied aansluiten op zonne-energie • Stimuleren elektrisch varen	<i>Rondje Rijn en IJssel</i> Het Rondje Rijn en IJssel wordt onderscheiden in een westelijk en een oostelijk deel. Met de realisatie van de Rijnkadehaven is het oostelijk deel operationeel en reeds geopend. Voor het westelijke deel is een tracéstudie verricht, waaruit blijkt dat met de reactivering van de west-tak circa 8-11,3 mln. gemoeid is. Realisatie is alleen haalbaar indien extra Rijksmiddelen en/of provinciale middelen beschikbaar komen, bijvoorbeeld door de uitvoeringsprogramma's voor de provinciale "Rijke Groenblauwe Leefomgeving" of de "Programmatische Aanpak Gouwe". In dit kader wordt de provincie verzocht om financiering van een haalbaarheidstoets van het deeltraject Landal - Reeuwijk Dorp. <i>Oude Dorpenroute</i> Kanorecreanten uit Gouda, Reeuwijk en Bodegraven hebben zich in de afgelopen twee jaar ingespannen voor de realisatie van doorgaande kanoverbindingen tussen Gouda, Reeuwijk-Brug, Reeuwijk-Dorp, Tempel en Oud Bodegraven. Rond de jaarwisseling 2018/2019 is een begin gemaakt met het vervangen van oude en het plaatsen van nieuwe in- en uitstapvoorzieningen. Deze inspanningen worden in 2019 voortgezet. <i>Duurzame recreatie</i> De verwachting bestaat dat "Duurzame Recreatie" na de provinciale verkiezingen een nieuwe impuls zal krijgen; e.e.a. door het uitvoeringsprogramma voor de provinciale nota "Rijke Groenblauwe Leefomgeving". Speerpunten zijn: • elektrisch varen • elektrische laadvoorzieningen en elektrisch bedienbare voorzieningen • rustpunten en milieuvoorzieningen (toiletten, afval).

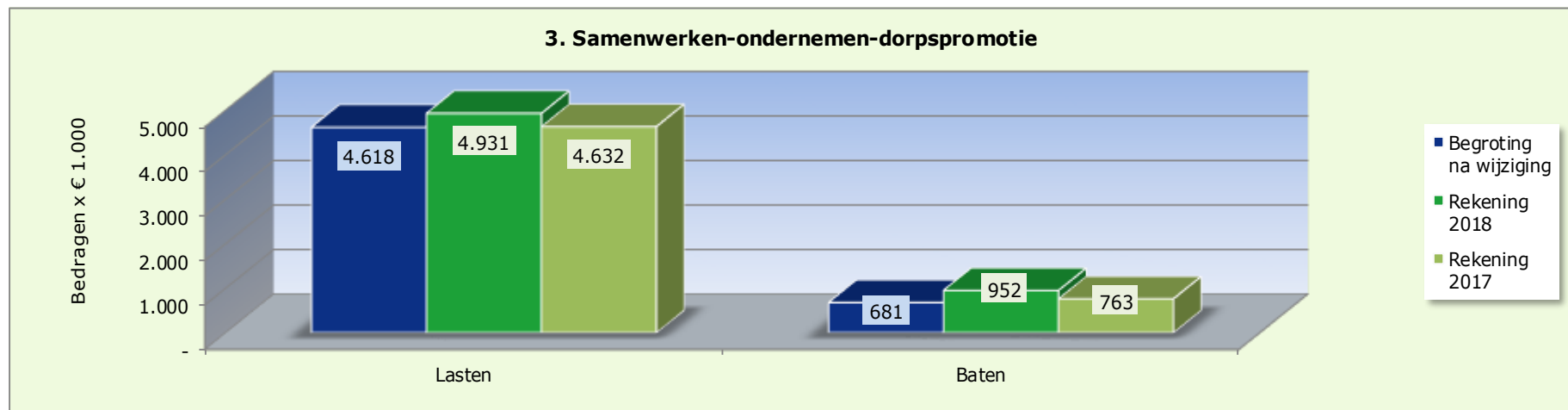
Regionale samenwerking in de regio In gevolg de motie van 11 september 2013 inzake een geografisch bredere gemeentelijke samenwerking wordt invulling gegeven aan zowel een nieuwe gemeentelijke samenwerking in Midden-Holland als aansluiting bij Alphen aan den Rijn en Woerden en omgeving. Op de terreinen economie, mobiliteit en groen, recreatie en water zijn bestuurlijke samenwerkingstafels gestart in het kader van het convenant Alphen, Gouda, Woerden. Deze vinden inmiddels steeds beter hun aansluiting bij de bestuurlijke tafels van Midden-Holland.	Na de evaluatie in 2017 heeft de regionale samenwerking in Midden-Holland en het verband Alphen-Gouda-Woerden (AGW) in 2018 verder vorm gekregen. Medio 2018 is de bestuurlijke tafel Natuur, Water en Recreatie samengevoegd met het vergelijkbare bestuurlijke overleg in het samenwerkingsverband AGW. In Midden-Holland is daarvoor in de plaats de plaats gekomen de nieuwe bestuurlijke tafel Duurzaamheid, waaraan ook de gemeente Alphen aan den Rijn is verbonden. Reden voor deze nieuwe bestuurlijke samenwerking zijn de ambities op het terrein van duurzaamheid en energietransitie en het feit dat Midden-Holland een van de 30 regio's is die invulling moeten gaan geven aan het beoogde nationale klimaatakkoord. In 2018 is ook een overdrachtsvoorstel gepresenteerd, waarin voorstellen worden gedaan voor invulling van programma's per bestuurlijk overleg en de bijdragen van de gemeenten hierin in mensen en middelen.
Bedrijventerreinen <i>Rijnhoek</i> Op het bedrijventerrein Rijnhoek is voor het eerst sinds jaren weer ontwikkel- en bouwactiviteit. Als gemeente participeren wij hier gezamenlijk met de eigenaars. Wij verwachten dat in de komende jaren, door de aantrekkende economie, ook bedrijventerrein Rijnhoek verder zal worden gerealiseerd. <i>Revitalisering Groote Wetering I</i> Mede door het succes van de revitalisatie van Broekvelden is op Groote Wetering I sprake van een toenemende parkeerdruk. Mede in het kader van de ontwikkeling van Groote Wetering II wordt gewerkt aan een helder regime ten aanzien van parkeren voor Groote Wetering. Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken ondernemers. Doelstelling is te komen tot een regeling die aansluit op Broekvelden. <i>Bodegraven Oost – Groote Wetering II</i> Ook voor Bodegraven Oost zien wij toenemende belangstelling. In 2017 is reeds voor een aanzienlijk deel resultaat geboekt en onze verwachting is dat deze lijn zich in 2018 en 2019 verder zal voortzetten.	In 2018 zijn verschillende signalen over knelpunten in de ruimte voor ondernemen samengebracht. Dit mede met het oog op aanstaande afspraken die worden gevraagd in de vorm van een regionale bedrijventerreinenstrategie. Aan bureau Buck Consultants is gevraagd de verschillende signalen in kaart te brengen, te beoordelen en hierover een advies uit te brengen. Achtergrond is de zeer voortvarende verkoop en ontwikkeling van percelen op Rijnhoek en Groote Wetering II. Gestart is met de visievorming op ontwikkeling van Zoutman West als bedrijventerrein. Met het georganiseerd bedrijfsleven is gesproken over een kwalitatieve aanpak van de bestaande 90 hectare aan bedrijventerrein in onze gemeente. Beoogd wordt de raad medio 2019 verder te informeren over de ontwikkelingen.

Dorpsoverleggen Onze inzet bij de bestaande dorpsoverleggen is gericht op de transformatie van deze overleggen naar actieve burgerparticipatie. Iedere kern kent hierbij zijn eigen specifieke problematiek en benaderingswijze. De ontwikkeling die de dorpsoverleggen doormaken past in het streven naar sterke gemeenschappen. In Driebruggen denkt men na over de ontwikkeling van een zorgcoöperatie. Reeuwijk Dorp heeft het thema duurzaamheid omarmd. In Reeuwijk Brug en Nieuwerbrug is men bezig met het ontwikkelen van een dorpsvisie.	In relatie met de Dorpsoverleggen is dit een continu proces om met elkaar deze transformatie te verwezenlijken. Hierbij is waar te nemen dat maatwerk en tijd en bereidheid van inwoners van groot belang is. Streven is om vanuit een thema/gebied stakeholders te betrekken. Dorpsoverleggen maken hier onderdeel van uit. Voorbeelden zijn initiatieven zoals zorgcoöperatie, uitwerking duurzaamheidsthema en uitvoering van een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Aan de ene kant is resultaat gewenst en aan de andere kant voldoende draagvlak en gedeelde eigenaarschap vanuit samenleving. In het afgelopen jaar zijn er vanuit de wijken weer diverse initiatieven binnen gekomen zoals Bodegraven – Reeuwijk zoemt, afval challenge, Duurzaamheid bewustwording traject in Bodegraven. Daarnaast participeren ook dorpsoverleggen binnen diverse projecten (zoals Reeuwijk-Brug) die vanuit de gemeente worden geïnitieerd.
---	---

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 4.529	- 4.618	- 4.931	- 313 N	- 4.632
Baten	686	681	952	271 V	763
Totaal Saldo van baten en lasten	- 3.843	- 3.937	- 3.979	- 42 N	- 3.869
Mutatie reserves					
Lasten	-	- 1.000	- 1.000	-	-
Baten	-	1.000	1.000	-	-
Totaal Mutatie reserves	-	-	-	-	-
Resultaat	- 3.843	- 3.937	- 3.979	- 42 N	- 3.869

Programma 4 – Bestuur en dienstverlening @ Bodegraven-Reeuwijk

Onderdelen

Programma 4 bevat de onderdelen Dienstverlening, Burgerparticipatie, Verbonden Partijen en Organisatieontwikkeling.

Gerealiseerde doelstellingen

Dit programma kent de volgende doelstellingen:

- Optimale dienstverlening aan onze inwoners
- 'Van Buiten naar Binnen' verder ontwikkelen in onze organisatie

- Helder en transparant bestuur

Deze doelstellingen vallen uiteen in diverse projecten, opdrachten en processen:

Projecten, opdrachten en processen

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en stand van zaken aangaande de projecten, opdrachten en processen die binnen dit programma zijn opgenomen. De tekst uit de eerste kolom betreft de tekst zoals die in de begroting 2018 is opgenomen. In de tweede kolom wordt de beleidsrealisatie weergegeven.

Omschrijving	Realisatie
Dienstverlening De focus in de dienstverlening ligt om vanuit het directe contact met inwoners de dienstverlening tot stand te laten komen. Dat betekent ook dat we de tevredenheid zo snel mogelijk na het contactmoment met de inwoners willen gaan meten. Op deze wijze denken we een beter en actueler beeld te kunnen krijgen over de concrete beleving van de inwoners over onze dienstverlening. Het biedt ook de mogelijkheid om direct het gesprek aan te gaan als de inwoner niet tevreden is, een oplossing te bedenken en snel onze dienstverlening hierop aan te passen. Op dit moment zijn er plannen in een vergevorderd stadium om te komen tot een betere registratie van de meldingen openbare ruimte. De implementatie daarvan zal in het najaar van 2017 plaatsvinden waarmee dit nieuwe systeem in het voorjaar van 2018 operationeel zal zijn.	Wat onze dienstverlening betreft zetten we ons in om de communicatie naar onze inwoners te verbeteren. We blijven ons inzetten op het directe contact met hen. We bevragen onze inwoners geregeld over onze dienstverlening en passen onze processen en dienstverlening hierop snel aan. Medewerkers worden meegenomen in ontwikkelingen en dit wordt geborgd door team- en groepsgesprekken zoals over hostmanship, maar bijvoorbeeld ook met behulp van e-learning. Ons KCC (telefonie) is (in het belang van de spoedige afhandeling van vragen van onze inwoners) inmiddels teruggebracht naar het gemeentehuis. Het proces rondom de meldingen openbare ruimte is verbeterd en de mogelijkheid om meldingen te doen wordt uitgebreid met een app. De snelheid van het beantwoorden van een melding en ook het afhandelen van de melding wordt gemonitord. Onze digitale dienstverlening (website en i-burgerzaken) hebben we doorontwikkeld en ook met betrekking tot inzet van de sociale media werken we aan procesvernieuwingen.

Veiligheid In 2017 is de Toekomst Agenda Veiligheid 2017-2021 opgesteld, welke aansluit bij de behoefte van de samenleving. Schoon, heel en veilig is het uitgangspunt. De agenda levert een bijdrage aan een leefbare en veilige buurt, wijk, dorp en gemeente als geheel. Daarbij wordt uitgegaan van de kracht van de 'weerbare samenleving' en geven we samen met de inwoners vorm en inhoud aan veiligheid in onze dorpen. Thema's met bijzondere aandacht hierbij zijn: communicatie en participatie, bestrijding van drugscriminaliteit en bestrijding woninginbraken. Deze thema's zijn verbonden met de leefomgeving en het Sociaal Domein. "Schoon, heel en veilig" is hierbij het adagium. In de Toekomstagenda wordt nader ingegaan op de verschillende thema's en acties. In 2018 wordt met de gemeenteraadscommissie periodiek een gesprek georganiseerd over het thema veiligheid. In de periodieke uitgave van Veiligheid in Beeld (VIB) kunt u in 2018 lezen wat er gebeurt op het vlak van veiligheid en welke acties of maatregelen we nemen. Jaarlijks zal de Toekomst Agenda Veiligheid geëvalueerd worden.	De weerbare samenleving Vanaf april 2017 zijn er periodiek VIB's (Veiligheid in Beeld) gemaakt voor de raadsleden. Hierin wordt per periode aangegeven wat er op het gebied van Veiligheid in onze gemeente gebeurd is en hoe de gemeente inzet heeft gepleegd. In 2018 zijn verschillende momenten gecreëerd waar met inwoners is gesproken over veiligheid. Zo is Tent in de Wijk opgestart, waarbij we naar aanleiding van een woninginbraak met inwoners in gesprek gaan over veiligheid. Daarnaast hebben we stevig ingezet op de verbreding van ons veiligheidsnetwerk. Er is meer inzicht in andere werkvelden (verwarde personen, Openbaar Ministerie, veiligheidshuis ea) en de sleutelfiguren zijn goed in beeld. In 2018 hebben diverse veiligheidsvraagstukken geleid tot het inzetten van deze kennis en contacten. We hebben meerdere controles Drank- en Horeca Wet gehouden. Als gevolg daarvan zijn er in 2018 diverse waarschuwingen en boetes uitgedeeld. Over het voorkomen van deze boetes is een avond georganiseerd voor sportverenigingen en heeft de gemeente in 2018 ID-scanners aan de sportverenigingen geschonken. Schoon, heel en veilig geldt ook voor de Reeuwijkse Hout: het aantal auto-inbraken liep op. Vervolgens is door een integrale aanpak gezorgd voor de nodige maatregelen, waaronder een vrachtwagenverbod en liepen de cijfers weer terug. Ook kwam er een verbod voor vrachtwagens om parkeeroverlast tegen te gaan. In 2018 werden de beleidsregels Wet aanpak Woonoverlast vastgesteld, waardoor we meer handvatten hebben om woonoverlast aan te pakken. We hebben de JOP gesloten omdat er vernielingen aan de JOP en omgeving werden gepleegd. Ondermijning is een belangrijk onderwerp geweest in 2018. We hebben periodiek overleg met verschillende partijen hierover en er hebben diverse integrale controles plaatsgevonden, met als doel het voorkomen
---	--

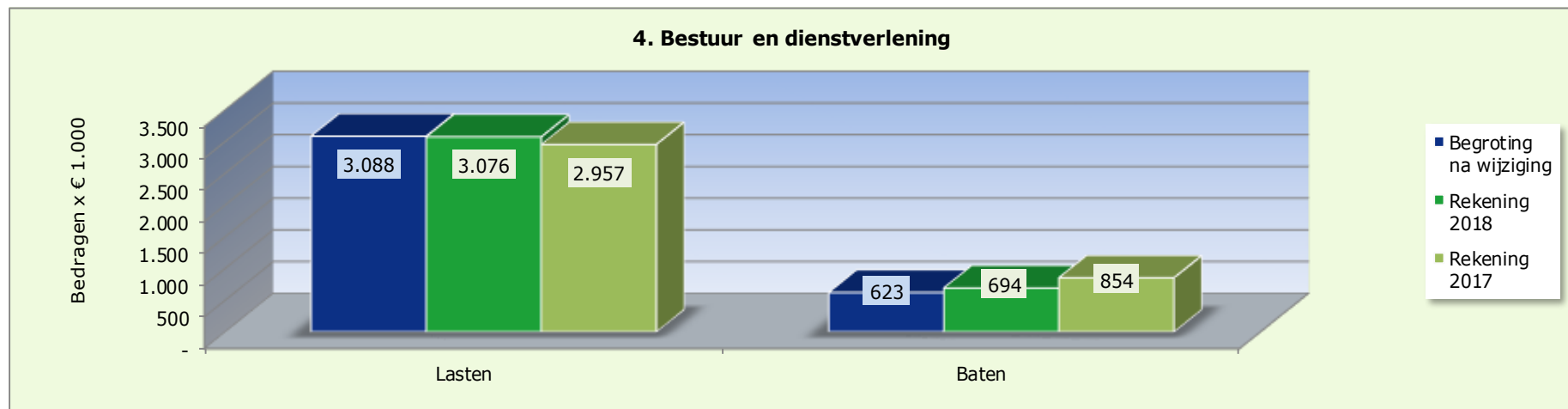
	en terugdringen van ondermijning en illegale activiteiten. Op het vlak van criminaliteit hebben we ingezet op vervolging: goede overleggen met het Openbaar Ministerie (OM) over mogelijkheden van vervolging aan de voorkant, we hebben ons gevoegd in strafzaken als slachtoffer en hebben een pleitbrief geschreven aan het OM.
Verbonden partijen <i>Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)</i> De gemeente Bodegraven-Reeuwijk maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijk Regeling met de Veiligheidsregio. De veiligheidsregio zorgt voor een adequate brandweer en ambulancezorg en draagt tevens zorg voor een goede samenwerking tussen de veiligheidsdiensten. De veiligheidsregio treedt daarnaast op bij rampen en zorgt dat de gestelde normen op het gebied van veiligheid worden behaald. <i>Belastingsamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)</i> De BSGR verzorgt namens de gemeente de uitvoering van de Wet WOZ en de heffing en inning van de gemeentelijke belastingen. Tussen BSGR en deelnemende gemeenten is afgesproken dat de mogelijkheden van groei van de BSGR worden onderzocht. Dat zou kunnen door het uitbreiden van het aantal deelnemers (gemeenten en waterschappen), maar ook door uitbreiding van het takenpakket. In dat laatste geval met daarbij de kanttekening dat er sprake moet zijn van belastingen en WOZ-gerelateerde taken.	In samenwerking met alle partners van de Veiligheidsregio is in 2018 gewerkt aan actuele en praktische planvorming voor de crisisbeheersing. Op het gebied van terrorisme zijn verdere afspraken gemaakt over de taken en verantwoordelijkheden en inzet van alle hulpverleningsdiensten. De jaarlijkse systeemtest van de crisisorganisatie is dit jaar uitgevoerd bij de gemeente Zoeterwoude; het scenario betrof een verwarde man die zijn eigen flat wilde opblazen. Een leerzaam scenario voor alle gemeenten. De brandweer heeft de ontwikkeling van de nieuwe brandweerkazerne voor de post Bodegraven verder uitgewerkt en hoopt deze in 2020 te realiseren. Najaar 2018 is door het AB van de BSGR ingestemd met de toetreding van de gemeente Leiderdorp per 1 januari 2020. Verder zijn er gesprekken gaande met andere potentiële nieuwe deelnemers, waarbij de voorkeur wel uitgaat naar gemeenten die binnen het grondgebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland liggen. Toetreding van een tweede waterschap is ook een mogelijkheid, als dat past binnen de samenwerkingsstrategie van het Hoogheemraadschap in de waterschapssector. Ten aanzien van uitbreiding van het aantal taken wordt voor een voorzichtige benadering gekozen. Voor de BAG-BGT kan een uitzondering worden gemaakt in het kader van de eventuele doorontwikkeling van de BSGR naar een Gegevenshuis. Koppeling van de BAG en de WOZ-administratie is in het kader van de Landelijke voorziening WOZ verplicht. Daarnaast is er een landelijke ontwikkeling naar implementatie van een werkwijze waarbij de belastingbestanden worden opgebouwd vanuit de basisregistraties. Om die reden voegen steeds meer belastingsamenwerkingen de BAG-taak toe aan hun

	takenpakket. In september 2018 heeft het AB aan adviesbureau KokxDeVoogd de opdracht gegund voor een verkennend onderzoek naar de allocatie van de basisregistraties BAG WOZ en BGT. In januari 2019 is een bijeenkomst georganiseerd voor de aftrap van de uitvoering van het onderzoek.
--	---

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 3.004	- 3.088	- 3.076	12 V	- 2.957
Baten	552	623	694	71 V	854
Totaal Saldo van baten en lasten	- 2.452	- 2.464	- 2.382	82 V	- 2.103
Mutatie reserves					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	50
Totaal Mutatie reserves	-	-	-	-	50
Resultaat	- 2.452	- 2.464	- 2.382	82 V	- 2.053

Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien@ Bodegraven-Reeuwijk

Onze visie

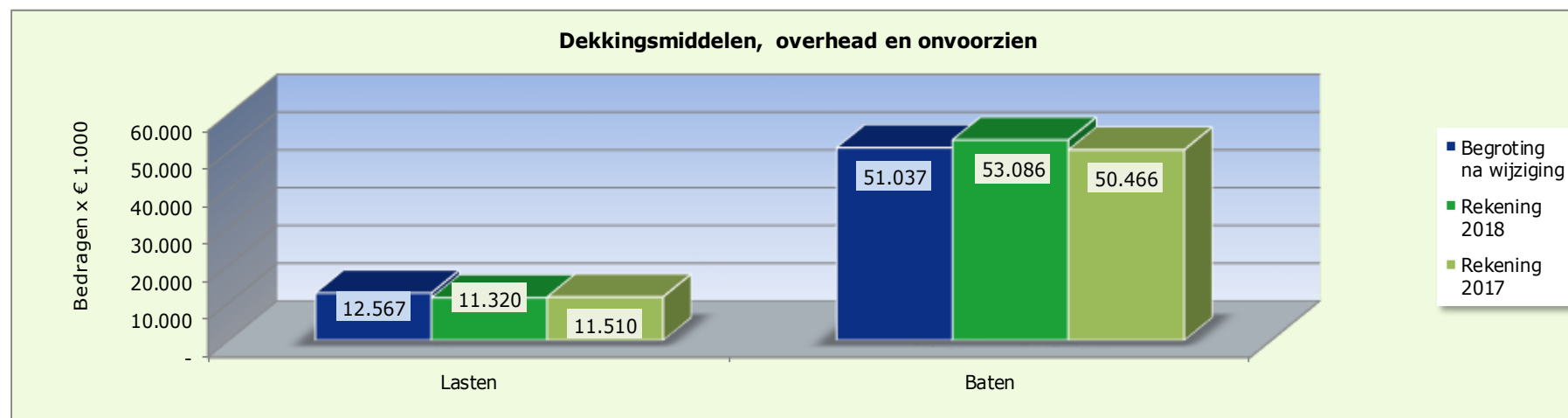
Doelstelling is een in alle jaren sluitende begroting. Het college heeft zich als doel gesteld de leningenportefeuille terug te dringen. Om deze

doelstelling te bevorderen streven wij naar een jaarlijks overschot op de begroting van tenminste € 500.000. In deze jaarrekening is deze doelstelling ruimschoots gerealiseerd.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 11.811	- 12.567	- 11.320	1.246 V	- 11.510
Baten	50.584	51.037	53.086	2.049 V	50.466
Totaal Saldo van baten en lasten	38.772	38.470	41.766	3.295 V	38.956
Mutatie reserves					
Lasten	- 2.255	- 2.255	- 2.255	0 V	- 1.200
Baten	-	-	-	-	-
Totaal Mutatie reserves	- 2.255	- 2.255	- 2.255	0 V	- 1.200
Resultaat	36.518	36.216	39.511	3.295 V	37.755

Deel C: Paragrafen

Paragraaf 1. Lokale heffingen

Wat is het doel van deze paragraaf?

Deze paragraaf geeft een overzicht op hoofdlijnen van de diverse gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten die bij de diverse programma's zijn verantwoord. In het kort geven we aan welk beleid we in 2018 hebben gevoerd ten aanzien van de lokale heffingen. Het lokale beleid is vastgelegd in de belastingverordeningen. Verder is een overzicht opgenomen van de gerealiseerde opbrengsten en wordt aandacht besteed aan de lokale belastingdruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Doelstellingen

1. Heffing van gemeentelijke belastingen conform de wettelijke regelingen en de door uw raad vastgestelde tarieven.
2. De opbrengsten van de heffingen en rechten moeten kostendekkend zijn.
3. Kwijtschelding aan die belastingplichtigen die over onvoldoende financiële middelen beschikken om te betalen.
4. Uitvoering van de Wet WOZ conform de wettelijke bepalingen en de door de Waarderingskamer vastgestelde normen.

Activiteiten in 2018 om deze doelstellingen te bereiken voor:

Doelstelling 1:

- 1.1 Voor alle heffingen is door de raad in december 2017 een nieuwe verordening voor het belastingjaar 2018 vastgesteld.
- 1.2 De uitvoering van de taken in het kader van de heffing en inning van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten, de hondenbelasting, de rioolheffing, de toeristenbelasting en de forensenbelasting is sinds 2013 overgedragen aan de Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) uit Leiden. Sinds 2015 verzorgt de

BSGR ook de heffing en de invordering van de leges omgevingsvergunningen en van de precariobelasting.

- 1.3 Ook de afhandeling van de bezwaren tegen de diverse aanslagen gemeentelijke belastingen wordt sinds 2013 door de BSGR uitgevoerd. Naar aanleiding van de in 2018 door de BSGR verstuurd aanslagen zijn totaal 385 bezwaren binnengekomen. Bijna al deze bezwaren zijn ook in 2018 afgehandeld.

Doelstelling 2:

- 2.1 De tarieven voor de belastingen en rechten zijn verhoogd met 1,4%. Deze verhoging gold uiteraard niet voor die tarieven die kostendekkend moesten zijn. Die zijn afzonderlijk berekend.

Doelstelling 3:

- 3.1 Ook de uitvoering van de kwijtschelding van de onder doelstelling 1.2 genoemde heffingen wordt sinds 2013 door de BSGR verzorgd. Uiteraard mag de gemeente wel de daarbij te hanteren kwijtscheldingsnorm bepalen. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% van het bijstandsniveau. Dit is het maximale percentage dat de gemeente volgens de wet mag hanteren.
- 3.2 Bij personen met een bijstandsuitkering zijn de gebruikersheffingen automatisch kwijtgescholden. Niet bijstandsgerechtigden (waaronder ondernemers) met een inkomen op bijstandsniveau konden op verzoek voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Doelstelling 4:

- 4.1 De uitvoering van de taken in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) is sinds 2013 overgedragen aan de Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) uit Leiden.
- 4.2 Eind februari 2018 zijn door de BSGR de WOZ-beschikkingen naar het prijspeelniveau 1 januari 2017 verstuurd. Naar

- aanleiding hiervan zijn 492 bezwaarschriften binnengekomen. Vrijwel al deze bezwaren zijn ook in 2018 afgehandeld.
- 4.3 In het kader van de Wet WOZ is het complete onroerende zaken bestand door de BSGR opnieuw gewaardeerd naar het prijspeilniveau 1 januari 2018.
- 4.4 De WOZ-beschikkingen naar het prijspeilniveau 1 januari 2018 zijn door de BSGR eind februari 2019 verstuurd. De nieuw vastgestelde waardes, die o.a. als grondslag dienen voor de gemeentelijke onroerende-zaakbelastingen, zullen -zoals al jaren gebruikelijk- voor een periode van één jaar gelden.

Overzicht tarieven per belasting/heffing/recht

Onroerende-zaakbelastingen

De opbrengst van de OZB is ten opzichte van 2017 met 3,8% gestegen. Dit bestond voor een deel uit de inflatiecorrectie (1,4%) en voor de rest uit een compensatie voor de lagere opbrengst bij de reinigingsheffingen en de rioolheffing vanwege het feit dat de kosten voor kwijschelding daarvan niet meer zijn meegerekend in de betreffende tarieven. Dat betekende echter niet dat de tarieven van 2017 zondermeer met 3,8% konden worden verhoogd. Een aanslag OZB wordt namelijk enerzijds bepaald door het tarief, maar anderzijds door de WOZ-waarde. En deze WOZ-waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het is dan ook gebruikelijk om de tarieven eerst te corrigeren voor de WOZ-waardeontwikkeling en pas daarna te verhogen met het inflatiepercentage.

Bovenstaande werkwijze is ook gehanteerd bij het bepalen van de tarieven voor 2017. Voor de cijfers met betrekking tot de WOZ-waardeontwikkeling is toen echter wel uitgegaan van een prognose,

omdat de BSGR, op het moment dat de verordening OZB 2017 werd vastgesteld, nog niet alle objecten had getaxeerd. Uiteraard was dat een jaar later, toen de verordening OZB 2018 werd vastgesteld, wel het geval en de definitieve cijfers bleken iets af te wijken van de prognose. En aan de raad was toegezegd om hiermee bij het bepalen van de tarieven voor 2018 rekening te houden. Concreet betekende dat, dat eerst de tarieven voor 2017 zijn herberekend en daarna deze herberekende tarieven als uitgangspunt hebben gediend voor het bepalen van de tarieven voor 2018.

Herberekening tarieven 2017

Bij het vaststellen van de tarieven voor 2017 is bij de woningen uitgegaan van een waardestijging tussen 1 januari 2015 en 1 januari 2016 van 1,65% en bij de niet-woningen van een waardedaling van 4%. De definitieve cijfers gaven aan dat de waardestijging bij de woningen 1,84% bedroeg en de waardedaling bij de niet-woningen 3,7%. Correctie van de (herberekende) tarieven 2016 aan de hand van deze percentages leverde daarmee het volgende op:

- OZB woningen, eigenaren: 0,1470% (0,1497% gedeeld door 1,0184);
- OZB niet-woningen, gebruiker: 0,1918% (0,1847% gedeeld door 0,963);
- OZB niet-woningen, eigenaar: 0,2483% (0,2391% gedeeld door 0,963).

Voor 2017 was het uitgangspunt een verhoging van de tarieven met 1%. De tarieven zijn daarom als volgt herberekend:

Onroerende zaak belasting - tarieven	2016	2016	2017
	herberekend	gecorrigeerd	herberekend
Woningen - eigenaar	0,1497%	0,1470%	0,1485%
Niet woningen:			
- eigenaar	0,2391%	0,2483%	0,2508%
- gebruiker	0,1847%	0,1918%	0,1937%
- totaal	0,4238%	0,4401%	0,4445%

Berekening tarieven 2018

Voor het berekenen van de tarieven voor 2018 zijn de voor 2017 herberekende tarieven vervolgens gecorrigeerd voor de gemiddeld opgetreden waardewijziging die tussen 1 januari 2016 en 1 januari 2017 heeft plaatsgevonden. Aan de hand van de cijfers die door de BSGR zijn aangeleverd is daarbij in de categorie woningen uitgegaan van een waardestijging van ongeveer 3,76% en in de categorie niet-woningen van een waardedaling van ongeveer 1,8%.

Correctie van de voor 2017 opnieuw berekende tarieven aan de hand van deze percentages leverde daarmee het volgende op:

- OZB woningen, eigenaren: 0,1431% (0,1485% gedeeld door 1,0376);
- OZB niet-woningen, gebruiker: 0,1973% (0,1937% gedeeld door 0,982);
- OZB niet-woningen, eigenaar: 0,2554% (0,2508% gedeeld door 0,982).

Vergelijking van de tarieven voor 2018 met die van 2017, uitgaande van een verhoging met 3,8%, geeft dan het volgende beeld:

Onroerende zaak belasting - tarieven	2017	2017	2017	2018
	vastgesteld	herberekend	gecorrigeerd	vastgesteld
Woningen - eigenaar	0,1488%	0,1485%	0,1431%	0,1485%
Niet woningen:				
- eigenaar	0,2516%	0,2508%	0,2554%	0,2651%
- gebruiker	0,1943%	0,1937%	0,1973%	0,2048%
- totaal	0,4459%	0,4445%	0,4527%	0,4699%

Opbrengst

Mede door het verhogen van de tarieven, door het overhevelen van de kosten voor kwijschelding van de reinigingsheffingen en de rioolheffing naar de OZB en door areaaluitbreiding, is de totale opbrengst van de OZB in 2018 bijna € 550.000 hoger dan in 2017. De opbrengst is ook € 180.000 hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een iets grotere areaaluitbreiding, door een iets hogere stijging

van de WOZ-waardes in de categorie woningen en door een iets lagere daling van de WOZ-waardes in de categorie niet-woningen dan oorspronkelijk was voorzien, maar ook doordat er meer aanslagen voor oudere jaren zijn opgelegd dan waar aanvankelijk rekening mee was gehouden. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Onroerende zaak belasting - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Onroerende zaak belasting	8.206	8.385	8.974	8.751

Hondenbelasting

Nadat in 2017 de tarieven voor de hondenbelasting waren gehalveerd en de afzonderlijke tarieven voor een tweede en volgende hond waren afgeschaft, heeft de raad inmiddels besloten om deze belasting met ingang van 2019 helemaal af te schaffen. Voor 2018 is de

hondenbelasting dus nog gehandhaafd en gold daarvoor de algemene inflatiecorrectie van 1,4%. Vergelijking van de tarieven voor 2018 met die van de twee voorgaande jaren geeft het volgende beeld:

Hondenbelasting - tarieven	2016	2017	2018
1e hond	€ 83,76	€ 41,88	€ 42,48
2e hond	€ 107,76	€ 41,88	€ 42,48
Elke volgende hond	€ 135,24	€ 41,88	€ 42,48
Kenneltarief	€ 524,52	€ 529,80	€ 537,24

Opbrengst

Ondanks het feit dat de tarieven iets zijn gestegen, is de opbrengst in 2018 € 2.000 lager dan in 2017 en bijna € 9.000 lager dan begroot. Reden daarvoor is dat het aantal geregistreerde honden nog verder is afgenomen, doordat in verband met de voorgenomen afschaffing van

de hondenbelasting er in 2017 en 2018 geen controles meer hebben plaatsgevonden. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Hondenbelasting - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Hondenbelasting	189	88	86	95

Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting zijn de tarieven verhoogd met de algemene inflatiecorrectie van 1,4%. Verder is met ingang van 1 november 2018, naast de tarieven voor hotels, pensions, campings, vakantieparken en b&b's een algemeen, hoger tarief ingevoerd. Dit is

ingegeven door de wens om tijdelijk verblijf in onze gemeente in accommodaties die daar eigenlijk niet geschikt voor zijn te ontmoedigen. Vergelijking van de tarieven voor 2018 met die van de twee voorgaande jaren geeft dan het volgende beeld:

Toeristenbelasting - tarieven	2016	2017	2018
Algemeen tarief	n.v.t.	n.v.t.	€ 3,00
Hotels en pensions	€ 1,97	€ 1,98	€ 2,00
Overige overnachtingsmogelijkheden	€ 1,50	€ 1,51	€ 1,53

Opbrengst

De opbrengst is in 2018 € 70.000 hoger dan in 2017. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitbreiding van Landal Green Parcs in Reeuwijk. En doordat het aantal overnachtingen bij Landal in 2018

behoorlijk hoger is dan aanvankelijk was ingeschat, is de opbrengst in 2018 ook ruim hoger dan begroot. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
Toeristenbelasting - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Toeristenbelasting	56	290	360	229

Precariobelasting

Bij de precariobelasting zijn de tarieven voor commerciële terrassen, uitstallingen met koopwaar en bouwmaterialen verhoogd met de algemene inflatiecorrectie van 1,4%. Het tarief voor kabels en leidingen is niet verhoogd. Op 1 juli 2017 is namelijk een wetswijziging doorgevoerd, waarbij deze vorm van precario is afgeschaft, met dien verstande dat gemeentes die deze heffing in

2015 al kenden, daarmee nog tot en met 2021 door mogen gaan. De enige beperking daarbij is echter wel dat dan ten hoogste het tarief van 2016 mag worden gehanteerd. Vergelijking van de tarieven voor 2017 met die van de twee voorgaande jaren, geeft het volgende beeld:

Precariobelasting - tarieven	2016	2017	2018
Precario op kabels en leidingen - tarief per strekkende meter	€ 1,26	€ 1,26	€ 1,26
Precario op terrassen - tarief met vierkante meter			
- per week	€ 0,00	€ 1,00	€ 1,01
- per maand	€ 0,00	€ 3,00	€ 3,04
- per jaar	€ 0,00	€ 25,00	€ 25,35
Precario op bouwmaterialen - tarief met vierkante meter			
- per week	€ 0,00	€ 1,00	€ 1,01
- per maand	€ 0,00	€ 3,00	€ 3,04
- per jaar	€ 0,00	€ 25,00	€ 25,35

Precario op uitstallingen - tarief met vierkante meter			
- per week	n.v.t.	€ 1,00	€ 1,01
- per maand	n.v.t.	€ 3,00	€ 3,04
- per jaar	n.v.t.	€ 25,00	€ 25,35

Opbrengst

De opbrengst voor 2018 is net iets hoger dan die van 2017 en bijna € 50.000 hoger dan begroot. Net als voor 2017 was voor 2018 nog onvoldoende rekening gehouden met de extra opbrengst door de

uitbreiding met terrassen e.d. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Precariobelasting - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Precariobelasting	905	937	942	891

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene heffing waarbij de algemene tariefstijging van 1,4% is toegepast. Vergelijking van de tarieven voor

2018 met die van de twee voorgaande jaren geeft dan het volgende beeld:

Forensenbelasting - tarieven	2016	2017	2018
Forensenbelasting	1% van de WOZ-waarde met een maximum van: € 2.225,- € 2.247,- € 2.278,-		

Ten aanzien van het bovenstaande moet nog worden opgemerkt dat alleen het maximumbedrag is verhoogd en niet het percentage, omdat vrijwel alle objecten die in aanmerking komen voor de

forensenbelasting een WOZ-waarde hebben die ruim hoger is dan de maximumgrondslag en derhalve, ook bij een gemiddelde stijging van de WOZ-waardes, in 2018 het maximumbedrag zijn blijven betalen.

Opbrengst

De opbrengst is in 2018 € 12.000 lager dan in 2017 en € 24.000 lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat steeds meer mensen hun tweede woning (deels) verhuren en daardoor zelf niet meer dan 90 dagen daarover de beschikking hebben en dus niet meer

in aanmerking te komen voor forensenbelasting. Uiteraard moet in dat geval dan wel toeristenbelasting worden voldaan. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Forensenbelasting - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Forensenbelasting	316	278	267	290

Reinigingsheffingen

In 2017 is in het kader van Bewust Afval Scheiden (BAS) definitief een nieuwe tariefstructuur voor de reinigingsheffingen ingevoerd. Betaalde men in 2016 nog geen aparte tarieven voor het vaste en variabele deel (voor het variabele deel werd namelijk uitgegaan van een gemiddelde), in 2017 was dat wel het geval.

Ook in 2018 is deze tariefstructuur doorgezet, waarbij dan ook voor het variabele deel weer gebruik is gemaakt van de verbruiksgegevens van het voorgaande kalenderjaar, in dit geval dus 2017. De tarieven zijn, rekening houdend met de kostendekkendheid, wel met meer dan het inflatiepercentage gestegen ten opzichte van 2017. De reden daarvoor was tweeledig:

- met de komst van het nieuwe BBV zijn nieuwe regels gesteld omtrent de verdeling van de kostentoerekening van loonkosten en overhead aan de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Als gevolg daarvan heeft er een verschuiving

plaatsgevonden van kosten van rioolheffing naar afvalstoffenheffing;

- de autonome kostenstijging inzake de afvalverwerking is gecompenseerd in het tarief.

Het bovenstaande is voor een deel opgevangen door een verhoging van het variabele tarief met 25%. Verhoging van het vaste tarief kon dan worden beperkt tot net iets meer dan € 12,- per huishouden, zodat daarmee ook aan de wens van de raad om te komen tot een naar verhouding hoger variabel tarief, kon worden tegemoetgekomen. De overige tarieven zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 1,4%, met dien verstande dat bij de afvalstoffenheffing de tarieven voor een extra gft- of papiercontainer zijn vervallen om zodoende het gescheiden afval aanbieden nog meer te stimuleren. Vergelijking van de tarieven voor 2018 met die van de twee voorgaande jaren geeft dan het volgende beeld:

Afvalstoffenheffing - tarieven	2016	2017		2018	
		vast	variabel	vast	variabel
Basiset éénpersoonshuishouden	€ 177,91	€ 171,48	n.v.t.	€ 171,48	n.v.t.
Basiset meerpersoonshuishouden	€ 219,91	€ 213,48	n.v.t.	€ 213,48	n.v.t.
Inworp ondergrondse container	n.v.t.		€ 1,00		€ 1,25
Lediging 140 liter minicontainer restafval	n.v.t.		€ 2,35		€ 2,93
Lediging 240 liter minicontainer restafval	n.v.t.		€ 4,00		€ 5,00

Reinigingsrechten - tarieven (exclusief BTW)	2016	2017		2018	
		vast	variabel	vast	variabel
Basiset	€ 219,91	€ 213,48	n.v.t.	€ 213,48	n.v.t.
Inworp ondergrondse container	n.v.t.		€ 1,00		€ 1,25
Lediging 140 liter minicontainer restafval	n.v.t.		€ 2,35		€ 2,93
Lediging 240 liter minicontainer restafval	n.v.t.		€ 4,00		€ 5,00

Opbrengst

De totale opbrengst bij de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing + reinigingsrechten) is door de verhoging van de tarieven in 2018 met meer dan de inflatiecorrectie ruim € 235.000 hoger dan in 2017, maar toch ook € 110.000 lager dan begroot. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere opbrengst bij het variabele deel, omdat

bij het berekenen van de tarieven is uitgegaan van een gemiddeld aantal inworpen per huishouden van 45 is, terwijl dat gemiddelde aantal uiteindelijk minder dan 40 bleek te zijn. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Afvalstoffenheffing	3.380	3.451	3.660	3.782

bedragen x € 1.000

Reinigingsrechten - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Reinigingsrechten	40	62	94	79

Rioolheffing

Rioolheffing kan worden geheven van de eigenaar of de gebruiker van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering. In Bodegraven-Reeuwijk geldt sinds 2013 een combinatie van een heffing van de eigenaar op basis van een vast bedrag en een heffing van de gebruiker die afhankelijk is van het waterverbruik. De rioolheffing betreft een kostendeekkende heffing. Zoals hierboven bij de reinigingsheffingen is aangegeven, heeft er in verband met de invoering van het nieuwe BBV een wijziging plaatsgevonden in de verdeling van de kosten met als gevolg een verschuiving van de rioolheffing naar de afvalstoffenheffing. Daarnaast zijn de kosten van kwijtschelding van rioolheffing overgeheveld naar de OZB. Bovendien is in het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan aangegeven dat de kosten de komende jaren omlaag kunnen. De tarieven voor de rioolheffing zijn daarom verlaagd.

Aangezien het grootste deel van de "kostenverschuiving" is ingevuld met een verschuiving naar een gebruikersheffing (de afvalstoffenheffing), is besloten om ook het grootste deel van de verlaging van de rioolheffing ten goede te laten komen aan het gebruikersdeel daarvan. Voor het overige heeft er, zoals hierboven al is aangegeven, een verschuiving plaatsgevonden naar de OZB en zijn tevens de kosten voor kwijtschelding van de rioolheffing daarin ondergebracht. Deze belasting wordt voornamelijk aan eigenaren opgelegd. Daarom is besloten om dit deel dan te compenseren door een verlaging van het eigenarendeel van de rioolheffing. Concreet betekende dit een verlaging van het eigenarentarief met 9,33% en een verlaging van het gebruikerstarief met 20,79%. Vergelijking van de tarieven voor 2018 met die van de twee voorgaande jaren geeft dan het volgende beeld:

Rioolheffing - tarieven	2016	2017	2018
Eigenarenheffing per object			
- bij afvoer van huishoudelijk of bedrijfsafvalwater	€ 135,60	€ 135,60	€ 122,88
- bij afvoer van alleen hemelwater	n.v.t.	€ 15,00	€ 13,56
Gebruikersheffing bij een waterverbruik van:			
- 50m ³ of minder	€ 133,56	€ 133,56	€ 105,72
- meer dan 50m ³ , maar niet meer dan 100m ³	€ 174,24	€ 174,24	€ 138,00
- meer dan 100m ³ , maar niet meer dan 150m ³	€ 221,16	€ 221,16	€ 175,08
- meer dan 150m ³ , maar niet meer dan 200m ³	€ 275,52	€ 275,52	€ 218,16
- meer dan 200m ³ , maar niet meer dan 300m ³	€ 338,04	€ 338,04	€ 267,72
- meer dan 300m ³ , maar niet meer dan 600m ³	€ 484,20	€ 484,20	€ 383,52
- meer dan 600m ³ , maar niet meer dan 1.500m ³	€ 1.043,64	€ 1.043,64	€ 826,56
- meer dan 1.500m ³ , maar niet meer dan 3.000m ³	€ 1.565,10	€ 1.565,10	€ 1.239,84
- meer dan 3.000m ³ , maar niet meer dan 6.000m ³	€ 3.130,02	€ 3.130,02	€ 2.479,92
- meer dan 6.000m ³ , maar niet meer dan 15.000m ³	€ 5.218,20	€ 5.218,20	€ 4.133,28
- meer dan 15.000m ³ , maar niet meer dan 30.000m ³	€ 10.436,52	€ 10.436,52	€ 8.266,68
- meer dan 30.000m ³ , maar niet meer dan 100.000m ³	€ 20.873,04	€ 20.873,04	€ 16.533,48
- meer dan 100.000m ³	€ 31.309,68	€ 31.309,68	€ 24.800,28

Opbrengst

Door de behoorlijke verlaging van de tarieven is de opbrengst van de rioolheffing in 2018 bijna € 750.000 lager dan in 2017. De opbrengst is ook € 85.000 lager dan begroot. De reden daarvoor is dat bij de bepaling van het tarief op basis van het VGRP ten onrechte geen

rekening is gehouden met het verlaagde tarief voor objecten met alleen hemelwaterafvoer. Een vergelijking van de opbrengst over de afgelopen jaren geeft het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
Rioolheffing - opbrengst	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2018
Rioolheffing	5.264	5.135	4.387	4.473

Overige tarieven en heffingen

De overige tarieven en heffingen (waaronder bijvoorbeeld de leges en de lijkbezorgingsrechten) zijn aangepast op grond van de nominale ontwikkelingen. Voor 2018 bedroeg de stijging 1,4%.

Lokale belastingdruk huishoudens

In vergelijkende overzichten van gemeenten in Nederland wordt vaak de lokale lastendruk van een gemiddelde woning als maatstaf genomen. In onderstaand overzicht treft u een vergelijking aan van enkele heffingen van gemeenten in de regio. Het betreft de heffingen voor het jaar 2018 en is gebaseerd op informatie van de Waarderingskamer en het Centrum voor Onderzoek van de Economie

van de Lagere Overheden (COELO). In het overzicht wordt de belastingdruk weergegeven zowel voor een woning met een gemiddelde waarde als voor een woning met een WOZ-waarde van € 250.000. Voor de afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van een meerpersoonshuishouden en bij de rioolheffing van het waterverbruik van een gemiddeld gezin.

Lokale lastendruk	Gemiddelde taxatie waarde	Tarief OZB woonruimte	Tarief Afvalstoffen heffing	Tarief Riool heffing	Belastingdruk gemiddelde taxatie waarde	Belastingdruk taxatie waarde € 250.000
Alphen aan den Rijn	€ 229.000	0,1166%	€ 243,00	€ 230,16	€ 740,17	€ 764,66
Zuidplas	€ 241.000	0,1224%	€ 250,14	€ 247,20	€ 792,32	€ 803,34
Bodegraven-Reeuwijk	€ 282.000	0,1485%	€ 266,18	€ 297,96	€ 982,91	€ 935,39
Leiden	€ 236.000	0,1488%	€ 286,08	€ 127,44	€ 764,69	€ 785,52
Gouda	€ 186.000	0,1149%	€ 325,80	€ 441,95	€ 981,46	€ 1.055,00
Oudewater	€ 290.000	0,1140%	€ 230,55	€ 220,60	€ 781,75	€ 736,15
Woerden	€ 270.000	0,1202%	€ 200,48	€ 184,80	€ 709,82	€ 685,78
Nieuwkoop	€ 287.000	0,1412%	€ 276,00	€ 200,40	€ 881,64	€ 829,40
Waddinxveen	€ 213.000	0,1429%	€ 284,16	€ 181,56	€ 770,10	€ 822,97
Gemiddeld	€ 248.222	0,1299%	€ 262,49	€ 236,90	€ 822,76	€ 824,25

Uit het vorenstaande overzicht blijkt dat het OZB-tarief van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk in 2018 weliswaar boven het gemiddelde ligt van de omliggende gemeenten, maar niet het hoogste tarief is. Dat wordt door de gemeente Leiden gehanteerd. Het tarief van de afvalstoffenheffing ligt net iets boven het gemiddelde. Het tarief voor de rioolheffing is niet het hoogste, maar ligt nog wel ruim boven het gemiddelde. De totale belastingdruk in 2018 is bij een woning met een waarde van € 250.000 de op één na hoogste en bij een woning met een gemiddelde taxatiewaarde de hoogste van de regio.

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is mogelijk indien is vastgesteld dat er onvoldoende financiële middelen om te betalen aanwezig zijn. Verder is kwijtschelding afhankelijk van de betalingscapaciteit van de belastingplichtige. De betalingscapaciteit wordt vastgesteld door van het netto besteedbare inkomen bepaalde vaste lasten - zoals de kosten van bestaan - af te trekken.

Deze kosten van bestaan (ook wel de kwijtscheldingsnorm genoemd) zijn voor decentrale overheden vastgesteld op maximaal 100% van de bijstandsnorm. Gemiddeld hanteert meer dan 97% van de gemeenten een normpercentage van 100%.

Ook in 2018 heeft de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een kwijtscheldingsnorm van 100% gehanteerd. Als onderdeel van het minimabeleid heeft de gemeente een kwijtscheldingsregeling voor de gebruikersheffingen. Bij personen met een bijstandsuitkering worden de heffingen automatisch kwijtgescholden. Niet bijstandsgerechtigden met een inkomen op bijstandsniveau, kunnen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

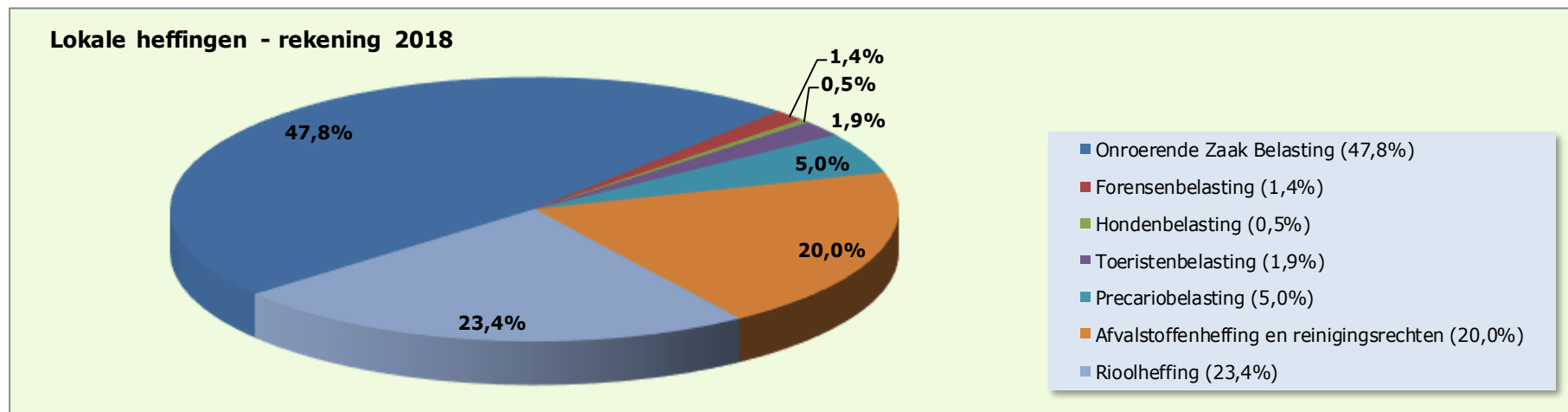
Ten opzichte van 2017 is het aantal kwijtscheldingen met 14% gestegen. Dat grote verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2018 relatief veel kwijtscheldingen voor "oude" jaren zijn verleend. Ook het totaalbedrag aan kwijtschelding is gestegen. Hieronder een overzicht van de aantallen en bedragen voor 2017 en 2018:

Kwijtscheldingen	Rekening 2017		Rekening 2018	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Afvalstoffenheffing	416	€ 103.472	457	€ 110.283
Hondenbelasting	39	€ 1.587	42	€ 1.728
OZB	2	€ 631	4	€ 1.273
Rioolheffing	419	€ 82.203	461	€ 71.182
Diverse heffingen voorgaande jaren	155	€ 26.978	213	€ 39.774
Totaal	1.031	€ 214.871	1.177	€ 224.240

Wat zijn de opbrengsten?

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen - rekening 2018	Bedrag	Percentage
Onroerende Zaak Belasting (47,8%)	8.974	47,8%
Forensenbelasting (1,4%)	267	1,4%
Hondenbelasting (0,5%)	86	0,5%
Toeristenbelasting (1,9%)	360	1,9%
Precariobelasting (5,0%)	942	5,0%
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (20,0%)	3.754	20,0%
Rioolheffing (23,4%)	4.391	23,4%
Totaal	18.774	100,0%

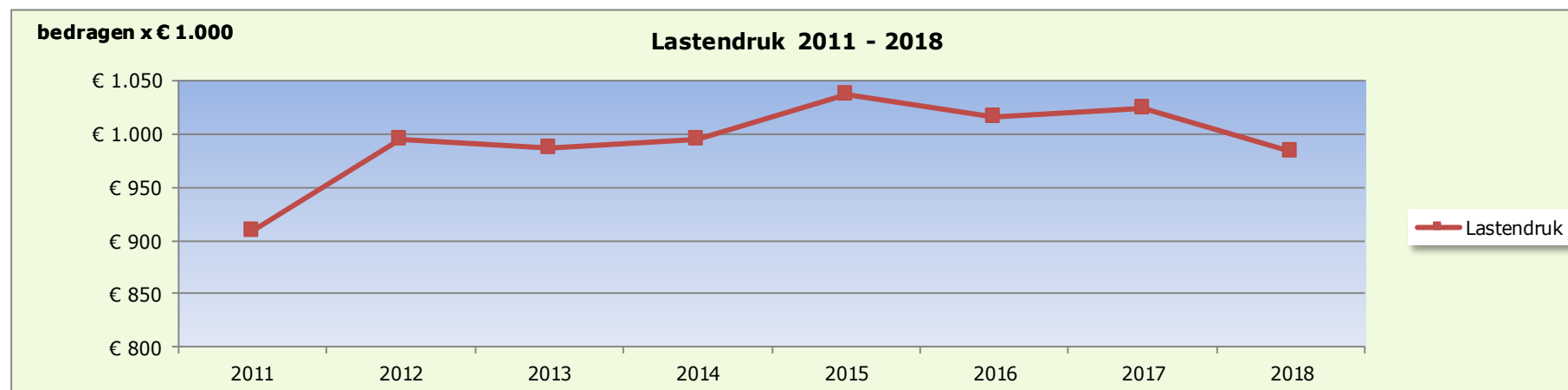

De drie heffingen die de woonlastendruk bepalen (O.Z.B., rioolheffing en afvalstoffenheffing) zijn tezamen goed voor 90% van de opbrengsten uit lokale heffingen. Van de overige heffingen neemt vervolgens de precario de grootste plaats in.

Ontwikkeling van de lastendruk

In onderstaande tabel en grafiek is de ontwikkeling van de lastendruk in onze gemeente inzichtelijk gemaakt. De lastendruk is gebaseerd op het meerpersoonsgezinshouden, wonend in een eigen woning met een gemiddelde OZB-waarde. Deze gemiddelde OZB bedraagt in 2018 € 284.000. Uit de tabel en grafiek blijkt dat de lastendruk in 2018 met 4,1% is gedaald. De gemiddelde stijging van de lastendruk over de periode na de fusie bedroeg 1,2% per jaar.

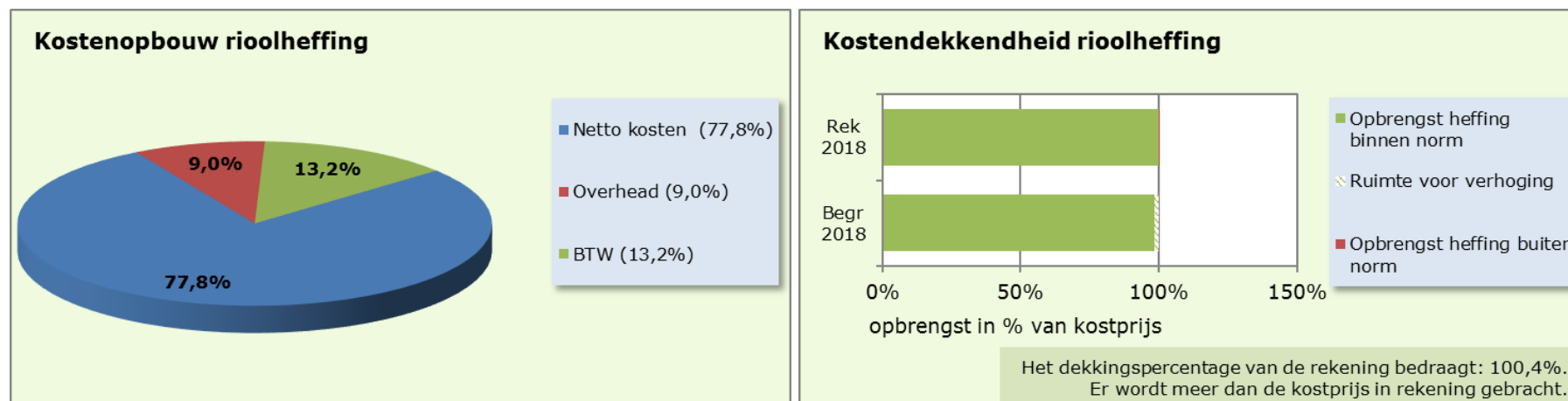
Lastendruk bij gemiddelde WOZ-waarde	Lastendruk	% toename
2011	€ 909,39	
2012	€ 995,28	9,4%
2013	€ 987,11	-0,8%
2014	€ 994,43	0,7%
2015	€ 1.037,07	4,3%
2016	€ 1.015,52	-2,1%
2017	€ 1.024,74	0,9%
2018	€ 982,91	-4,1%
gemiddeld per jaar over de jaren 2011 - 2018		1,2%

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	3.569	77,2%	3.441	78,7%
Inkomsten, excl. heffingen	- 32	-0,7%	- 42	-1,0%
Netto kosten	3.537	76,6%	3.398	77,8%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	490	10,6%	394	9,0%
BTW *1)	592	12,8%	577	13,2%
Toe te rekenen kosten	1.083	23,4%	971	22,2%
Totale kosten heffing	4.620	100,0%	4.369	100,0%
Totale opbrengsten heffing	4.553		4.387	
Dekkingspercentage rioolheffing		98,5%		100,4%

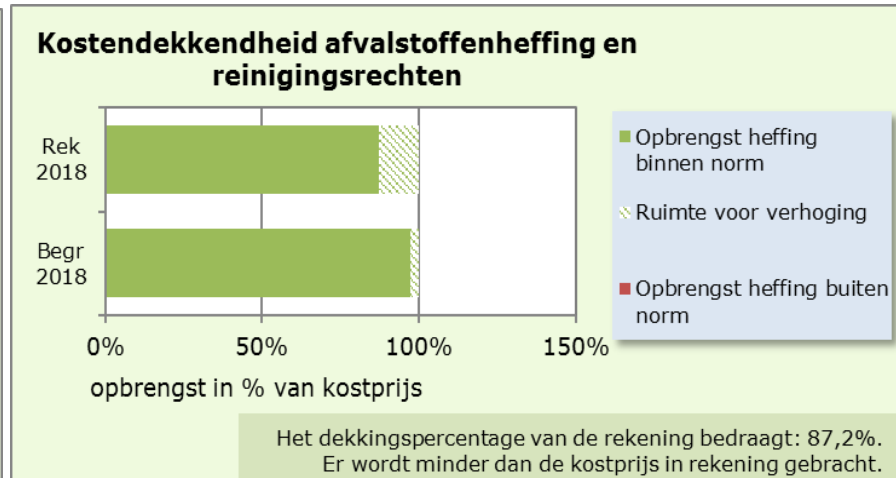
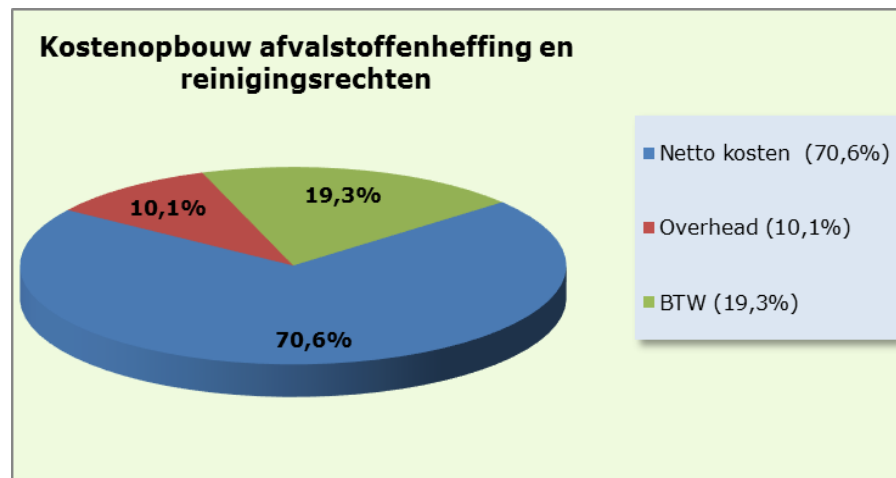
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	3.613	82,6%	3.783	88,0%
Inkomsten, excl. heffingen	- 497	-11,4%	- 746	-17,3%
Netto kosten	3.116	71,2%	3.037	70,6%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	496	11,3%	433	10,1%
BTW *1)	761	17,4%	830	19,3%
Toe te rekenen kosten	1.258	28,8%	1.263	29,4%
Totale kosten heffing	4.374	100,0%	4.300	100,0%
Totale opbrengsten heffing	4.259		3.750	
Dekkingspercentage afvalstoffenheffing en reinigingsrechten		97,4%		87,2%

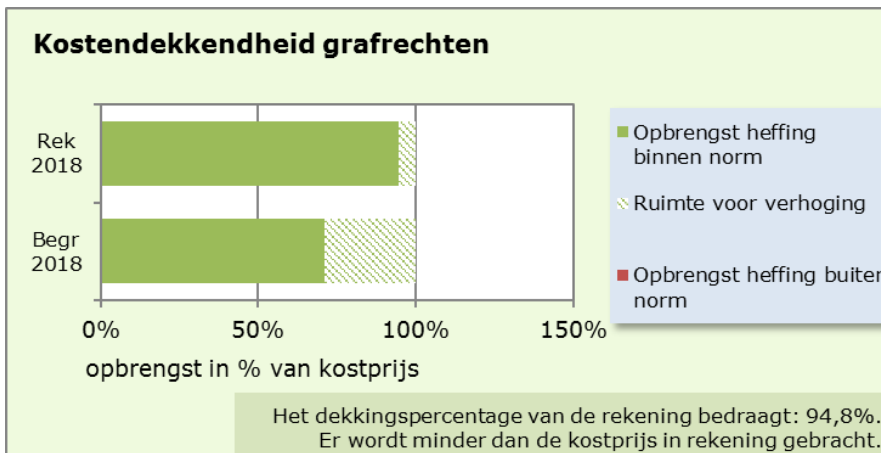
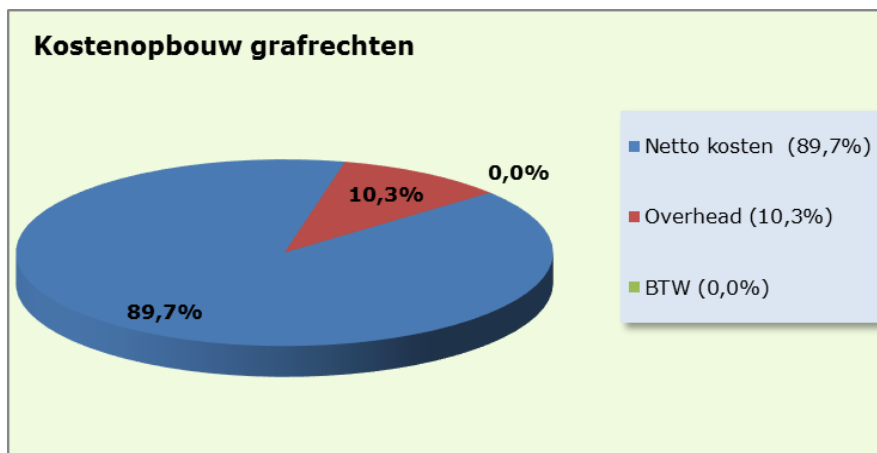
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid grafrechten	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	481	87,9%	419	89,7%
Inkomsten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	481	87,9%	419	89,7%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	66	12,1%	48	10,3%
BTW *1)	-	0,0%	-	0,0%
Toe te rekenen kosten	66	12,1%	48	10,3%
Totale kosten heffing	547	100,0%	467	100,0%
Totale opbrengsten heffing	388		443	
Dekkingspercentage grafrechten		70,9%		94,8%

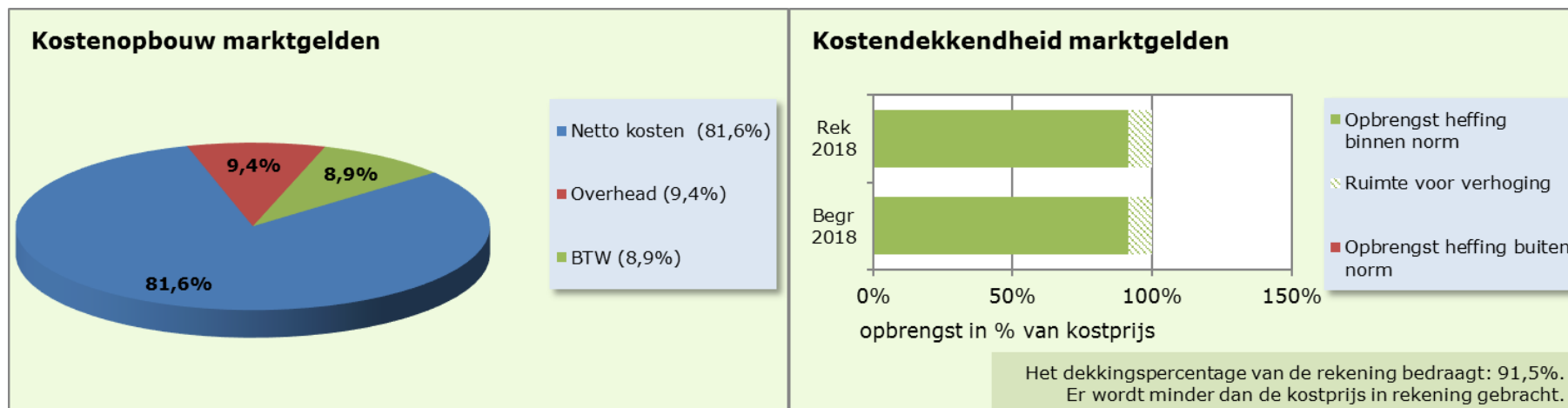
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid marktgelden	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	54	81,2%	57	82,3%
Inkomsten, excl. heffingen	- 1	-1,5%	- 0	-0,7%
Netto kosten	53	79,7%	57	81,6%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	7	11,2%	7	9,4%
BTW *1)	6	9,1%	6	8,9%
Toe te rekenen kosten	13	20,3%	13	18,4%
Totale kosten heffing	66	100,0%	70	100,0%
Totale opbrengsten heffing	61		64	
Dekkingspercentage marktgelden		91,5%		91,5%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.

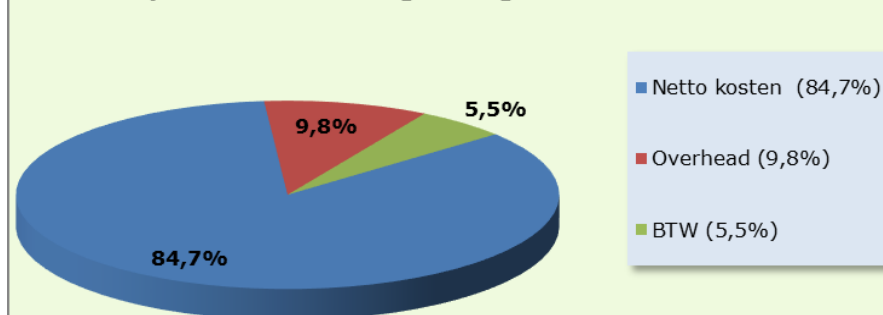

bedragen x € 1.000

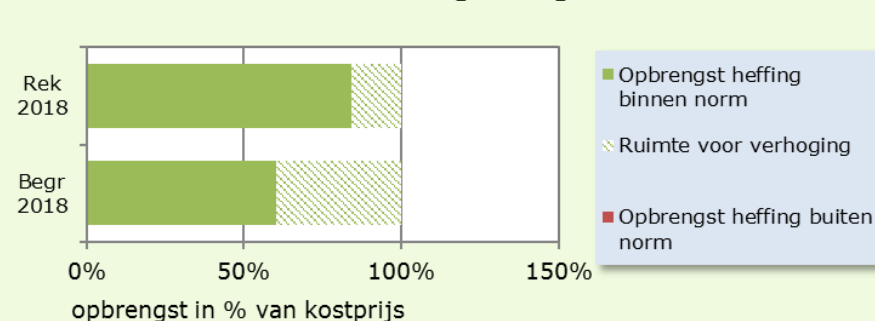
Berekening kostendekkendheid afmeervergunningen	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	6	73,2%	1	84,7%
Inkomsten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	6	73,2%	1	84,7%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	1	10,1%	0	9,8%
BTW *1)	1	16,7%	0	5,5%
Toe te rekenen kosten	2	26,8%	0	15,3%
Totale kosten heffing	9	100,0%	1	100,0%
Totale opbrengsten heffing	5		1	
Dekkingspercentage afmeervergunningen		60,4%		84,1%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.

Kostenopbouw afmeervergunningen

Kostendekkendheid afmeervergunningen

Het dekkingpercentage van de rekening bedraagt: 84,1%.
Er wordt minder dan de kostprijs in rekening gebracht.

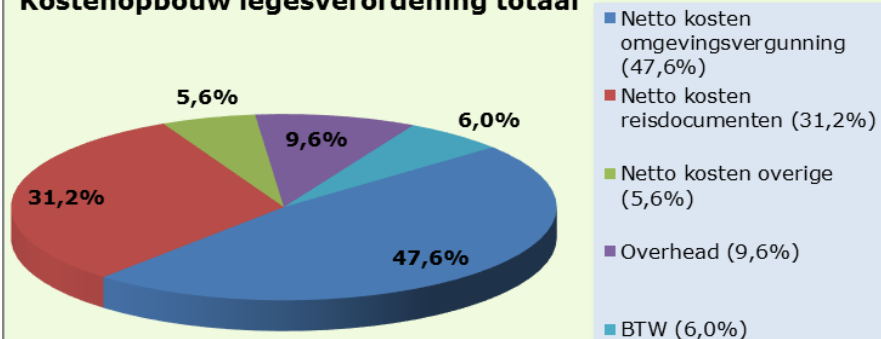
bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid legesverordening	Begroting 2018		Rekening 2018	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten omgevingsvergunning, incl. (omslag)rente	1.439	49,6%	1.381	47,6%
Kosten rijbewijzen, reisdocumenten, incl. (omslag)rente	755	26,0%	906	31,2%
Kosten overige, incl. (omslag)rente	168	5,8%	163	5,6%
Inkomsten omgevingsvergunning, excl. heffingen	- 1	0,0%	-	0,0%
Inkomsten rijbewijzen, reisdocumenten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Inkomsten overige, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	2.362	81,3%	2.450	84,4%
Toe te rekenen kosten				
Overhead omgevingsvergunning, incl. (omslag)rente	198	6,8%	158	5,4%
Overhead rijbewijzen, reisdocumenten, incl. (omslag)rente	104	3,6%	101	3,5%
Overhead overige, incl. (omslag)rente	23	0,8%	18	0,6%
BTW omgevingsvergunning *1)	154	5,3%	126	4,3%
BTW rijbewijzen, reisdocumenten *1)	47	1,6%	39	1,3%
BTW overige *1)	16	0,6%	9	0,3%
Toe te rekenen kosten	541	18,7%	452	15,6%
Totale kosten heffing	2.903	100,0%	2.902	100,0%
Opbrengsten heffing				
Opbrengsten omgevingsvergunning	1.485		2.342	
Opbrengsten rijbewijzen, reisdocumenten	462		553	
Opbrengsten overige	117		138	
Totale opbrengsten heffing	2.063		3.033	
Dekkingspercentage omgevingsvergunning		83,0%		140,7%
Dekkingspercentage rijbewijzen, reisdocumenten		51,0%		52,8%
Dekkingspercentage overige		56,2%		72,7%
Dekkingspercentage legesverordening totaal		71,1%		104,5%

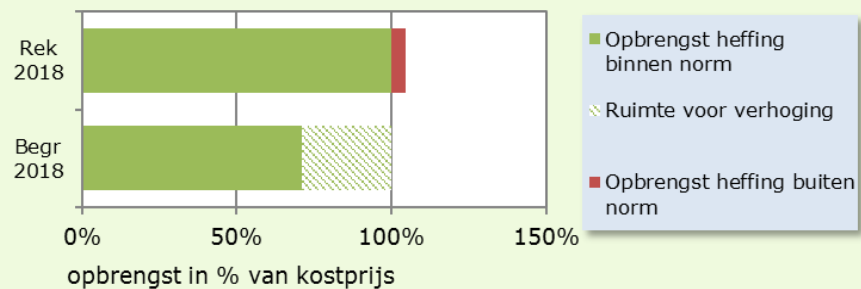
In de component 'omgevingsvergunning' valt over 2018 een forse overdekking waar te nemen. Deze is het gevolg van het feit dat in het jaar 2018 er sprake is van een 'hausse' in het aantal aangevraagde

vergunningen. Enkele grote woningbouwprojecten zijn hier de oorzaak van.

Kostenopbouw legesverordening totaal

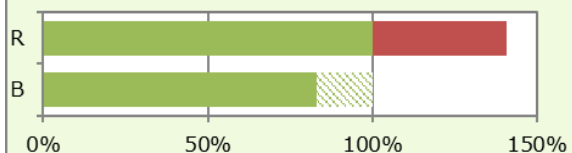

Kostendekkendheid legesverordening totaal

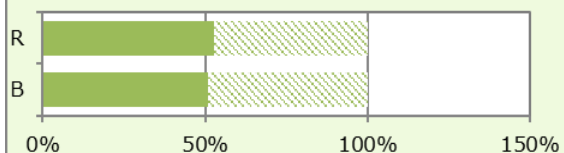

Het dekkingspercentage van de rekening bedraagt: 104,5%.
Er wordt meer dan de kostprijs in rekening gebracht.

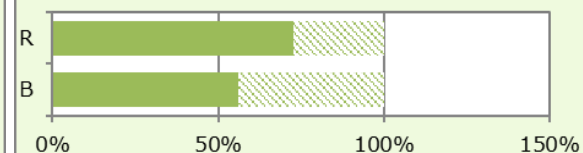
Kostendekkendheid omgevingsvergunning

Kostendekkendheid rijbewijzen, reisdocumenten

Kostendekkendheid overige

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen

Wat is het doel van deze paragraaf?

De jaarrekening geeft inzicht in de financiële positie van onze gemeente. De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan in welke mate financiële tegenvallers (risico's) opgevangen kunnen worden. Daarmee geeft de paragraaf weerstandsvermogen aan hoe robuust de financiële positie is.

Voor het beoordelen van de financiële positie is daarom inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens artikel 11 van het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, een inventarisatie van de risico's en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Deze paragraaf staat in nauwe samenhang met de paragraaf Grondbeleid. De risico's die verband houden met de grondexploitatie zijn sterk afgenomen. Dit is vooral het gevolg van de aantrekkende economie waardoor het risico op verminderde uitgeefbaarheid van de gronden is gedaald.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken.

Tot de weerstandscapaciteit worden gerekend:

- het vrij besteedbaar eigen vermogen
- de ruimte binnen de begroting
- de onbenutte belastingcapaciteit

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en eventuele stille reserves. Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen is de stand van de reserves per 31 december 2017 bepalend. Alleen de algemene reserve wordt tot het vrij besteedbaar eigen vermogen gerekend.

De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden om de eigen inkomsten te verhogen. De belangrijkste belastinginkomsten zijn de onroerend zaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn al volledig kostendekkend. Onbenutte belastingcapaciteit kan daarmee alleen gevonden worden in de OZB. De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit OZB wordt afgeleid van de norm voor artikel 12 van de financiële verhoudingswet. Er is geen rekening gehouden met onbenutte belastingcapaciteit omdat, als onderdeel van de financiële norm, is afgesproken dat de belastingdruk niet zal stijgen, of in elk geval tot het uiterste wordt beperkt.

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit exploitatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Algemene reserve	6.593	9.452	4.703
Resultaat exploitatie algemene dienst	64	-	- 3.383
Onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-
Raming onvoorziene uitgaven		- 83	
Totaal	6.657	9.369	1.320

Voor de risico's vanuit de grondexploitaties wordt de weerstandscapaciteit afzonderlijk bepaald. Als weerstandscapaciteit wordt een afzonderlijke reserve bouwgrondexploitatie aangehouden. De geprognosticeerde resultaten – verliezen en winsten – van de

(grondexploitatie)projecten, voor zover nog niet verrekend met de reserves, maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit voor de projecten.

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit grondexploitaties	Rekening	Begroting	Rekening
	2017	2018	2018
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	4.152	- 157	6.830
Resultaten grondexploitaties	3.019	-	1.508
Effecten Vpb	-	-	- 166
Totaal	7.171	- 157	8.172

Een eventueel overschot of tekort van de weerstandscapaciteit voor (grondexploitatie)projecten wordt verrekend met de algemene weerstandscapaciteit.

- Delen
- Aanvaarden

Risico-inventarisatie

Bij de risico-inventarisatie is onderscheid gemaakt tussen de risico's van de exploitatie en de risico's van de (grondexploitatie)projecten.

Bij de inventarisatie is beoordeeld welke maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Risicobeheersing kan door de volgende maatregelen:

- Vermijden
- Verminderen

Aan de hand hiervan zijn de restrisico's bepaald; dit zijn de risico's die overblijven na het nemen van beheersmaatregelen. De restrisico's zijn gekwantificeerd door vast te stellen welke schade zich kan voordoen als het risico optreedt. Daarna is bepaald hoe hoog de kans is dat het risico zich zal voordoen. Hiermee is het gewogen risico bepaald.

Samengevat geven de op deze wijze geïnventariseerde en gewogen risico's per risicogebied het volgende beeld (in volgorde van de benoemde risicogebieden):

bedragen x € 1.000

Samenvatting risico's exploitatie per risicogebied	gewogen risico's		
	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Organisatorische risico's personeel en bedrijfsprocessen	608	750	608
Juridische risico's	211	250	211
Renterisico's	75	-	75
Risico's verbonden partijen	1.048	1.000	1.048
Risico's garanties / verstrekte geldleningen	64	75	64
Risico's verbonden aan open einde regelingen rijk	382	750	382
Risico's open einde subsidiëring	24	25	24
Risico's kapitaalgoederen	703	1.000	703
Risico's invoering decentralisaties	1.000	600	2.000
Kans hogere opbrengst bouwvergunningen	- 300	- 300	- 450
Totaal	3.815	4.150	4.665

Er zijn - ook in financiële zin - belangrijke decentralisaties aan de orde, waarbij tevens efficiencykortingen zullen worden toegepast. Uitgangspunt is dat de overgedragen taken worden uitgevoerd binnen

de daarvoor beschikbaar gestelde middelen. Risico's voor mogelijke overschrijdingen zijn niet in deze tabel meegenomen. De geïnventariseerde en gewogen risico's van de (grondexploitatie)projecten geven het volgende beeld.

bedragen x € 1.000

Samenvatting risico's grondexploitaties	gewogen risico's		
	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Bouwgrondexploitaties en projecten	2.825	3.750	2.658
Risicobuffer	-	-	-
Totaal	2.825	3.750	2.658

De risico's zijn gebaseerd op het MPG 2018. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

Benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle risico's zullen zich gelijktijdig in volle omvang voordoen. De kansdichtheid waarop de risico's zich gelijktijdig in volle omvang kunnen voordoen kan via risicosimulatie worden bepaald. Voor de kansdichtheid kan ook gebruik gemaakt worden van ervaringscijfers. Top op heden werd in begroting in jaarrekening uitgegaan van een gemiddeld zekerheidspercentage van 60%. Op basis van de toename

van het beschikbare weerstandsvermogen is in de begroting 2018 besloten dit zekerheidspercentage te verhogen naar 90%. Voor wat betreft de grondexploitaties is ervoor gekozen dit zekerheidspercentage op 100 te bepalen omdat bij het wegen van de risico's deze zekerheid al ingebouwd is.

De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door het totaal van de gewogen risico's te corrigeren met het zekerheidspercentage. Aan de hand hiervan kan de benodigde weerstandscapaciteit als volgt worden bepaald.

bedragen x € 1.000

Benodigde weerstandscapaciteit	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Benodigde weerstandscapaciteit exploitatie			
- Gewogen risico	3.815	4.150	4.665
- Zekerheidspercentage	60%	90%	90%
Benodigde weerstandscapaciteit exploitatie	2.289	3.735	4.199
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties / projecten			
- Gewogen risico	2.825	3.750	2.658
- Zekerheidspercentage	60%	90%	100%
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties / projecten	1.695	3.375	2.658
Totaal	3.984	7.110	6.857

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding van de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen wordt afzonderlijk bepaald voor de (grondexploitatie)-projecten en voor de overige exploitatierisico's.

bedragen x € 1.000

Weerstandsvermogen exploitatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Beschikbare weerstandscapaciteit	6.657	9.369	892
Benodigde weerstandscapaciteit	2.289	3.735	4.199
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit	4.368	5.634	- 3.306
Ratio weerstandsvermogen exploitatie *	2,91	2,51	0,21

* Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is ten opzichte van de begroting sterk gedaald. Dit als gevolg van de onttrekkingen aan de algemene reserve

ten behoeve van de reserves sociaal domein en centrumplannen. Daarnaast door het onttrekken van het negatief resultaat 2018.

bedragen x € 1.000

Weerstandsvermogen grondexploitaties	Rekening	Begroting	Rekening
	2017	2018	2018
Beschikbare weerstandscapaciteit	7.171	- 157	8.172
Benodigde weerstandscapaciteit	1.695	3.375	2.658
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit	5.476	- 3.532	5.514
Ratio weerstandsvermogen grondexploitaties / projecten *	4,23	-0,05	3,07

* Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen voor de grondexploitaties is sterk verbeterd.
Dit als gevolg van versnelde realisatie van grondverkopen.

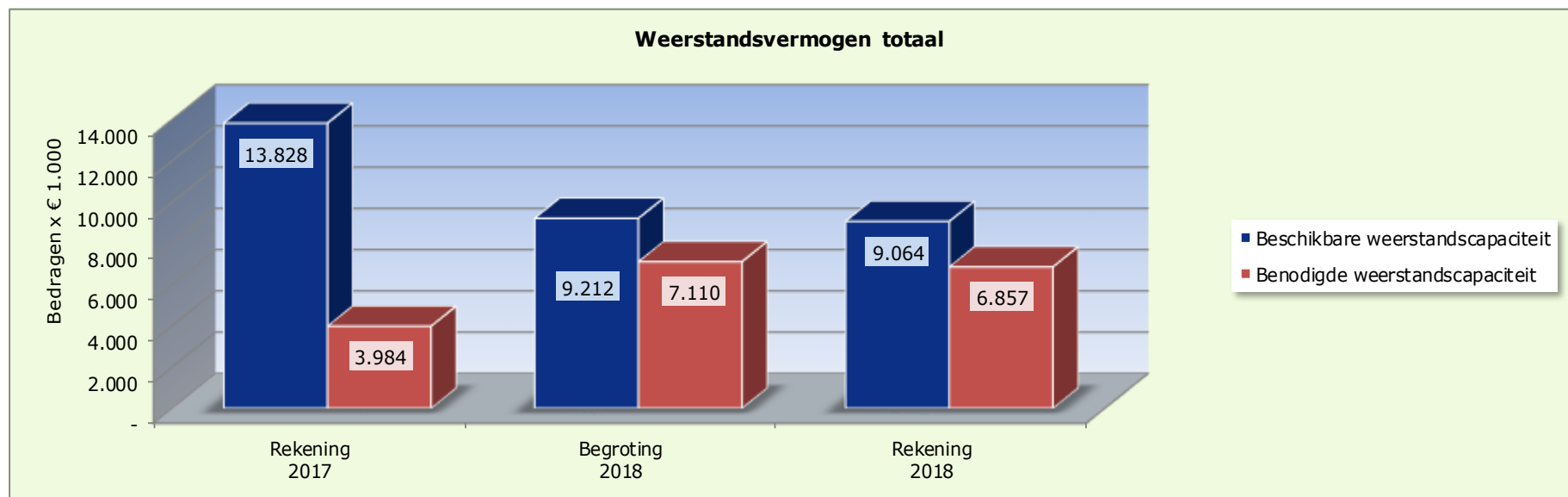
bedragen x € 1.000

Weerstandsvermogen totaal	Rekening	Begroting	Rekening
	2017	2018	2018
Beschikbare weerstandscapaciteit	13.828	9.212	9.064
Benodigde weerstandscapaciteit	3.984	7.110	6.857
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit	9.844	2.102	2.208
Ratio weerstandsvermogen totaal *	3,47	1,30	1,32

* Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

De verslechtering van het weerstandsvermogen totaal wordt door een tweetal elementen veroorzaakt. In de eerste plaats is de beschikbare weerstandscapaciteit lager door een afname van de beschikbare reservepositie. Daarnaast is meer weerstandscapaciteit benodigd.

Het weerstandsvermogen kan in 2018 als voldoende worden gekenschetst.

Voor de beoordeling van de ratio's wordt gebruik gemaakt van de waarderingstabel die door de NAR in samenwerking met de Universiteit van Twente is ontwikkeld.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

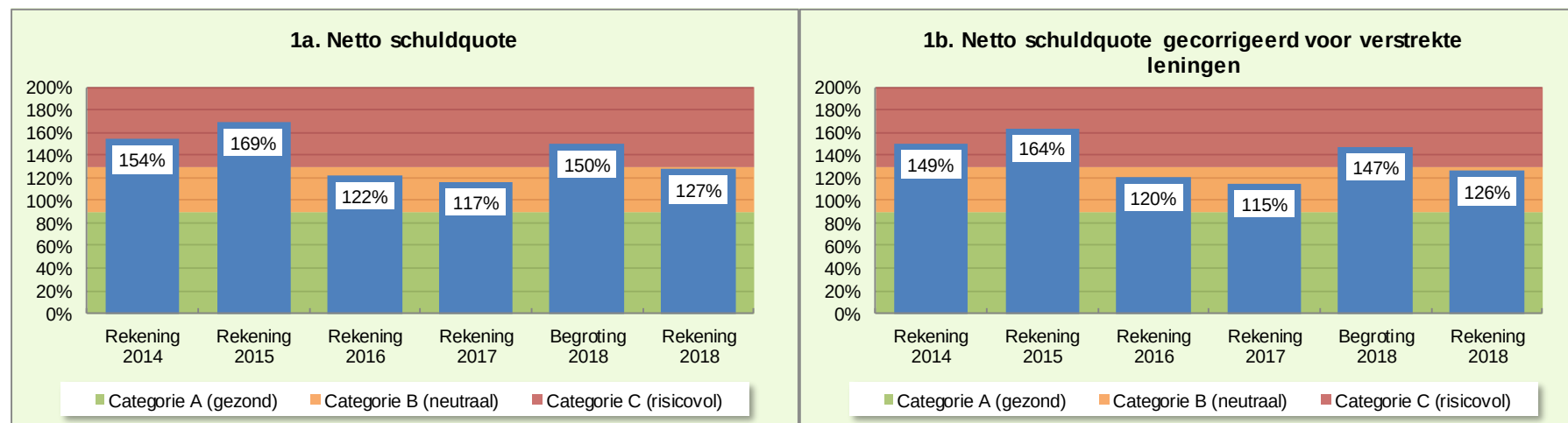
Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor de begroting en rekening een set uniforme kengetallen voor. De verschillende kengetallen bestrijken ieder een eigen gebied. Tegelijkertijd is er ook sprake van onderlinge

samenhang. Hieronder wordt de eigenheid van de verschillende kengetallen nader beschreven en wordt ook de onderlinge samenhang toegelicht

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote			Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
			2014	2015	2016	2017	2018	2018
A. Vaste schulden	+		144.574	145.492	151.518	145.521	139.514	139.520
B. Netto vlottende schuld	+		7.343	8.347	7.498	8.003	8.021	10.338
C. Overlopende passiva	+		8.992	7.773	5.520	8.033	6.385	8.796
D1. Financiële activa (excl. verstrekte leningen)	-		12.602	14.237	546	-	-	-
D2. Financiële activa (verstrekte leningen)	-		3.762	3.721	1.765	1.615	2.329	1.488
E. Uitzettingen < 1 jaar	-		15.480	11.548	23.209	30.871	17.346	34.695
F. Liquide middelen	-		70	311	2.490	7.125	1.005	377
G. Overlopende activa	-		8.482	8.796	6.690	4.524	9.441	5.613
H. Totale baten (excl. mut. res.)	/		80.649	75.012	107.913	102.124	84.173	92.865
Netto schuldquote			154,1%	168,9%	122,0%	116,6%	149,8%	127,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen			149,4%	164,0%	120,3%	115,0%	147,1%	125,4%

De netto schuld quote geeft aan hoe de netto schuld van de gemeente zich verhoudt tot de jaarlijkse baten. Anders gezegd: Kan met het jaarlijks inkomen de schuld worden gedragen? Door de VNG is hier in

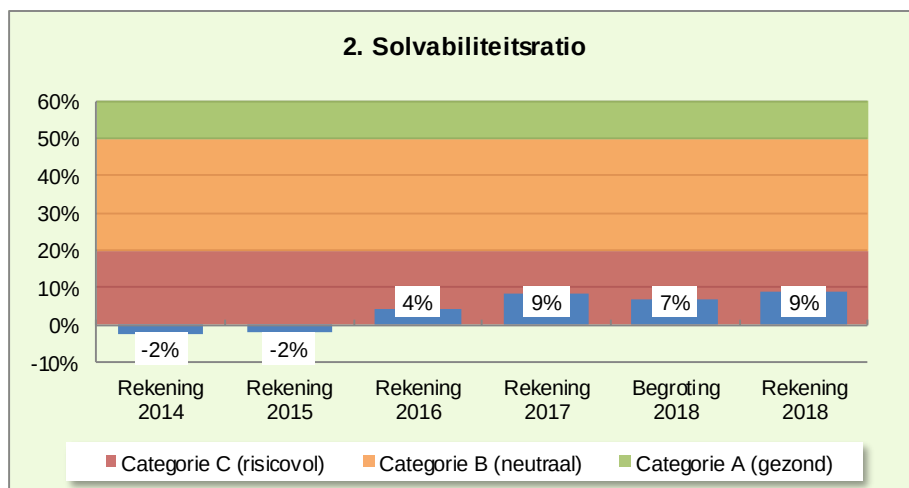
een eerder stadium van gezegd dat gemeenten met een quote van 130% of meer zich in de gevarezone bevinden. Voor onze gemeente valt op dat de schuldquote over 2017 aanzienlijk beter uitpakt dan

geraamd. Dit is enerzijds het gevolg van een lagere schuldpositie (teller-effect) en anderzijds het gevolg van hoge exploitatiebaten

(noemer-effect). Dit laatste als gevolg van meer dan geraamde verkopen in de grondexploitaties.

bedragen x € 1.000

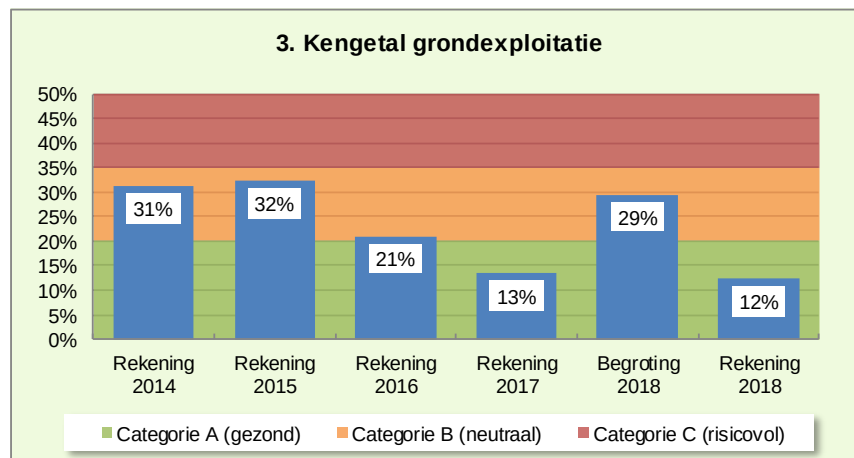
2. Solvabiliteitsratio		Rekening 2014	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
A. Eigen vermogen	+	- 4.034	- 2.852	8.023	15.732	11.507	16.381
B. Balanstotaal	/	165.916	168.442	180.975	184.769	171.361	181.056
Solvabiliteitsratio		-2,4%	-1,7%	4,4%	8,5%	6,7%	9,0%

De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre het gemeentelijk bezit niet met schuld is belast. Ook hier is duidelijk de verbeterende financiële positie van de gemeente zichtbaar. Vanwege een negatief eigen vermogen is deze ratio enige jaren negatief geweest. Inmiddels is door het herstel van het eigen vermogen er sprake van een verbeterende solvabiliteitsratio.

bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie				Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
				2014	2015	2016	2017	2018	2018
A. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	+			7.460	7.178	7.214	4.775	7.178	4.775
B. Bouwgronden in exploitatie	+			17.641	16.958	15.520	8.929	17.604	6.647
C. Totale baten (excl. mut. res.)	/			80.649	75.012	107.913	102.124	84.173	92.865
Grondexploitatie				31,1%	32,2%	21,1%	13,4%	29,4%	12,3%

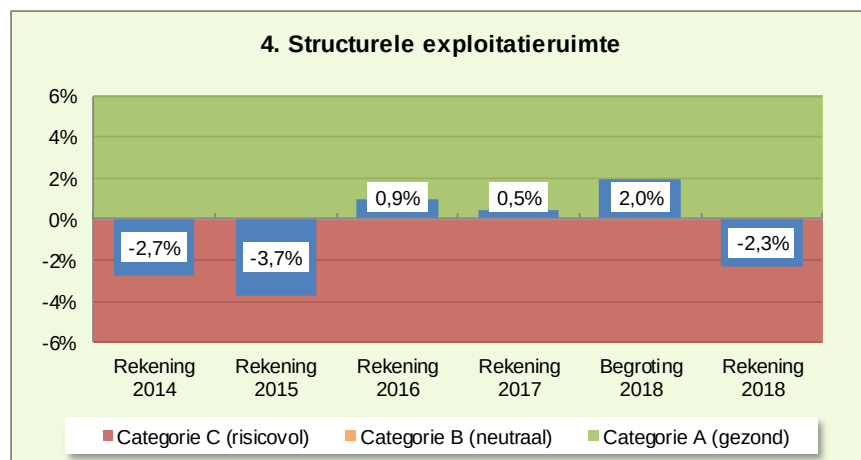

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding van de grondvoorraad ten opzichte van de totale exploitatiebaten weer. Doordat het afgelopen jaar veel gronden zijn verkocht daalt de waarde van de grondvoorraad en daarmee dus ook dit kengetal.

bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte				Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
----------------------------------	--	--	--	----------	----------	----------	----------	-----------	----------

		2014	2015	2016	2017	2018	2018
A. Totale structurele lasten	-	100.411	81.073	71.050	68.092	70.167	92.215
B. Totale structurele baten	+	98.221	78.281	72.074	68.575	71.820	92.865
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-	-	-	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	-	-	-	-	-	-
E. Totale baten (excl. mut. res.)	/	80.649	75.012	107.913	102.124	84.173	92.865
Structurele exploitatieruimte		-2,7%	-3,7%	0,9%	0,5%	2,0%	0,7%

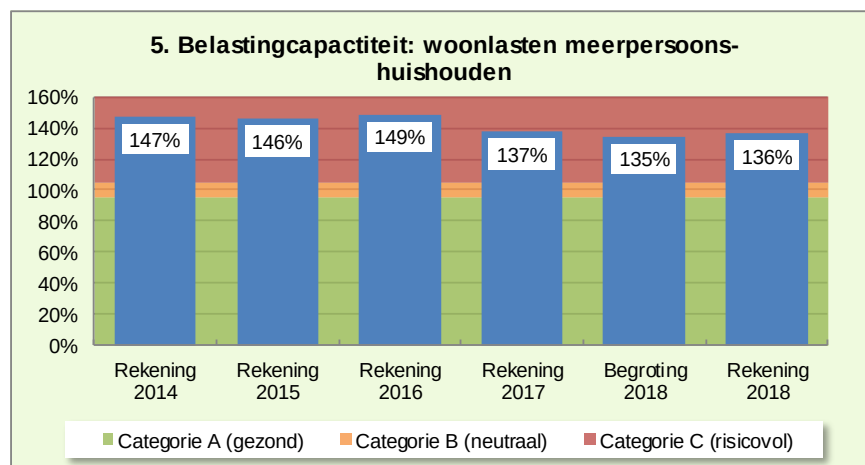

De structurele exploitatieruimte geeft aan welk gedeelte van de totale exploitatiebaten in beginsel vrij beschikbaar is. Dit percentage dient altijd positief te zijn. Hoe groter het percentage hoe meer ruimte er is voor zaken als "terugdringen schuldpositie", "nieuw beleid", etc. In de jaren 2016 en 2017 was er sprake van een positief saldo. Door de tegenvallende resultaten in 2018 is er thans sprake van een negatieve structurele exploitatieruimte.

bedragen x € 1.000

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden		Rekening 2014	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	391	384	395	400	398	420
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	342	350	357	357	357	297

C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	254	260	286	209	209	266
D. Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde		987	994	1.038	966	964	983
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	671	683	697	704	716	721
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor		147,1%	145,5%	148,9%	137,2%	134,6%	136,3%

De belastingcapaciteit zou beter kunnen worden omschreven als de belastingdruk. Dit percentage geeft namelijk de lokale lastendruk weer als percentage van de landelijke lastendruk. Hier is een nuancering op zijn plaats. Het kengetal wordt namelijk berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde. Deze waarde kan van gemeente tot gemeente flink verschillen. Zo kennen de gemeenten Wassenaar en Bloemendal een veel hogere gemiddelde WOZ-waarde dan gemeenten in Noord-Groningen of Zeeland. In dit verband wordt opgemerkt dat Bodegraven-Reeuwijk een relatief hoge gemiddelde WOZ-waarde kent en daarmee per definitie hoog in deze tabel zal eindigen.

Hieronder is een samenvattend overzicht van de onderscheiden kengetallen opgenomen.

bedragen x € 1.000

Kengetallen	Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Rekening
	2014	2015	2016	2017	2018	2018
Netto schuldquote	154,1%	168,9%	122,0%	116,6%	149,8%	127,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	149,4%	164,0%	120,3%	115,0%	147,1%	125,4%
Sovabliliteitsratio	-2,4%	-1,7%	4,4%	8,5%	6,7%	9,0%
Grondexploitatie	31,1%	32,2%	21,1%	13,4%	29,4%	12,3%
Structurele exploitatieruimte	-2,7%	-3,7%	0,9%	0,5%	2,0%	0,7%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	147,1%	145,5%	148,9%	137,2%	134,6%	136,3%

Per kengetal is ook sprake van een categorisering aan de hand waarvan kan worden afgeleid in hoeverre een gemeente voor wat dat onderdeel betreft al dan niet gezond kan worden genoemd. Deze categorisering is hieronder in één tabel opgenomen. In de hierboven

opgenomen grafieken is reeds per kengetal een signalering verwerkt. In zijn algemeenheid luidt dan de conclusie dat de gemeente niet gezond kan worden genoemd.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A gezond	Categorie B neutraal	Categorie C risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
Sovabliliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen

Wat is het doel van deze paragraaf?

In deze paragraaf geven we het kader weer over het onderhoud van kapitaalgoederen van de openbare ruimte zoals wegen, rioleringen, waterwerken, kunstwerken, groenvoorzieningen en speelplaatsen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een belangrijk deel van de begroting gemoeid. Een goed overzicht is belangrijk om goed inzicht te krijgen in de financiële positie. Het beheer van de kapitaalgoederen is op basis van de door de raad vastgestelde

uitgangspunten concreet vorm gegeven in het uitvoeringsprogramma. De praktijk leert dat, als dit niet planmatig gebeurt, er achterstallig onderhoud ontstaat. Het oplossen van achterstallig onderhoud en de mogelijk maatschappelijke gevolgen kosten uiteindelijk meer dan regulier uitgevoerd onderhoud. Verder heeft de gemeente een wettelijke zorgplicht waaraan voldaan moet worden. Het bestaande beleid voor onderhoud kapitaalgoederen in 2018 is opgenomen in de volgende plannen:

Beheerplan	Jaar van vaststelling	Jaar van actualisering
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan GRP (V-GRP)	2017	2021
Integraal Beheer- en Beleidsplan (IBBP) --> Beheerplan Leefomgeving	2017	2021

Het verbreed gemeentelijk rioleringsplan geeft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar taken op basis van de Wet milieubeheer en Waterwet uitvoert. De gemeente is verantwoordelijk voor het inzamelen en transport van afvalwater, het inzamelen en verwerken van hemelwater en de zorgplicht voor het grondwater. De kosten voor de uitvoering van deze beheermaatregel worden gedekt uit de rioolheffing. In 2017 is een nieuw plan voor de komende vier jaar vastgesteld.

Het Integraal Beleids- en Beheerplan Openbare Ruimte 2013 t/m 2016 (IBBP) is in 2017 vervangen door het Onderhoudsplan Leefomgeving. In dit plan zijn het beleid, het beheer en de benodigde financiële middelen vastgelegd voor alle onderdelen van de openbare ruimte, zoals wegen, waterwerken, kunstwerken, groenvoorzieningen, speelplaatsen en straatmeubilair.

Doelstellingen

- Door het goed beheren van de openbare ruimte wordt beoogd dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een veilige,

aantrekkelijke woon- en leefomgeving biedt voor haar bewoners (schoon, heel en veilig).

- Zorgen voor een goede openbare ruimte. Een ruimte voor de inwoner waarbij inrichting en beheer zorgvuldig en integraal op elkaar zijn afgestemd, passend binnen het karakter en gebiedskenmerken van de dorpen.
- Het onderhoudsniveau is per gebied door middel van beeldkwaliteit vastgesteld. Voor de begraafplaats is dit beeldkwaliteit A. Voor het centrum, de woonwijken en bedrijventerreinen is dit beeldkwaliteit B. Voor het buitengebied is dit beeldkwaliteit C. Het onderhoud en benodigde financiële middelen zijn hierop afgestemd.

Doelstelling 1:

Op basis van de vastgestelde beleidskaders van het Onderhoudsplan Leefomgeving en het V-GRP zijn de jaarlijks terugkerende onderhoudswerkzaamheden voor het reguliere beheer uitgevoerd. De werkzaamheden in het kader van groot onderhoud en rehabilitaties in de openbare ruimte zijn overeenkomstig het door het college vastgestelde uitvoeringsprogramma jaarschijf 2017 uitgevoerd.

Doelstelling 2:

Het reguliere beheer, het groot onderhoud en de rehabilitaties worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd, integraal voorbereid en uitgevoerd. De plannen worden samen met de dorpsoverleggen en met de bewoners voorbereid door het houden van informatieavonden. Daarnaast worden de plannen afgestemd met de diverse nutsbedrijven of overige gebruikers van de openbare ruimte.

Wat kost het?

Het onderhoud van kapitaalgoederen wordt onderverdeeld in regulier onderhoud, groot onderhoud en rehabilitaties. De hieronder genoemde kosten hebben betrekking op het beheer zoals verantwoord in het onderhoudsplan Leefomgeving 2018. De overige beheershandelingen zitten qua dekking binnen de begroting in de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, begraafplaatstarieven, gladheidbestrijding,

algemene verkeerszaken en overige niet gebonden taken. Verder worden er projecten in de openbare ruimte uitgevoerd die gekenmerkt worden als "nieuwe aanleg" en waar separaat budgetten beschikbaar voor zijn gesteld.

Regulier onderhoud

Dit betreffen alle kosten die gekenmerkt worden door een kort cyclisch karakter van de uit te voeren werkzaamheden en maatregelen, het verhelpen van meldingen en schadeherstel. Deze kosten worden gedekt uit de beheer- en onderhoudsbudgetten, die jaarlijks in de begroting beschikbaar worden gesteld.

In de kosten van het regulier jaarlijks onderhoud is rekening gehouden met de VAT-kosten (voorbereiding, administratie en toezicht). Onderstaande kosten zijn exclusief de dotatie aan de voorziening groot onderhoud en exclusief rente en afschrijving.

bedragen x € 1.000

Regulier onderhoud	Begroting 2018	Realisatie 2018
Groenvoorzieningen	1.317	
Wegen, straten en pleinen	2.165	
Speelgelegenheden	128	
Bruggen	384	
Verkeer	286	
Openbare verlichting	276	
Waterwegen	431	
Natuur en landschap	194	
Totaal	5.181	-

Groot onderhoud

Hieronder vallen de werkzaamheden die ervoor zorgen dat de kapitaalgoederen (bestaande areaal in de openbare ruimte) tijdens hun levensduur in goede staat blijven. De kosten voor deze werkzaamheden worden gedekt uit de voorziening groot onderhoud openbare ruimte. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed met een

dotatie uit de begroting, waarmee pieken en dalen in de uitgaven worden geëgaliseerd binnen de voorziening. Bij het overzicht voorzieningen, elders in deze jaarrekening opgenomen, wordt inzage in het verloop van de voorziening gegeven.

bedragen x € 1.000

Groot onderhoud	Begroting 2018	Realisatie 2018
Dotatie voorziening IBBP	941	941
Totaal	941	941

Rehabilitaties

Dit is het totaal vervangen van een kapitaalwerk (bestaande areaal in de openbare ruimte) aan het eind van de levensduur of het uitvoeren van levensduurverlengende maatregelen. Deze investeringen van maatschappelijk nut worden geactiveerd en in een aantal jaren afgeschreven.

Nieuwe werken

Dit betreffen nieuwe werken en uitbreiding van arealen in openbare ruimte waar aparte besluitvorming voor heeft plaatsgevonden. Na aanleg van dit kapitaalgoed wordt het toegevoegd aan het beheerareaal. Voor 2018 zijn de investeringsuitgaven:

bedragen x € 1.000

Rehabilitaties en nieuwe werken	Begroting 2018	Realisatie 2018
Rehabilitaties		
Nieuwe werken		
Totaal	-	-

Paragraaf 4. Financiering

Wat is het doel van deze paragraaf?

De financieringsparagraaf heeft als doel de gemeenteraad te informeren over het beleid op het vlak van financiering / treasury en de daarmee samenhangende risico's. In de begroting 2016 is in de paragraaf financiering ingegaan op het voorgenomen beleid. In deze jaarrekening wordt ingegaan op de uitvoering van het dit beleid. De volgende onderwerpen komen aan de orde.

1. Treasurybeleid
2. Treasurybeheer
3. Risicobeheer
4. Kasbeheer

Treasurybeleid

Het algemene financiële beleid is erop gericht de toename van de schuldpositie te verminderen en zo mogelijk de schuldpositie af te bouwen. Het treasurybeleid is opgenomen in het Treasurystatuut. Actief wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het zo maximaal mogelijk betrekken van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen.

Financieringsbeleid

Bij de begroting 2015 heeft ons college aangegeven het verbeteren van schuldenpositie van de gemeente als de belangrijkste opgave te zien. In 2016 is voor het eerst een daadwerkelijke daling van de

leningportefeuille gerealiseerd en ook in 2018 heeft deze lijn zich verder doorgezet. Terughoudendheid in de investeringsuitgaven, gecombineerd met gerealiseerde verkopen in de grondexploitatie zijn de belangrijkste factoren.

De verwachting omtrent de renteontwikkelingen

Bij de externe ontwikkelingen moet gedacht worden aan economische factoren (rente, inflatie, economische groei) en wijzigingen in wet- en regelgeving.

De rentetarieven zijn in 2018 gestabiliseerd. Lichte schommelingen zijn waarneembaar, maar een verdere daling ligt niet in de lijn van de verwachting. Een voorzichtige stijging ligt meer voor de hand.

Ook de rente voor (maandelijkse) kasgeldleningen is nog steeds laag te noemen. De omstandigheden op de financiële markt zijn grillig en onzeker. De huidige rente is zo extreem laag dat het nauwelijks is voor te stellen dat deze nog verder zal zakken.

Liquiditeitsverloop

In 2018 is het niet nodig gebleken kasgeldleningen aan te trekken.

Treasurybeheer

Saldo langlopende geldleningen

In de onderstaande tabel is het verloop van het saldo langlopende geldleningen opgenomen.

bedragen x € 1.000

Langlopende leningen	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018
Stand per 1 januari	145.486	158.900	151.511	145.514
Aflossingen	6.586	55.924	5.997	6.000
Aangetrokken leningen	20.000	48.534		-
Stand per 31 december	158.900	151.511	145.514	139.514

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer heeft de gemeenteraad als algemeen uitgangspunt vastgesteld, dat alleen leningen of garanties uit hoofden van de "publieke" taak worden verstrekt. Andere uitzettingen zijn op grond van de Wet FIDO niet toegestaan. Eventuele overtollige financiering mag uitsluitend nog worden belegd bij de Rijksoverheid of medeoverheden.

Kasgeldlimiet

Om in de financieringsbehoefte te voorzien wordt gebruik gemaakt van het aantrekken van kortlopende geldleningen. In de wet FIDO is bepaald dat de kasgeldlimiet 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. In 2018 is de kasgeldlimiet niet overschreden. Voor 2018 geeft de berekening van het kasgeldlimiet het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
Kasgeldlimiet 2018	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestande kasgeldlimiet				
Omvang primitieve begroting 2018	84.173	84.173	84.173	84.173
In procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestande kasgeldlimiet	7.155	7.155	7.155	7.155
Omvang vlottende schulden				
Opgenomen gelden < 1 jaar	-	-	-	-
Schuld in rekening-courant	-	-	-	-
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	-	-
Overige leningen (niet zijnde vaste schuld)	-	-	-	-
Totaal vlottende schulden	-	-	-	-
Omvang vlottende middelen				
Contante gelden in kas	-	-	-	-
Tegoeden in rekening-courant	77	96	1.114	377
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	13.968	22.312	19.975	14.658
Totaal vlottende middelen	14.045	22.408	21.089	15.035
Totaal netto vlottende schuld	- 14.045	- 22.408	- 21.089	- 15.035
Afwijking t.o.v. de kasgeldlimiet				
Overschrijding kasgeldlimiet				
Onderschrijding kasgeldlimiet	21.199	29.563	28.244	22.190

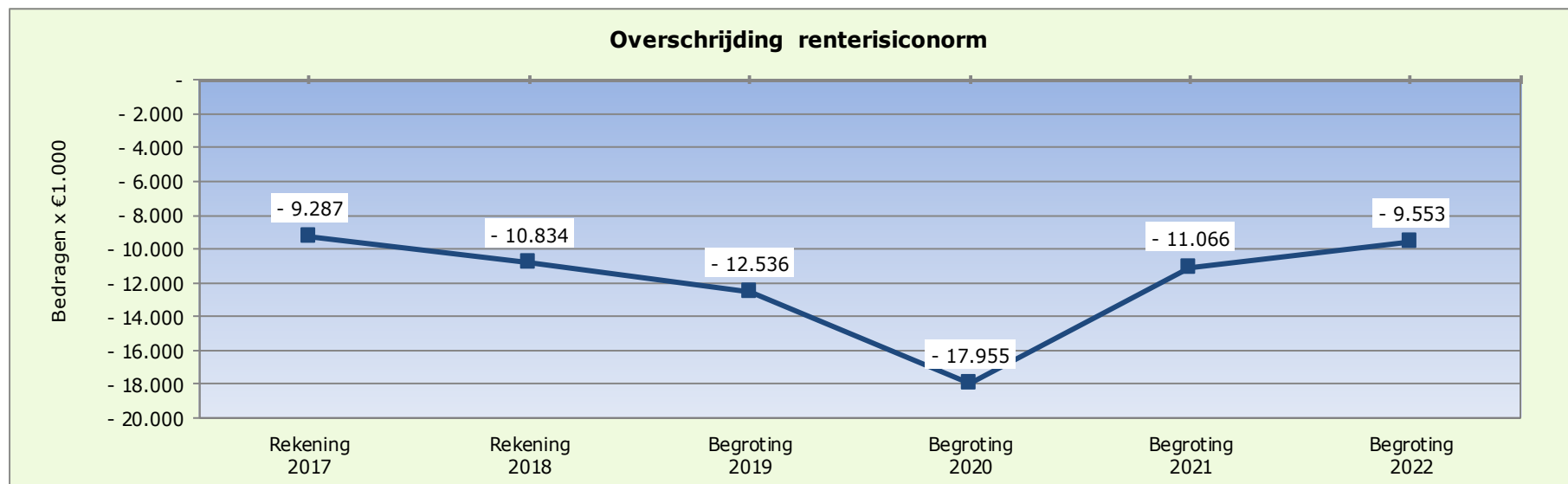
Renterisiconorm

De renterisiconorm in de Wet FIDO bepaalt dat een gemeente elk jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal kan vernieuwen. Die vernieuwing kan dan bestaan uit herfinanciering of herziening van het rentepercentage. Doel van de renterisiconorm is, dat de gemeenten

de renterisico's over de jaren spreiden, zodat zij niet van het ene op het andere jaar met een enorme stijging van de rentelasten worden geconfronteerd. Voor 2018 geeft de renterisiconorm het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Renterisico 2018		Rekening 2018
Toegestane renterisiconorm		
Omvang primitieve begroting 2018		84.173
In procenten		20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)		2.500
Toegestane renterisiconorm		16.835
Renterisico vaste schulden		
Renteherziening		-
Aflossing		6.000
Renterisico		6.000
Afwijking t.o.v. renterisiconorm		
Overschrijding renterisiconorm		
Onderschrijding renterisiconorm		- 10.834

Ook aan de renterisiconorm is het financieel herstel van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk af te lezen. In 2016 was er nog sprake van een overschrijding van de renterisiconorm, maar sinds 2017 is dat niet meer het geval. Ook voor de komende jaren wordt geen overschrijding van de norm voorzien.

Valutarisicobeheer

Valutarisico's zijn uitgesloten omdat wij alleen leningen verstrekken, aangaan of garanderen in Euro's.

Kredietrisicobeheer

Bij de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting wordt ter uitvoering van de Regeling Starterslening een rekening-courant aangehouden. Het saldooverloop van deze rekening in 2018 is als volgt:

		bedragen x € 1.000
Startersleningen		Rekening 2018
Stand per 1 januari 2018		990
Verstekte leningen		40
Ontvangen aflossingen		129
Stand per 31 december 2018		901

Kasbeheer

Saldo- en liquiditeitenbeheer

Het liquiditeitsgebruik wordt geoptimaliseerd door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar af te stemmen. Bovendien maken wij gebruik van het product "pakket geïntegreerde dienstverlening" van de BNG. Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Treasury activiteiten worden gebaseerd op een liquiditeitsprognose.

Gemeentefinanciering

In 2018 is geen langlopende geldlening afgesloten.

Kasgeldleningen

In 2018 zijn er geen kasgeldleningen afgesloten.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 250.000. De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld

mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist hebben gehouden. Voor 2018 bedraagt ons drempelbedrag € 634.000.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk in 2018 het drempelbedrag niet heeft overschreden.

bedragen x € 1.000

Schatkistbankieren		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(1a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	14.501	16.114	19.638	25.110
(1b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(1) = (1a) / (1b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	161	177	213	273
Drempelbedrag					
(2a)	Begrotingstotaal verslagjaar	84.522	84.522	84.522	84.522
(2b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	84.522	84.522	84.522	84.522
(2c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-	-	-	-
(2) = (2b)*0,75% + (2c)*0,2% met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	634	634	634	634
(3a) = (2) > (1)	Ruimte onder het drempelbedrag	473	457	420	361
(3b) = (1) > (2)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk werkt vanuit het uitgangspunt 'van buiten naar binnen' aan opgaven vanuit de samenleving en bestuurlijke vraagstukken. Dit betekent dat de inwoners centraal staan bij de dienstverlening van de gemeente.

Van buiten naar binnen werken

Processen beginnen veel meer buiten. Vanuit deze netwerken met de samenleving ontstaan steeds meer vraagstukken, die zich vanuit hun eigen dynamiek en tempo ontwikkelen. Vraagstukken waar flexibel op georganiseerd moet worden, maar ook die niet meer passen in de traditionele hiërarchische organisatiestructuur. Deze tendens en ontwikkeling zal zich de komende periode onverkort voortzetten. Om daaraan de te kunnen blijven voldoen, neemt de behoefte aan extra capaciteit toe om flexibel bij te kunnen organiseren.

Steeds meer ontstaan andere manieren van ontschot samenwerken tussen organisatie, bestuur (college en raad), inwoners, maatschappelijke partijen, verbonden partijen en bedrijven. Allen hebben hierin hun gezamenlijke inbreng om een vraagstuk verder te brengen. Het nemen van het besluit staat niet meer centraal, maar het proces om vanuit een gezamenlijke inbreng keuzes te kunnen maken. Het organiseren van het in gesprek zijn om met elkaar van gedachten te wisselen wordt steeds waardevoller dan het vasthouden aan traditionele vergaderstructuren.

Onze organisatie heeft de afgelopen jaren het harnas van de hiërarchie van zich afgeschud. Door uit te gaan van de kwaliteiten van mensen in plaats van hun functie, wordt het mogelijk om flexibeler met elkaar samen te werken. Het gaat erom dat de beste kwaliteiten om een vraagstuk heen georganiseerd worden.

Concernsturing

Concernsturing heeft een duidelijke positie gekregen in de organisatie. Het maakt mogelijk om vanuit het overzicht en inzicht de majeure ontwikkelingen en de financiële positie in samenhang met elkaar te

kunnen beoordelen en de gezamenlijke koers te kunnen uitzetten. Om de ontwikkeling van de financiële positie te monitoren is het van essentieel belang dat de kwaliteit van de sturingsinformatie van een hoog niveau is en blijft. Sturen op hoofdlijnen is hierbij essentieel waarbij ook de aandacht uitgaat naar de meest risicovolle projecten. Via de woningbouwmonitor en de kwartaalrapportages Sociaal Domein vindt tussentijdse monitoring van projecten en het Sociaal Domein plaats.

Op concernniveau is er inzicht in en overzicht op inkopen en aanbesteden. Onder andere door middel van een meerjarige inkoopkalender en een besluitvormingsproces in het college op twee verschillende momenten. Kaders en werkwijze (beleid) zijn verder ontwikkeld en geactualiseerd met gewijzigde wetgeving, het werkproces is vastgelegd en er is een programma van kennisontwikkeling en samenwerking binnen de organisatie ingezet. Evenals een meer directe en vroegtijdige samenwerking tussen projectleiders en aanbestedingsadvocaten om de rechtmatigheid van inkopen te versterken. De rode draad in al die stappen is het vergroten van eigenaarschap binnen de organisatie. Het ontwikkelen van contractbeheer en vooral contractmanagement is in dat kader nog volop in ontwikkeling.

Dienstverlening

Wat onze dienstverlening betreft zetten we ons in om de communicatie naar onze inwoners te verbeteren. We blijven ons inzetten op het directe contact met hen. We bevragen onze inwoners geregeld over onze dienstverlening en passen onze processen en dienstverlening hierop snel aan. Medewerkers worden meegenomen in ontwikkelingen en dit wordt geborgd door team- en groepsgesprekken over hostmanship, maar bijvoorbeeld ook met behulp van e-learning. Ons KCC (telefonie) is (in het belang van de spoedige afhandeling van vragen van onze inwoners) inmiddels teruggebracht naar het gemeentehuis.

Het proces rondom de meldingen openbare ruimte is verbeterd en de mogelijkheid om meldingen te doen wordt uitgebreid met een app. De snelheid van het beantwoorden van een melding en ook het afhandelen van de melding wordt gemonitord.

Onze digitale dienstverlening (website en i-burgerzaken) hebben we doorontwikkeld en ook met betrekking tot inzet van de sociale media werken we aan procesvernieuwingen.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is 25 mei 2018 in werking getreden.

De AVG versterkt de positie van mensen van wie gegevens worden verwerkt.

Voor het implementeren van de AVG binnen onze organisatie moeten diverse stappen worden gezet, zoals het volgen van trainingen en het verbeteren van processen.

Wij werken aan de bewustwording van onze medewerkers, zij moeten op de hoogte zijn van de nieuwe privacyregels en inschatten wat de impact van de AVG is op onze huidige processen, diensten en goederen en welke aanpassingen nodig zijn om aan de AVG te voldoen.

Onder de AVG zijn we verplicht een data protection impact assessment (DPIA) uit te voeren. Dit is een instrument om vooraf de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen.

En vervolgens maatregelen kunnen nemen om de risico's te verkleinen.

Paragraaf 6. Verbonden partijen

Wat is het doel van deze paragraaf?

In deze paragraaf wordt de gemeentelijke visie uiteengezet op verbonden partijen en op de bestuurlijk te realiseren doelen per verbonden partij.

Er is sprake van een verbonden partij als onze gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft in een derde rechtspersoon. Bij bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van onze gemeente in de derde partij, omdat onze gemeente zitting heeft in het dagelijks- of algemeen bestuur, aandelen bezit en daarom stemrecht heeft

Van een financieel belang is sprake indien wij de middelen die aan een partij ter beschikking zijn gesteld niet terugkrijgen bij faillissement van de partij, of indien financiële problemen bij de derde partij (deels) verhaald worden op onze gemeente. Relaties waarbij alleen sprake is van een financieel of bestuurlijk belang vallen niet onder het begrip verbonden partij.

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk neemt in de regel deel aan gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, N.V.'s en verenigingen als het belang van de gemeente hiermee is gediend.

Gemeenschappelijke regelingen: zijn door de diverse vertegenwoordigde gemeenten in het leven geroepen en als zodanig een orgaan waarover de deelnemende gemeenten zeggenschap hebben en waarvoor ze verantwoordelijk zijn. Voor de door de gemeenschappelijke regelingen uit te voeren taken is als het ware sprake van een verlengstuk van de gemeenten. Hier is nadrukkelijk sprake van een gemeentelijk belang.

Stichtingen, N.V.'s en verenigingen: deelname is van belang omdat hier sprake is van samenwerkingsverbanden, verenigingen en N.V.'s (deelname in kapitaal vanuit een overheidstaak geredeneerd) die een gemeentelijk belang behartigen in verschillende verschijningsvormen.

Welke doelstellingen willen we bereiken?

Visie op verbonden partijen

De gemeente werkt ondermeer samen op de gebieden van sociale zekerheid, gemeentelijke belastingen, bouw- en woningtoezicht, milieu, gezondheidszorg, afvalinzameling, veiligheid, verstevigen van onderlinge samenwerking, inkoop en archief. Dit is inmiddels een groot aantal taken.

Daarnaast nemen wij deel in een aantal stichtingen op het grondgebied van de gemeente waarin wij het gemeentelijk / publiek belang bewaken. Door deelname in verbonden partijen verwachten wij een beter kwalitatief en kwantitatief resultaat tegen zo laag mogelijke kosten.

Beleidsvoornemens inzake verbonden partijen

De gemeente heeft zich in het nieuwe collegeakkoord uitgesproken over een nieuwe bestuurlijke aanpak ten aanzien van de verbonden partijen. Het accent ligt daarbij op sturing op kwaliteitsniveau van de dienstverlening en op financiën. Doel is om meer pro-actief en vanuit een visie met onze verbonden partijen om te gaan.

Dat vraagt om een goede interne organisatie rondom de verbonden partijen, dat ervoor zorgt dat wij ons tijdig kunnen beraden op onze positie ten opzichte van de verbonden partijen en tot tijdige en gewogen adviezen over beleidsvoornemens en de diverse financiële stukken.

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - Gemeenschappelijke regelingen	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage		
	01-01	31-12	01-01	31-12	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Ferm Werk, (inclusief Stichting de Wissel)	0,1	0,3	6,5	8,5	6.783	6.490	7.138
In het leven geroepen om in één uitvoeringsorganisatie Ferm Werk de krachten te bundelen en een integrale gemeenschappelijke aanpak te bieden op het terrein van participatie, werk en inkomen binnen het sociale domein.							
ODMH	3,4	n.n.b.	8,5	n.n.b.	2.416	2.727	2.594
De Omgevingsdienst Midden-Holland is ingesteld ter ondersteuning van GS en de bestuursorganen van de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wabo in het bijzonder.							
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Hollands Midden	6,0	5,4	25,1	26,8	1.698	1.673	1.667
De Veiligheidsregio is de overkoepelende 'organisatie' waarbinnen de regionale brandweer, de geneeskundige kolom en de gemeentelijke crisisbeheersing is georganiseerd. De Veiligheidsregio is o.a. belast met advisering van het bevoegd gezag over de brandweezorg, risico's van branden, rampen en crises, het instellen en in stand houden van een brandweer, het instellen en in stand houden van een GHOR.							
RDOG HM	0,9	3,6	28,4	27,2	1.178	1.179	1.269
De RDOG geeft uitvoering aan de aan de gemeente opgedragen taken als gevolg van de Wet collectieve preventie volksgezondheid en aan de aan de gemeente opgedragen taken als gevolg van de Wet Kinderopvang. Ook draagt de RDOG zorg voor het ambulancevervoer en voor daadwerkelijke geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.							
Gemeenschappelijke regeling Groenalliantie Midden-Holland en omstreken	81,1	82,2	34,6	43,5	241	241	241
De regeling wordt getroffen ter behartiging van de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van groengebieden binnen het werkgebied van de groenalliantie, daaronder begrepen het behoud en de versterking van de groen- en recreatieve verbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de groengebieden, alsmede de bevordering van de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht daarvan.							

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - Gemeenschappelijke regelingen	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage		
	01-01	31-12	01-01	31-12	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	111	130	130
De gemeente is verantwoordelijk voor het overbrengen van de archiefbescheiden welke niet voor vernietiging in aanmerking komen.							
Gemeenschappelijke regeling Oude Rijnzone	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	6	9	7
De Oude Rijnzone is een regionale samenwerking tussen provincie Zuid-Holland en de gemeenten Leiderdorp, Rijnwoude, Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk en Zoeterwoude. Het belangrijkste doel van de regionale samenwerking is de realisering van majeure doelstellingen op het gebied van herstructurering bedrijven-terreinen en groenrealisatie in de regio Oude Rijnzone. Het programma van de Oude Rijnzone is gericht op transformatie en een samenhangende en duurzame ontwikkeling van dit gebied, gericht op een verbetering van de kwaliteit.							
BSGR	2,1	2,1	10,7	4,8	499	546	485
De BSGR verzorgt namens de gemeente de uitvoering van de Wet WOZ en de heffing en inning van gemeentelijke belastingen.							

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - Stichtingen en verenigingen	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage		
	01-01	31-12	01-01	31-12	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Stichting GBKN Zuid-Holland					19	-	-
De stichting beheert de Grootchalige Basiskaarten Nederland. De Stichting is opgeheven in 2017							
Stichting Greenport	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	3	5	5
Het versterken van de boomteeltsector in de regio Boskoop, het bevorderen van deze sector en de regio en het verantwoord inpassen van de boomteeltsector in de regio.							

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - Stichtingen en verenigingen	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage		
	01-01	31-12	01-01	31-12	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Stichting Klasse (openbaar onderwijs)					-	-	-
De deelnemende gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, en Waddinxveen hebben in 2005 een fusie voor het openbaar onderwijs gerealiseerd. Met de verzelfstandiging is het openbaar onderwijs in een gelijkwaardige positie gekomen met het bijzonder onderwijs. De gemeente heeft nog een beperkt aantal wettelijke verantwoordelijkheden.							
Stichting VEEN					-	-	-
Op grond van het met drie verenigingen van watereigenaren in de Reeuwijkse plassen gesloten convenant worden met ingang van het jaar 2000 vaarontheffingen door de stichting VEEN uitgegeven.							
Stichting BLR					-	-	-
De Stichting is opgericht om eilanden en perceeltjes land (de "landschapselementen") van de gemeente in eigendom over te nemen en in stand te houden. Doelstelling is om de landschapselementen in het Reeuwijkse plangebied te onderhouden en te beheren met respect voor de natuurwaarden.							

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - Overige	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage		
	01-01	31-12	01-01	31-12	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
N.V. Cyclus De aandelen van Cyclus NV zijn in handen van de deelnemende gemeenten. In juridische zin is Cyclus aan te merken als overheids-NV. Er is een 10-jarige dienstverleningsovereenkomst gesloten met Cyclus NV voor het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen.	11,4	n.n.b.	10,3	n.n.b.	3.238	3.300	3.329
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.					- 137	- 290	- 309
Oasen N.V. Waterbedrijf					-	-	-
Ontwikkelingsmaatschappij Rijnhoek C.V. (OMR), OMR heeft tot doel is het realiseren van het bedrijvenpark Rijnhoek door middel van het ontwikkelen, exploiteren en verkopen van gronden.	54,0	68,1	0,6	3,5	-	-	-
GEM Rijnhoek BV. Het doel van de vennootschap is het ontwikkelen van het gebied Rijnhoek tot het "Bedrijvenpark Rijnhoek". De GEM Rijnhoek BV is door de voormalige gemeente Bodegraven en de Ontwikkelings Combinatie Rijnhoek BV (OCR) opgericht als beherende vennoot van de Ontwikkelingsmaatschappij Rijnhoek CV (OMR). De GEM Rijnhoek BV voert de directie over en vertegenwoordigt de OMR in externe contacten.							
Totaal					16.054	16.011	16.555

Paragraaf 7. Grondbeleid

Wat is het doel van deze paragraaf?

Deze paragraaf verwoordt de gemeentelijke visie op het grondbeleid in relatie tot de wijze waarop wordt getracht de ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. Transparantie van het grondbeleid is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen zoals aangegeven in de programma's.

Visie op het grondbeleid

Met het grondbeleid wordt beoogd:

- een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik te bevorderen;
- behalen van volkshuisvestelijke en economische doelstellingen;
- de effectiviteit van het ruimtegebruik te verhogen;
- een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, grondeigenaren, ontwikkelaars en overheid te bevorderen.

De gemeente streeft naar een optimum tussen deze facetten. De gemeente streeft tevens naar minimaal sluitende grondexploitaties.

Beleidskaders

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk is in 2012 door de raad vastgesteld in de kadernota Grondbeleid. De gemeente voert grotendeels faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elk vastgoedproject is sprake van samenwerking tussen gemeente en particulier(en) of marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de wederpartij een anterieure overeenkomst wordt gesloten, zodat gronduitgifte / kostenverhaal is geregeld. De gemeente hanteert marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode.

Nota Kostenverhaal

In 2016 is de nota Kostenverhaal Actualisatie 2016 vastgesteld. Uit deze nota is af te leiden voor welke bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen de gemeente een bijdrage vraagt en welk tarief in een kern geldt. Het beleid geldt voor zowel particuliere als gemeentelijke bouwprojecten.

Nota Fonds Volkshuisvesting

Voor bovenplanse verevening van sociale woningbouw tussen woningbouwplannen heeft de gemeente in december 2018 een geactualiseerde beleidsnota vastgesteld. Deze nieuwe nota heeft op basis van de lering uit de praktijkcasussen een nieuwe methode opgenomen die meer inspeelt op het draagkrachtbeginsel. Daarnaast is verscherpt wanneer de nota van toepassing is. Tot slot zijn enkele aanpassingen voor de duurzaamheidslening verwerkt.

Wet Markt & Overheid (vennootschapsbelasting)

De gemeente betaalt vennootschapsbelasting over de winst die met ondernemingsactiviteiten is behaald. Eén daarvan is het voeren van een grondexploitatie. Over de jaren 2016 en 2017 is inmiddels aangifte gedaan. De aangifte over 2018 is in voorbereiding en zal later dit jaar worden ingediend. De financiële gevolgen van deze drie jaren zijn in deze jaarrekening verwerkt. Overigens is het nog onzeker of de door ons ingediende aangiften ook daadwerkelijk door de belastingdienst worden overgenomen. Daarover wordt nader met de belastingdienst gecorrespondeerd.

Financiële kaders

Na de vaststelling van het MPG 2018 zijn 4 nieuwe grondexploitaties geopend. Daarmee is het totaal actief zijnde grondexploitaties 14. Gedurende het jaar zijn verder geen nieuwe grondexploitaties geopend.

Parameters grondexploitaties

In grondexploitaties wordt gerekend met zogenaamde rente- en inflatieparameters. Voor de grondexploitaties in het MPG 2019 is gerekend met weer actuele rente- en inflatieparameters, die door het college begin 2019 zijn vastgesteld. De rente is iets naar beneden bijgesteld en de inflatieontwikkelingen voor plankosten en opbrengstenstijging voor sociale woningbouw is aangepast.

Parameter	2019	2020-2021	2022 ev
Grondopbrengsten			
Woningbouw - vrije sector	2,0%	2,0%	2,0%
Woningbouw - sociaal	1,5%	1,5%	2,0%
Overige functies commercieel	2,0%	2,0%	2,0%
Overige functies niet commercieel	1,5%	1,5%	2,0%
Kosten			
Civiele kosten	3,0%	3,0%	2,0%
Plankosten	2,0%	2,0%	2,0%
Overige kosten	2,0%	2,0%	2,0%
Diversen			
Rente	2,3%	2,3%	2,3%
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	2,0%

Winstnemingen en verliesvoorzieningen

Het gemeentelijk beleid voor verliesgevende grondexploitaties is het treffen van verliesvoorzieningen die ten laste gaan van de bestemmingsreserve zodra de verliezen worden vastgesteld. Voor winstnemingen was het voor de gemeente gebruikelijk de winst te nemen bij het afsluiten van de positieve grondexploitatie. In overeenstemming met het strikter toepassen van de voorschriften uit het BBV moet via de 'percentage of completion'-methode de winst ook tussentijds worden genomen, zodra opbrengsten gerealiseerd zijn. In het MPG 2018 is de impact van de toepassing van deze methode inzichtelijk gemaakt. De tussentijdse winstneming voor 2018 uit de grondexploitaties bedraagt € 1.524.000. Voorgesteld wordt deze middelen aan de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie toe te voegen.

Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie

De reserve voor grondexploitaties heeft na de vaststelling van de jaarrekening 2017 het niveau van € 4.152.000 bereikt. In het MPG 2019 zijn de effecten van de actualisatieslag van de grondexploitaties en de waardering van de overige grondposities bepaald. Het voorstel is deze effecten te verrekenen met de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie. Zie voor verdere toelichting het MPG 2019.

Weerstandsvermogen en risicoprofiel

Het berekende resultaat van een grondexploitatie is een momentopname. Het resultaat is het gevolg van de gekozen uitgangspunten die op dat moment het meest realistisch worden geacht. Een project kan echter onderhevig zijn aan wijzigingen als gevolg van veranderende (markt-)omstandigheden. Ook kan er sprake zijn van onvoorziene risico's en kansen. Met name projecten die zich nog in het begin van het ontwikkelproces bevinden, kennen de meeste risico's en kansen. Dat wil zeggen dat grondexploitatie-resultaten geen feitelijke uitkomsten zijn, maar gelezen moeten worden als een gemiddelde van een bandbreedte. Die bandbreedte is kleiner naarmate een project zich naar de opleveringsfase beweegt.

Naast de lopende grondexploitaties, worden ook bij nieuwe en herziene grondexploitaties weer risicoanalyses uitgevoerd. Het risicoprofiel zal immers weer wijzigen. Het risicoprofiel van een project is een indicatie voor de gewenste weerstandscapaciteit van de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie. Het biedt een indicatie voor het gewenste minimale niveau van de stand van de reserve. Voor de verdere financiële impacts van de risico's in grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement en het MPG 2019.

Deel D: Jaarrekening

Leeswijzer

De jaarrekening bestaat conform het Besluit Begroting en Verantwoording uit de volgende onderdelen:

- Balans (inclusief toelichting)
- Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening (inclusief toelichting)
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Balans

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen. De balans geeft op 'hoofdlijnen' de standen per 31 december weer van het verslagjaar en ter vergelijking zijn de standen van het voorgaande verslagjaar opgenomen.

In de toelichting op de balans wordt per balanspost een nadere specificatie gegeven en daar waar voorgeschreven het saldoverloop gedurende het jaar.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Het overzicht van baten en lasten bevat de gerealiseerde baten en lasten per programma, het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen, het gerealiseerde resultaat voor bestemming, de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het gerealiseerde resultaat. Ter vergelijking zijn van de genoemde posten ook de cijfers opgenomen van de begroting voor wijzigingen en de begroting na wijzigingen.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten wordt een analyse van afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten gegeven, een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien en een overzicht van de incidentele baten en lasten.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling geven weer welke uitgangspunten zijn gehanteerd bij de waardering van activa en passiva en de bepaling van baten en lasten. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn in overeenstemming met de hiervoor geldende bepalingen zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording

ACTIVA	31 dec 2018	31 dec 2017
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	30	233
Bijdragen activa in eigendom derden	19	21
Kosten onderzoek en ontwikkeling	11	211
Materiële vaste activa economisch nut	85.967	87.072
Gronden en terreinen	8.041	8.757
Bedrijfsgebouwen	38.628	41.045
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	29.205	28.538
Machines, apparaten en installaties	1.037	810
Gronden uitgegeven in erfpacht	1.476	1.476
Vervoermiddelen	244	154
Woonruimten	412	420
Overige materiele activa	6.924	5.873
Materiële vaste activa maatschapp. nut	43.986	41.429
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	43.986	41.429
Financiële vaste activa	2.033	2.161
Kapitaalverstreck. gemeensch. regelingen	-	-
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	546	546
Overige langlopende leningen	1.488	1.615
Totaal VASTE ACTIVA	132.017	130.894
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	8.353	11.355
Bouwgronden in exploitatie (projecten)	6.647	8.929
Vooruitbetalingen op voorraden	8	3
Overige grond- en hulpstoffen	1.698	2.423
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	34.549	30.771
Rekening courantverh. met het Rijk	14.658	14.718
Vorderingen op openbare lichamen	8.872	5.965
R-C verh. met niet-financ. instellingen	7.462	7.716
Overige uitzettingen < 1 jaar	100	-
Overige vorderingen < 1 jaar	3.457	2.372
Liquide middelen	377	7.125
Bank	368	7.106
Kas	9	19
Overlopende activa	6.150	4.624
Te ontv. voorschot specifieke uitkeringen	76	116
Nog te ontvangen bijdragen	1.977	2.752
Vooruitbetaalde bijdragen	4.097	1.755
Totaal VLOTTENDE ACTIVA	49.430	53.875
TOTAAL ACTIVA	181.446	184.769
Recht verliescompensatie vennootschapsbelasting	-	-

bedragen x € 1.000

PASSIVA	31 dec 2018	31 dec 2017
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	15.953	15.732
Algemene reserve	11.533	11.432
Bestemmingsreserves	6.897	1.903
Saldo van rekening	- 2.477	2.396
Voorzieningen	6.020	7.481
Voorzieningen	6.020	7.481
Vaste schulden met een looptijd > 1 jaar	139.520	145.521
Onderhandse leningen van binnenl. banken	139.514	145.514
Waarborgsommen	7	7
Totaal VASTE PASSIVA	161.494	168.733
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden loopt. < 1 jaar	10.338	8.003
Overige schulden	10.338	8.003
Overlopende passiva	9.614	8.033
Vooruitontv. voorschotten EU/Rijk/Prov.	2.459	1.293
Vooruitontvangen bijdragen	17	118
Nog te betalen bijdragen	7.138	6.621
Totaal VLOTTENDE PASSIVA	19.953	16.036
TOTAAL PASSIVA	181.446	184.769
Gewaarborgde geldleningen	848	1.068
Garantstellingen	43.265	45.138

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van het begrotingsjaar (verkort)

bedragen x € 1.000

Overzicht van baten en lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1. Leven, leren en werken	- 27.961	- 28.740	- 36.389	- 7.648 N	- 31.677
2. Wonen en leefomgeving	- 33.975	- 34.125	- 36.619	- 2.494 N	- 43.639
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 4.529	- 4.618	- 4.931	- 313 N	- 4.632
4. Bestuur en dienstverlening	- 3.004	- 3.088	- 3.076	12 V	- 2.957
Dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	- 11.811	- 12.567	- 11.632	935 V	- 11.510
Totaal Lasten	- 81.281	- 83.138	- 92.647	- 9.509 N	- 94.416
Baten					
1. Leven, leren en werken	4.888	6.016	6.374	358 V	5.990
2. Wonen en leefomgeving	27.464	27.139	31.702	4.563 V	44.051
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	686	681	952	271 V	763
4. Bestuur en dienstverlening	552	623	694	71 V	854
Dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	50.584	51.037	53.146	2.109 V	50.466
Totaal Baten	84.173	85.497	92.869	7.372 V	102.124
Saldo van baten en lasten	2.892	2.359	222	- 2.137 N	7.708
Mutatie reserves					
Toevoegingen	- 3.191	- 7.047	- 7.364	- 318 N	- 5.741
Onttrekkingen	299	4.687	4.665	- 22 N	429
Mutatie reserves	- 2.892	- 2.359	- 2.699	- 340 N	- 5.312
Resultaat	0	- 0	- 2.477	- 2.477 N	2.396

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van het begrotingsjaar (uitgebreid)

bedragen x € 1.000

Overzicht van baten en lasten	Primitieve begroting			Begroting na wijziging		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten						
Programma's						
1. Leven, leren en werken	- 27.961	4.888	- 23.073	- 28.740	6.016	- 22.724
2. Wonen en leefomgeving	- 33.975	27.464	- 6.511	- 34.125	27.139	- 6.986
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 4.529	686	- 3.843	- 4.618	681	- 3.937
4. Bestuur en dienstverlening	- 3.004	552	- 2.452	- 3.088	623	- 2.464
Programma's	- 69.469	33.589	- 35.880	- 70.571	34.460	- 36.111
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead						
Uitkeringen Gemeentefonds		37.139	37.139		37.249	37.249
OZB woningen	- 327	5.891	5.563	- 327	6.026	5.698
OZB niet-woningen	- 137	2.668	2.531	- 137	2.725	2.588
Belastingen overig	- 25	986	961	- 9	986	977
Overhead	- 7.604	57	- 7.547	- 8.387	77	- 8.309
Treasury	- 3.635	3.842	207	- 3.630	3.974	344
Onvoorzien	- 83		- 83	- 76		- 76
Vennootschapsbelasting	-		-	-		-
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	- 11.811	50.584	38.772	- 12.567	51.037	38.470
Saldo van baten en lasten	- 81.281	84.173	2.892	- 83.138	85.497	2.359
Mutatie reserves						
Mutatie reserves						
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	- 2.255		- 2.255	- 2.255		- 2.255
Wonen en leefomgeving	- 937	299	- 638	- 792	618	- 174
Leven, leren en werken	-	-	-	- 3.000	3.070	70
Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie	-	-	-	- 1.000	1.000	-
Mutatie reserves	- 3.191	299	- 2.892	- 7.047	4.687	- 2.359
Mutatie reserves	- 3.191	299	- 2.892	- 7.047	4.687	- 2.359
Resultaat	- 84.472	84.472	0	- 90.184	90.184	- 0

bedragen x € 1.000

Overzicht van baten en lasten	Realisatie begrotingsjaar			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten						
Programma's						
1. Leven, leren en werken	- 36.389	6.374	- 30.014	- 7.648 N	358 V	- 7.290 N
2. Wonen en leefomgeving	- 36.619	31.702	- 4.917	- 2.494 N	4.563 V	2.069 V
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 4.931	952	- 3.979	- 313 N	271 V	- 42 N
4. Bestuur en dienstverlening	- 3.076	694	- 2.382	12 V	71 V	82 V
Programma's	- 81.015	39.723	- 41.292	- 10.444 N	5.263 V	- 5.181 N
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead						
Uitkeringen Gemeentefonds		38.815	38.815		1.566 V	1.566 V
OZB woningen	- 321	6.045	5.724	7 V	19 V	26 V
OZB niet-woningen	- 135	2.929	2.794	2 V	204 V	206 V
Belastingen overig	- 9	1.028	1.019	0 V	42 V	42 V
Overhead	- 7.165	108	- 7.057	1.222 V	30 V	1.252 V
Treasury	- 3.838	4.222	384	- 208 N	248 V	40 V
Onvoorzien	-		-	76 V		76 V
Vennootschapsbelasting	- 165		- 165	- 165 N		- 165 N
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	- 11.632	53.146	41.514	935 V	2.109 V	3.044 V
Saldo van baten en lasten	- 92.647	92.869	222	- 9.509 N	7.372 V	- 2.137 N
Mutatie reserves						
Mutatie reserves						
Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	- 2.255		- 2.255	0 V		0 V
Wonen en leefomgeving	- 1.110	596	- 514	- 318 N	- 22 N	- 340 N
Leven, leren en werken	- 3.000	3.070	70	-	-	-
Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie	- 1.000	1.000	-	-	-	-
Mutatie reserves	- 7.364	4.665	- 2.699	- 318 N	- 22 N	- 340 N
Mutatie reserves	- 7.364	4.665	- 2.699	- 318 N	- 22 N	- 340 N
Resultaat	- 100.011	97.534	- 2.477	- 9.827 N	7.350 V	- 2.477 N

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft. Waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kostprijs. De activa en passiva worden opgenomen tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waar zij betrekking op hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het eind van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Reserves worden gemuteerd voor de bedragen die door de raad zijn goedgekeurd; dit betekent dat zij onderdeel uitmaken van de begroting of gebaseerd zijn op een door de raad genomen besluit. Hieruit volgt het rekeningresultaat.

Een aanvrager van Wmo-voorzieningen is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratiekantoor (CAK). Het CAK verstrekt de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting van de geïncasseerde bijdragen aan de gemeente plaatsvindt. Aangezien, omwille van privacy overwegingen, de inkomensgegevens van cliënten niet op het totaaloverzicht van het CAK zijn opgenomen heeft de gemeente geen inzicht in de individueel door het CAK berekende eigen bijdrage van de cliënt. Daardoor kan door onze gemeente geen

sluitende controle op de juistheid en volledigheid van de ontvangen bijdragen worden uitgevoerd.

Activa

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervangingsprijs. Materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de investeringssom. Het saldo vormt de afschrijvingsbasis. De te hanteren afschrijvingstermijn wordt per actief beoordeeld aan de hand van de verwachte economische levensduur. Binnen de onderstaande hoofdgroepen worden de onderstaande afschrijvingstermijnen gehanteerd. Een gedetailleerde afschrijvingstabel is opgenomen in de Nota Activabeleid. In verband met de grote variëteit in zettingstypen wordt voor investeringen voortvloeiend uit het IBBP een gemiddelde afschrijvingstermijn van 50 jaar gehanteerd. Op grond (al dan niet uitgegeven in erfpacht) wordt niet afgeschreven. Met de afschrijving wordt gestart het jaar volgende op de afsluiting/ingebruikname van de investering.

Afschrijvingstermijnen

• Nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen	40 jaar
• Rioleringen, wegen	25-60 jaar
• Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25 jaar
• Technische installaties in bedrijfsgebouwen	15 jaar
• Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen telefooninstallaties	10 jaar
• Kantoormeubilair schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinwerken, nieuwbouw	10 jaar
• ICT apparatuur	4 jaar
• Tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen, grootonderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen, zware transportmiddelen, aanhangwagens, schuiten, personenauto's, lichte motorvoertuigen	6-10 jaar

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

Investerings met maatschappelijk nut worden alleen geactiveerd als er sprake is van nieuwe activa of levensduurverlengende maatregelen, zoals rehabilitatie van wegen.

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, dan wel lagere marktwaaarde. Slechts in die gevallen, waarbij in de toekomst de gronden in exploitatie zullen worden genomen wordt rente bijgeschreven.

Financiële activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt boven de verkrijgingprijs.

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden conform het desbetreffende raadsbesluit geactiveerd als ze individueel een bedrag van € 50.000 te boven gaan. De bijdragen worden gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. Zij worden lineair afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Voorraden

De als bouwgronden in exploitatie opgenomen projecten zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend zoals grond aankopen, kosten van bouw- en woonrijp maken, uren ambtelijke organisatie, evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Tussentijdse winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende betrouwbaarheid als

gerealiseerd kunnen worden aangemerkt. Zolang daarvan geen sprake is worden eventueel verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. In het algemeen worden winsten eerst na afronding van de grondexploitaties genomen. Verliezen worden genomen zodra deze bekend en onafwendbaar zijn. Een voorziening die is gevormd om toekomstige verliezen te dekken wordt gepresenteerd als vermindering van de waarde van de bouwgronden in exploitatie.

Eventueel aanwezige overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen kostprijs. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Recht verliescompensatie vennootschapsbelasting

Op basis van de huidige inzichten bestaat er geen recht op verliescompensatie vennootschapsbelasting.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare bedrag. De pensioenverplichting wethouder is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatie voorzieningen zijn gestoeld op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarbij rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is dit beleid nader uiteengezet.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Plottende passiva

Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de telling van de balans het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde van het boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie hierover opgenomen.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de immateriële vaste activa weer:

bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31 dec 2017	Vermeer- deringen	Bijdrage van derden	Overige verminderingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31 dec 2018
Kosten onderzoek en ontwikkeling						
Onderzoekskosten grondexploitatie	211	-	-	- 200	-	11
Bijdragen activa in eigendom derden						
Bijdragen scouting Bodegraven	21	-	-	-	- 2	19
Totaal	233	-	-	- 200	- 2	30

Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa weer:

bedragen x € 1.000						
Materiële vaste activa	Boekwaarde 31 dec 2017	Vermeer- deringen	Bijdrage van derden	Overige verminderingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31 dec 2018
MVA met economisch nut						
Gronden en terreinen	3.784	-	-	-	-	3.784
Gronden en terreinen (vh NIEGG)	4.775	-	-	- 716	-	4.059
Gronden uitgegeven in erfpacht	1.476	-	-	-	-	1.476
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.000	598	- 30	-	- 45	1.523
Woonruimten	420	-	-	-	- 8	412
Bedrijfsgebouwen	41.045	741	-	- 2	- 3.156	38.628
Machines, apparaten en installaties	770	448	-	-	- 204	1.013
Vervoermiddelen	154	109	-	-	- 19	244
Overige materiële vaste activa	3.669	253	-	-	- 387	3.535
Totaal MVA economisch nut	57.094	2.148	- 30	- 718	- 3.820	54.674
MVA met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven						
Gronden en terreinen	198	-	-	-	-	198
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	27.538	1.291	- 7	-	- 1.139	27.683
Machines, apparaten en installaties	40	-	-	-	- 8	32
Overige materiële vaste activa	2.203	1.261	-	-	- 76	3.389
Totaal MVA economisch nut	29.979	2.552	- 7	-	- 1.222	31.301
MVA maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouw maatschap. nut	41.429	4.618	- 572	47	- 1.544	43.978
Totaal MVA maatschappelijk nut	41.429	4.618	- 572	47	- 1.544	43.978
Totaal	128.501	9.318	- 610	- 671	- 6.586	129.953

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht. Genoemd zijn de investeringen waarvoor de uitgaven hoger waren dan € 100.000:

bedragen x € 1.000				
Investerings > € 100.000	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2017	Uitgaven 2018	Restant krediet
Algemene projecten				
Nieuwbouw zwembad De Kuil	14.076	-	562	13.514
Vervanging Citrix omgeving	101	-	101	-
Viertal bedrijfswagens	106	-	109	- 3
Grondaankoop en uitbreiding begraafplaats	3.005	1.415	1.172	418
Projecten uitvoeringsprogramma				
Vervanging bruggen 2017+2018	900	17	724	159
Vervanging brug Westeind	150	33	127	- 10
Vervanging spelen 2018	149	2	109	38
Vervanging openbare verlichting 2018	748	-	116	632
Reconstructies asfaltwegen buitengebied	1.161	674	446	41
Driebruggen Oost wegen	549	82	450	17
Driebruggen Oost riolering	203	35	172	- 4
Reeuwijk-Brug Oost wegen	683	33	129	521
Mossenbuurt fase 1	426	50	348	28
Maatregelen VCP Reeuwijk-Brug	1.387	1.265	102	20
Reeuwijk-Brug West fase 2 wegen	280	35	275	- 30
Reeuwijk-Brug West fase 2 riolering	278	13	295	- 30
Reeuwijk-Brug, Kon. Wilhelminastraat	392	142	250	-
Heraanleg Zoutman fase 4 wegen	640	14	550	76
Heraanleg Zoutman fase 4 riolering	211	5	164	42
Vervanging beschoeiingen 2018	515	-	515	-
Deelvervangingen hoofdgemalen 2018	108	-	108	-
Vervanging minigemalen 2018	310	-	310	-
Verkeersprojecten en meubilair 2018	303	-	322	- 19
Totaal	26.681	3.815	7.456	15.410

Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa weer:

bedragen x € 1.000					
Financiële vaste activa	Boekwaarde 31 dec 2017	Vermeer- deringen	Aflos- singen	Vermin- deringen	Boekwaarde 31 dec 2018
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen					
2005 Aandelen Gem Rijnhoek BV	9	-	-	-	9
Aandelen B.N.G. Driebruggen	65	-	-	-	65
Aandelen Cyclus	135	-	-	-	135
Aandelen Cyclus N.V.	206	-	-	-	206
Aandelen NV Bank Ned Gemeen	116	-	-	-	116
Aandelen NV Hydron Zuid-Holland	6	-	-	-	6
Deelneming W.Z.H.O.	9	-	-	-	9
Totaal Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	546	-	-	-	546
Overige langlopende geldleningen					
Startersleningen SVN 3090	990	40	- 129	-	901
Lening Wierickehuis	41	-	- 5	-	37
Lening Ver. Revitalisering Bedr.terr. I	541	-	- 34	-	508
Lening Ver. Revitalisering Bedr.terr. II	42	-	-	-	42
Totaal Overige langlopende geldleningen	1.615	40	- 167	-	1.488
Totaal	2.161	40	- 167	-	2.033

Vlottende activa

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

bedragen x € 1.000				
Vorraden	Boekwaarde 31 dec 2017	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Boekwaarde 31 dec 2018
Bouwgronden in exploitatie (projecten)				
Bouwgronden in exploitatie genomen	8.975	5.436	- 7.663	6.748
Verliesvoorziening bouwgronden	- 46	0	- 56	- 101
Totaal Bouwgronden in exploitatie (projecten)	8.929	5.437	- 7.719	6.647
Overige grond- en hulpstoffen				
Vorraden: Overige grond- en hulpstoffen	2.599	-	- 734	1.866
Verliesvoorziening voorraden	- 176	8	-	- 168
Totaal Overige grond- en hulpstoffen	2.423	8	- 734	1.698
Vooruitbetalingen op voorraden				
Voorraad eigen verklaringen	3	26	- 20	8
Totaal Vooruitbetalingen op voorraden	3	26	- 20	8
Totaal	11.355	5.471	- 8.473	8.353

In de bedragen zoals opgenomen in de kolommen 'vermeerderingen' en 'verminderingen' zijn ook de bedragen begrepen die bij de onderhavige onderwerpen in de jaarrekening als winst dan wel verlies zijn verwerkt.

bedragen x € 1.000				
Vorraden - specificatie	Boekwaarde 31 dec 2017	Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Boekwaarde 31 dec 2018
Bouwgronden in exploitatie genomen				
GreX - Rijnzone Groote Wetering 2	- 1.026	301	-	- 726
GreX-Oude Rijnzone Duurz.Groenafronding	- 332	360	- 28	0
Weideveld	7.247	1.534	-	8.781
GreX - Weideveld hoofdstructuur	7.112	439	-	7.551
GreX - Weideveld fase 1 & 2	- 8.131	-	- 559	- 8.690
GreX - Weideveld fase 3	- 875	2	-	- 873
GreX - Weideveld fase 4 & 5	- 3.421	557	-	- 2.864
GreX - Weideveld fase 7& 8	- 2.884	-	- 66	- 2.950
GreX - De Steupel	530	25	-	555
GreX - Oude Tol II, fase 2	2.444	754	-	3.198

GreX - Groendijck Oost Driebruggen	3.397	20	- 600	2.817
GreX - Weide Wiericke dg.1 N459 (309000)	- 11	8	-	- 3
GreX - Weide Wiericke deelgeb.2 (309001)	562	-	- 589	- 27
Achter de Boerderij Rwk-Dorp	324	58	-	382
GreX - Weideveld fase 9	3.170	-	- 5.791	- 2.621
GreX - Reesvelt II	64	34	-	97
GreX - Molenzicht	806	711	-	1.516
GreX - Nautique (Zoutmanslocatie) Rwk	-	241	-	241
GreX - Willem de Zwijgerstraat (12-18)	-	311	-	311
GreX - Restlocatie Rijngaarde	-	83	-	83
GreX - Brandweerkazerne Groene Zoom	-	-	- 30	- 30
Totaal Bouwgronden in exploitatie genomen	8.975	5.436	- 7.663	6.748
Verliesvoorziening bouwgronden				
Verliesvoorziening bouwgrond, projecten	- 46	0	- 56	- 101
Totaal Verliesvoorziening bouwgronden	- 46	0	- 56	- 101
Voorraden: Overige grond- en hulpstoffen				
Groendijck Oost, 52.601m2	210	-	-	210
Maximalocatie, opstal Kosterdijk 9	240	-	- 240	-
Voorraad gronden voormalig Reeuwijk	93	-	-	93
Gronden Oude Rijnzone Weideveld II	339	-	-	339
Loods Willem de Zwijgerstraat	315	-	- 315	-
Kromme kamp Waarder, 1.740m2	9	-	-	9
Gronden Parallelweg	402	-	-	402
Gronden Wijde Wiericke, woningbouw	213	-	-	213
Gronden Wijde Wiericke, maatschappelijk	196	-	-	196
Gronden Nautique, Vergeer	10	-	-	10
Buitenomweg 9-11	227	-	-	227
Dorpsweg 16	137	-	- 137	-
Volkstuinen B.Kremerweg Nrd.(BDN B.7175)	86	-	-	86
Reesvelt II, restkavel	123	-	- 42	81
Totaal Voorraden: Overige grond- en hulpstoffen	2.599	-	- 734	1.866
Verliesvoorziening voorraden				
Voorziening voor grond- en hulpstoffen	- 176	8	-	- 168
Totaal Verliesvoorziening voorraden	- 176	8	-	- 168
Voorraad eigen verklaringen				
Voorraad eigen verklaringen	3	26	- 20	8
Totaal Voorraad eigen verklaringen	3	26	- 20	8
Totaal	11.355	5.471	- 8.473	8.353

Ten aanzien van de bouwgronden in exploitatie zoals opgenomen in bovenstaande tabel wordt in onderstaande tabel inzicht gegeven in het uiteindelijk te verwachten resultaat van deze grondexploitaties. Uitgangspunt hierbij is de boekwaarde zoals opgenomen in deze jaarrekening. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de nog te maken kosten en de nog te verwachten opbrengsten, waarna een geprognosticeerd resultaat per grondexploitatie wordt gepresenteerd.

bedragen x € 1.000				
Bouwgronden in exploitatie genomen	Boekwaarde 31 dec 2018	Nog te maken kosten	Geraamde opbrengst	Geraamd resultaat
Oude Rijnzone Groote Wetering II	- 1.026	198	80	908
Oude Rijnzone Duurzame groene afronding	- 332	81	- 251	-
Weideveld (alle fasen)	2.217	7.284	10.260	759
De Steupel	530	1.961	5.515	3.024
Oude Tol II, fase 2	2.444	3.818	7.129	867
Groendijk Oost Driebruggen	3.397	265	3.865	203
Weide Wiericke, deelgebied 1	- 11	59	-	- 48
Weide Wiericke, deelgebied 2	562	40	611	9
Achter de Boerderij	324	996	1.507	187
Reesvelt II	64	1.323	2.091	704
Molenzicht	806	2.324	3.292	162
Totaal	8.975	18.349	34.099	6.775

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

bedragen x € 1.000		
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	31 dec 2017	31 dec 2018
Vorderingen op openbare lichamen		
Aangiften compensatiefonds	5.612	6.953
Debiteuren openbare lichamen	578	2.218
Doorgeschoven compensabele BTW	23	1
Te compenseren BTW	2	0
BCF gemeenschapsvoorzieningen	- 250	- 300
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	5.965	8.872
Rekening courantverh. met het Rijk		
Rek.-courant schatkistbankieren	14.718	14.658
Totaal Rekening courantverh. met het Rijk	14.718	14.658
R-C verh. met niet-financ. instellingen		
RC OMR (renteloos)	7.063	7.063
RC Svn 3090 mutaties	111	32

RC Svn 3091 mutaties	242	316
Rek.-courant BSGR	300	25
RC Stichting Klimaatneutraal Bo-Re 2035	-	25
Totaal R-C verh. met niet-financ. instellingen	7.716	7.462
Overige vorderingen < 1 jaar		
Debiteuren algemeen	1.779	2.685
Dubieuze debiteuren algemeen	- 483	- 528
Kruisposten	2	-
Tussenrekening zakelijke lasten	1	-
Debiteuren belastingen BSGR vanaf 2013	1.251	1.395
Dubieuze belastingdebiteuren BSGR	- 82	- 96
Fietsleningen	5	1
Vooruitgefactureerde bedragen	- 100	-
Totaal Overige vorderingen < 1 jaar	2.372	3.457
Overige uitzettingen < 1 jaar		
Overige uitzettingen < 1 jaar	-	100
Totaal Overige uitzettingen < 1 jaar	-	100
Totaal	30.771	34.549

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 250.000. De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist hebben gehouden. In het besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat in de toelichting bij de balans gerapporteerd moet worden over het drempelbedrag en het gebruik daarvan in elk kwartaal. Voor 2017 bedraagt ons drempelbedrag € 576.000.

De kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen bedragen: 1^e kwartaal € 305.000, 2^e kwartaal € 263.000, 3^e kwartaal € 324.000 en 4^e kwartaal € 191.000.

Onderstaande tabel geeft aan welke bedragen ultimo ieder kwartaal door de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zijn uitgezet bij de schatkist.

Rekening courantverhouding met het Rijk	bedragen x € 1.000			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Uitgezet geld bij 's Rijks schatkist	13.968	22.312	19.975	14.658

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

bedragen x € 1.000

Liquide middelen	31 dec 2017	31 dec 2018
Bank		
BNG 28.50.01.256	7.057	243
BNG 28.50.82.663 (SoZa)	13	13
Postbank 124287	1	0
Rabobank 30.88.25.667	35	111
Totaal Bank	7.106	368
Kas		
Legeskas publiekszaken	19	9
Totaal Kas	19	9
Totaal	7.125	377

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	31 dec 2017	31 dec 2018
Nog te ontvangen bijdragen		
Nog te ontvangen afgesloten complexen	407	407
Nog te ontvangen bijdragen Rijk	210	-
Nog te ontvangen bijdragen (s)	22	24
Nog te ontvangen bijdragen overig	2.114	1.546
Totaal Nog te ontvangen bijdragen	2.752	1.977
Vooruitbetaalde bijdragen		
Kruisposten	-	1
Tussenrekening verzekeringen	56	55
Tussenrekening zakelijke lasten	-	1
Vooruitgefactureerd/-betaald (s)	1.236	3.225
Nationaal initiatief schuldhelpverlening	23	23
Vooruitbetaalde bijdragen overig	14	6
Vooruitbetaalde bijdragen Gouwe Wiericke	426	786
Totaal Vooruitbetaalde bijdragen	1.755	4.097
Te ontv.voorschot specifieke uitkeringen		
Nog te ontvangen bijdragen ov.overheid	116	76
Totaal Te ontv.voorschot specifieke uitkeringen	116	76
Totaal	4.624	6.150

De in de balans opgenomen te ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x € 1.000				
Te ontvangen specifieke uitkeringen (EU/Rijk/overige overheid)	Saldo 1/1/2018	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31/12/2018
Projectsubsidie Parallelweg D16034	40	40		-
Projectsubsidie Nieuwstraat D16035	47	-	-	47
Projectsubsidie Duurzaam veilig inrichten Reewal te Reeuwijk-Dorp V-2016-16	29	-		29
Totaal	116	40	-	76

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

bedragen x € 1.000				
Reserves	Saldo 31 dec 2017	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31 dec 2018
Saldo van de rekening				
Resultaat boekjaar na bestemming	2.396	-	- 4.873	- 2.477
Totaal Saldo van de rekening	2.396	-	- 4.873	- 2.477
Algemene reserve				
Algemene reserve	6.593	1.853	- 5.120	3.325
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	4.152	3.456	- 779	6.830
Algemene reserve (restwaarden)	687	691	-	1.378
Totaal Algemene reserve	11.432	6.000	- 5.898	11.533
Bestemmingsreserves				
Reserve explosieven	40	-	-	40
Reserve landschapsfonds sierteeltontwik.	1	-	-	1
Reserve nieuwe activiteiten Recreatieschap	133	5	-	137
Reserve renovatie begraafplaats	229	-	-	229
Res. decentralisatie jeugdzorg -gem.deel	70	-	- 70	- 0
Reserve armoedebeleid	-	67	-	67
Reserve bovenwijkse voorzieningen	384	408	-	792
Reserve bedrijventerrein Broekvelden	22	58	-	81
Onderhoud binnensportaccommodaties	219	-	-	219
Onderhoud gemeentelijke monumenten	434	25	-	459
Reserve Investeren in Vernieuwen	330	-	-	330
Reserve duurzaamheid	-	324	-	324
Reserve Ruimtelijke ontwikkeling	-	22	-	22
Res volkshuisvesting sociale woningbouw	42	19	- 40	21
Volkshuisvesting doorstroomdoelstelling	-	74	-	74
Egalisatiereserve precario	-	100	-	100
Reserve premie centrum Bodegraven	-	1.000	-	1.000
Reserve Sociaal Domein	-	3.000	-	3.000
Totaal Bestemmingsreserves	1.903	5.104	- 110	6.897
Totaal	15.732	11.103	- 10.881	15.953

Voor een specificatie van het saldooverloop en een toelichting per individuele reserve verwijzen wij u naar het overzicht reserves.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

bedragen x € 1.000				
Voorzieningen	Saldo 31 dec 2017	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31 dec 2018
Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening pensioen oud-wethouders	1.516	166	- 145	1.537
Totaal Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's	1.516	166	- 145	1.537
Egalisatievoorzieningen overig				
Parkeervoorziening	119	15	-	134
Voorziening onderhoud gebouwen	224	565	- 373	416
Voorziening passantenhaven Rijnkade	9	4	-	13
Voorziening tariefegalisatie riolering	552	-	-	552
Vrz groot onderhoud openbare ruimte	4.953	941	- 2.727	3.168
Voorziening duurzaamheid	-	-	- 5	- 5
Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	108	205	- 108	205
Totaal Egalisatievoorzieningen overig	5.965	1.731	- 3.213	4.483
Totaal	7.481	1.897	- 3.358	6.020

Voor een specificatie van het saldoverloop en een toelichting per individuele voorziening verwijzen wij u naar overzicht voorzieningen.

Vaste schulden met een oorspronkelijk rentetypische looptijd één jaar of langer

De in de balans opgenomen langlopende schulden bestaan uit de volgende posten:

bedragen x € 1.000		
Vaste schulden met een looptijd > 1 jaar	31 dec 2017	31 dec 2018
Onderhandse leningen van binnenl. banken	145.514	139.514
Waarborgsommen	7	7
Totaal	145.521	139.520

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de langlopende leningen:

bedragen x € 1.000				
Onderhandse leningen van binnenl. banken	31 dec 2017	Opnamen	Aflossingen	31 dec 2018
Lening Eur 1.773.985 NWB (oud zwembad)	568	-	137	432
Lening Eur 35.000.000 (BNG 40.108573)	29.400	-	1.400	28.000
Lening Eur 19.000.000 (NWB 1-28469)	16.720	-	760	15.960
Lening Eur 38.661.000 (BNG 40.109375)	32.862	-	1.933	30.929
Lening Eur 20.000.000 (BNG 40.110089)	18.400	-	800	17.600
Lening Eur 48.534.400 (NWB 29237)	47.564	-	971	46.593
Totaal	145.514	-	6.000	139.514

Voor deze leningen is in de jaarrekening een rentelast verwerkt van € 3.738.540. De gemiddelde rentelast over alle langlopende geldleningen komt daarmee voor 2017 uit op 2,49%

Vlottende passiva

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

bedragen x € 1.000

Netto vlottende schulden loopt. < 1 jaar	31 dec 2017	31 dec 2018
Overige schulden		
Betalingen onderweg	931	-
Crediteuren	3.516	6.068
Crediteuren Jeugd	-	854
Crediteuren Wmo	259	121
Rek.-courant OCR Lid De Vries & Verburg	527	527
Rek.-courant OCR Lid Hollands-Midden	873	873
Rek.-courant OCR Lid OSR	527	527
Rek.-courant OCR Lid van der Steen	280	280
Rek.-courant OCR Lid Vergeer	280	280
Rek.-courant OCR Lid Wabo	527	527
Rek.-courant OCR Lid Wiericke	280	280
Totaal Overige schulden	8.003	10.338
Totaal	8.003	10.338

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	31 dec 2017	31 dec 2018
Nog te betalen bijdragen	6.621	7.138
Vooruitontvangen bijdragen	118	17
Vooruitontv. voorschotten EU/Rijk/Prov.	1.293	2.459
Totaal	8.033	9.614

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen vooruit ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

bedragen x € 1.000				
Vooruitontvangen bijdragen (EU/Rijk/overige overheid)	Saldo 1/1/2018	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31/12/2018
Projectsubsidie Romeinse Soldatenbarak	23	-	11	12
Projectsubsidie Stripboek Romeinen	18	5	24	-
Herontwikk. achterlaatlocatie (RIF-ORZ)	89	2.200	1.962	327
Projectsubs Recreatieprogram Groene Hart	777	800	20	1.557
Projectsubsidie Landbouw Gouwe Wiericke	202	250	57	395
Unesco Werelderfgoed Onderzoek Limesweg	20	-	11	9
Wonen en werken in Castellum Bodegraven	20	-	6	14
Sanering verkeerslawaaï Raadh/Zoutmanswg	145	-	-	145
Specifieke rijksuitkering OAB	-	376	376	-
Totaal	1.293	3.631	2.465	2.459

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Gewaarborgde geldleningen

De direct gewaarborgde geldleningen worden volledig door de gemeente Bodegraven-Reeuwijk gegarandeerd. Dit zijn met name geldleningen van sportverenigingen, instellingen voor sociaal cultureel werk en zorgcentra.

Door een achtervang overeenkomst met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw zijn de leningen aan Woningbouwvereniging Reeuwijk (15 leningen) en Mozaïek Wonen (8 leningen) in eerste instantie gegarandeerd door dit waarborgfonds.

Met de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen is ook een achtervang overeenkomst afgesloten. Deze garandeert de met gemeentegarantie afgesloten hypothecaire leningen.

Van de borgstellingen door de gemeente kan het volgende overzicht gegeven worden:

bedragen x € 1.000

Garantstellingen	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restbedrag 01-01-2018	Restbedrag 31-12-2018	Waarvan door gemeente gewaarborgd
Direct gewaarborgde geldleningen	3.952	100%	968	768	768
Direct gewaarborgde geldleningen	200	50%	200	159	80
Waarborgfonds Sociale Woningbouw	114.036	50%	85.631	82.449	41.225
Waarborgfonds Eigen Woningen	NB	100%	2.322	2.040	2.040
Totaal			89.121	85.416	44.112

Overige niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In 2009 is een 100% dekkingsgarantie afgegeven aan de BNG voor de Ontwikkelingsmaatschappij Rijnhoek C.V. De lening van OMR bij de BNG is in 2011 teruggebracht naar € 1,0 miljoen. De bijbehorende borg van de gemeente is dienovereenkomstig teruggebracht.

contractwaarde is € 3,9 miljoen gebaseerd op een gemiddelde geschatte jaarlijkse omvang van € 1,3 miljoen.

De gemeente heeft met de firma Bunnik een contract afgesloten met een resterende looptijd tot en met 2021. De verwachte resterende

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Programma 1 – Leven, leren en werken@Bodegraven-Reeuwijk

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 27.961	- 28.740	- 36.389	- 7.648 N	- 31.677
Baten	4.888	6.016	6.374	358 V	5.990
Totaal Saldo van baten en lasten	- 23.073	- 22.724	- 30.014	- 7.290 N	- 25.687
Mutatie reserves					
Lasten	-	- 3.000	- 3.000	-	-
Baten	-	3.070	3.070	-	6
Totaal Mutatie reserves	-	70	70	-	6
Resultaat	- 23.073	- 22.654	- 29.945	- 7.290 N	- 25.681

Toelichting	Bedrag	
<u>Sociaal domein</u>	<u>3.678.000</u>	<u>N</u>
Het Sociaal Domein kent, zoals ook in de kwartaal- en bestuursrapportages gemeld, in 2018 een tekort ten opzichte van de begroting. Dit tekort valt in de volgende componenten uiteen:		
Jeugd 3.622.000 Nadelig		
Wmo 189.000 Nadelig		
Participatie 49.000 Nadelig		
Innovatiebudget 182.000 Voordelig		
<u>Kapitaallasten</u>	<u>2.081.000</u>	<u>N</u>
In verband met de sloop en nieuwbouw van zwembad De Kuil wordt in 2018 de restantboekwaarde van de bestaande accommodatie in één keer afgeschreven en ten laste van het resultaat gebracht.	2.081.000	N
<u>Onderwijs</u>	<u>150.000</u>	<u>N</u>
Als gevolg van een stijging van het aantal leerlingen en de hogere kostprijs per kilometer zijn de kosten van het leerlingenvervoer in 2018 hoger uitgevallen. In de 1 ^e bestuursrapportage was hier reeds melding van gemaakt.	150.000	N

<u>Vastgoed</u>	<u>242.000</u>	<u>N</u>
Aan zwembad De Fuut is, zoals reeds in de 2 ^e bestuursrapportage gemeld, een niet geraamde exploitatievergoeding betaald.	43.000	N
In oktober 2018 is besloten aan zwembad De Fuut een bijdrage in de kosten van groot onderhoud van het terrein (ophogen) te verstrekken van € 100.000.	100.000	N
Het afzien van de belaste verhuur op accommodaties levert een nadeel op voor de verenigingen. In 2018 is hiervoor aan de verenigingen een nadeelcompensatie gegeven.	34.000	N
<u>Loonkosten</u>	<u>686.000</u>	<u>N</u>
Zoals in de 2 ^e bestuursrapportage gemeld is er sprake van hoger uitvallende loonkosten als gevolg van het uitbetalen van de IKB-gelden. Ongeveer de helft van deze kosten komt binnen dit programma tot uitdrukking.	369.000	N
De inhuur van extern personeel wordt gemeentebreed bewaakt en kent per saldo een geringe overschrijding. Op dit programma echter is relatief veel ingehuurd waardoor meer inhuur verantwoord wordt dan aanvankelijk was geraamd.	317.000	N

Programma 2 – Wonen en Leefomgeving@ Bodegraven-Reeuwijk

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 33.975	- 34.125	- 36.619	- 2.494 N	- 43.639
Baten	27.464	27.139	31.702	4.563 V	44.051
Totaal Saldo van baten en lasten	- 6.511	- 6.986	- 4.917	2.069 V	411
Mutatie reserves					
Lasten	- 937	- 792	- 1.110	- 318 N	- 4.540
Baten	299	618	596	- 22 N	373
Totaal Mutatie reserves	- 638	- 174	- 514	- 340 N	- 4.167
Resultaat	- 7.149	- 7.160	- 5.431	1.729 V	- 3.756

Toelichting	Bedrag	
<u>Leges omgevingsvergunningen</u>	<u>568.000</u>	<u>V</u>
In 2018 zijn enkele vergunningen voor grote bouwprojecten verleend. Daardoor is een hogere opbrengst gerealiseerd. Het betreft de bouw van de 2 ^e fase van Landal, de realisatie van woningen in Weideveld en de bouw van enkele bedrijfspanden op het bedrijventerrein Groote Wetering.	568.000	V
<u>Grondexploitaties</u>	<u>1.334.000</u>	<u>V</u>
In 2018 zijn enkele complexen met een voordelig resultaat afgesloten. Dit leidt tot een voordeel in de jaarrekening van 2018. Overigens moet hierbij worden opgemerkt dat dit voordeel al in latere jaren was voorzien en dus op termijn tot een minder batig resultaat zal gaan leiden. Overall genomen is het resultaat van de grondexploitaties op eindwaarde met circa € 700.000 verbeterd.	1.334.000	V

Programma 3 – Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie@Bodegraven-Reeuwijk

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 4.529	- 4.618	- 4.931	- 313 N	- 4.632
Baten	686	681	952	271 V	763
Totaal Saldo van baten en lasten	- 3.843	- 3.937	- 3.979	- 42 N	- 3.869
Mutatie reserves					
Lasten	-	- 1.000	- 1.000	-	-
Baten	-	1.000	1.000	-	-
Totaal Mutatie reserves	-	-	-	-	-
Resultaat	- 3.843	- 3.937	- 3.979	- 42 N	- 3.869
Toelichting					Bedrag
Op dit programma zijn geen noemenswaardige afwijkingen te melden					

Programma 4 – Bestuur en dienstverlening@ Bodegraven-Reeuwijk

bedragen x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 3.004	- 3.088	- 3.076	12 V	- 2.957
Baten	552	623	694	71 V	854
Totaal Saldo van baten en lasten	- 2.452	- 2.464	- 2.382	82 V	- 2.103
Mutatie reserves					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	50
Totaal Mutatie reserves	-	-	-	-	50
Resultaat	- 2.452	- 2.464	- 2.382	82 V	- 2.053

Toelichting	Bedrag	
Op dit programma zijn geen noemenswaardige afwijkingen te melden		

Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien@ Bodegraven-Reeuwijk

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Algemene dekkingsmiddelen					
Uitkeringen Gemeentefonds	37.139	37.249	38.815	1.566 V	36.409
Uitkeringen gemeentefonds	27.713	27.823	29.113	1.290 V	26.593
Integratie-uitkering Sociaal domein	9.426	9.426	9.702	276 V	9.816
OZB woningen	5.563	5.698	5.724	26 V	5.342
OZB niet-woningen	2.531	2.588	2.794	206 V	2.615
Belastingen overig	961	977	1.019	42 V	1.026
Precariobelasting	882	882	933	51 V	939
Hondenbelasting	94	94	86	- 9 N	86
Controle hondenbelasting	- 2	-	-	-	-
Invordering gemeentelijke belastingen	- 13	-	-	-	- 0
Treasury	207	344	384	40 V	537
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	46.402	46.856	48.736	1.880 V	45.929
Onvoorzien					
Onvoorzien	- 83	- 76	-	76 V	-
Totaal Onvoorzien	- 83	- 76	-	76 V	-
Overhead					
Overhead	- 7.547	- 8.309	- 7.057	1.252 V	- 6.756
Totaal Overhead	- 7.547	- 8.309	- 7.057	1.252 V	- 6.756
Vennootschapsbelasting					
Vennootschapsbelasting	-	-	- 165	- 165 N	- 217
Totaal Vennootschapsbelasting	-	-	- 165	- 165 N	- 217
Totaal	38.772	38.470	41.514	3.044 V	38.956

Toelichting	Bedrag	
<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>	<u>1.566.000</u>	<u>V</u>
Over het jaar 2018 is een hogere algemene uitkering ontvangen tot een bedrag van ruim € 1,5 miljoen. Hierin zit ook begrepen de éénmalige uitkering die uit het fonds tekortgemeenten (in de volksmond 'de stroppenpot') is ontvangen. Dat betreft een bedrag van bijna € 0,9 miljoen.		
<u>Overhead</u>	<u>1.252.000</u>	<u>V</u>
De toerekening overhead is in 2018 gunstiger uitgevallen. Dit is het gevolg van het feit dat in dit jaar veel meer aan investeringen en projecten kon worden toegerekend.	629.000	V
Daarnaast is er ook sprake van lager uitgevallen kosten van overhead	449.000	V

bedragen x € 1.000

Overhead	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Saldo van baten en lasten					
Lasten	- 7.604	- 10.656	- 9.195	1.461 V	- 6.889
Baten	57	77	108	30 V	133
Totaal saldo van baten en lasten	- 7.547	- 10.578	- 9.087	1.491 V	- 6.756
Toegerekend aan:					
Investerings	-	1.189	1.252	63 V	-
Grondexploitatie	-	634	544	- 90 N	-
Voorzieningen	-	446	235	- 212 N	-
Totaal toegerekend	-	2.269	2.030	- 239 N	-
Netto lasten Overhead	- 7.547	- 8.309	- 7.057	1.252	- 6.756

bedragen x € 1.000

Overhead als % van totale lasten begroting	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Rekening 2017
Totale overhead	- 7.547	- 8.309	- 7.057	- 6.756
Totale lasten begroting	- 81.281	- 83.138	- 92.647	- 94.416
Overhead als % van totale lasten begroting	9,3%	10,0%	7,6%	7,2%

Dividend

In 2018 zijn de volgende dividenden verantwoord:

bedragen x € 1.000

Dividend	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Dividend	160	290	309	20 V	137
Totaal	160	290	309	20 V	137

Lokale heffingen

De gemeente kent de volgende niet-bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Onroerende Zaak Belasting	8.559	8.751	8.974	223 V	8.385
Forensenbelasting	290	290	267	- 23 N	278
Hondenbelasting	95	95	86	- 9 N	88
Toeristenbelasting	229	229	360	131 V	290
Precariobelasting	891	891	942	51 V	939
Afvalstoffenheffing	4.164	3.782	3.660	- 122 N	3.451
Reinigingsrechten	79	79	94	15 V	62
Rioolheffing	4.553	4.473	4.391	- 81 N	5.135
Totaal	18.860	18.590	18.774	184 V	18.628

bedragen x € 1.000

Leges	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Vershil	Rekening 2017
Leges burgerlijke stand	36	36	40	4 V	41
Leges GBA	33	33	25	- 8 N	29
Leges naturalisaties	8	8	18	10 V	13
Leges reisdocumenten	342	353	365	12 V	410
Leges rijbewijzen	117	176	183	7 V	176
Leges omgevingsvergunningen	1.485	1.775	2.342	568 V	1.431
Marktgelden	61	64	64	0 V	63
Begrafnisrechten	388	397	361	- 37 N	322
Totaal	2.469	2.842	3.397	556 V	2.485

bedragen x € 1.000

Saldo financieringsfunctie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2018	Verschil	Rekening 2017
Hulpkostenplaats Cash Management					
Lasten					
Rente kort geld	- 5	-	-	-	- 2
Rente langlopende geldleningen	- 3.593	- 3.593	- 3.593	0 V	- 3.739
Totaal Lasten	- 3.598	- 3.593	- 3.593	0 V	- 3.741
Baten					
Doorbelaste kapitaallasten	3.664	3.666	3.513	- 153 N	4.344
Langlopende rentebaten	-	-	9	9 V	17
Totaal Baten	3.664	3.666	3.522	- 144 N	4.360
Renteresultaat	67	73	- 71	- 144 N	619

Wet Normering Topinkomens

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en verbiedt organisaties met topfunctionarissen in de (semi)publieke sector beloningen en ontslagvergoedingen overeen te komen hoger dan de geldende WNT norm. Daarnaast is er sprake van een openbaarmakingsverplichting voor alle topfunctionarissen en

overige medewerkers in de (semi) publieke sector die een bezoldiging genieten boven de geldende bezoldigingsnorm. Voor gemeenten is de functie van gemeentesecretaris en van griffier aangewezen als topfunctionaris in de zin van de WNT.

Bezoldiging topfunctionarissen 2018	J.G. de Jager	J.H. Rijs
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functieervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging 2018		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	136.852	87.321
Beloningen betaalbaar op termijn	18.555	13.998
Subtotaal	155.407	101.319
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terug ontvangen bedragen	-	-
Totale bezoldiging 2018	155.407	101.319
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functieervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belaste onkostenvergoedingen	138.580	90.237
Beloningen betaalbaar op termijn	17.337	13.148
Subtotaal	155.917	103.385
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
Totale bezoldiging 2017	155.917	103.385

Overzicht taakvelden

Conform artikel 24.3 van het Besluit begroting en verantwoording is in deze jaarrekening een overzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2018		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0. Bestuur en ondersteuning	- 15.292	54.406	39.114
0.1 Bestuur	- 2.091	72	- 2.018
0.2 Burgerzaken	- 1.162	631	- 530
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 408	556	148
0.4 Overhead	- 7.165	108	- 7.057
0.5 Treasury	- 3.838	4.222	384
0.61 OZB woningen	- 321	6.045	5.724
0.62 OZB niet-woningen	- 135	2.929	2.794
0.64 Belastingen overig	- 9	1.028	1.019
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		38.815	38.815
0.8 Overige baten en lasten	-		-
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 165		- 165
1. Veiligheid	- 2.311	51	- 2.260
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 1.932	17	- 1.915
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 378	33	- 345
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 6.336	411	- 5.925
2.1 Verkeer en vervoer	- 6.181	291	- 5.890
2.2 Parkeren	- 96	79	- 17
2.3 Recreatieve havens	- 43	41	- 2
2.4 Economische havens en waterwegen	- 8		- 8
2.5 Openbaar vervoer	- 8		- 8
3. Economie	- 1.498	1.165	- 334
3.1 Economische ontwikkeling	- 252	18	- 234
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 349	331	- 17
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 689	143	- 546
3.4 Economische promotie	- 209	673	464
4. Onderwijs	- 3.275	510	- 2.765
4.1 Openbaar basisonderwijs	- 302		- 302
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.618	103	- 1.514
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.356	407	- 949

5. Sport, cultuur en recreatie	- 9.069	692	- 8.377
5.1 Sportbeleid en activering	- 249		- 249
5.2 Sportaccommodaties	- 5.308	544	- 4.764
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 61		- 61
5.4 Musea	- 135	78	- 57
5.5 Cultureel erfgoed	- 85		- 85
5.6 Media	- 424	8	- 417
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.806	63	- 2.743
6. Sociaal domein	- 25.688	5.295	- 20.393
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 2.677	270	- 2.407
6.2 Wijkteams	- 1.389	5	- 1.384
6.3 Inkomensregelingen	- 5.650	4.431	- 1.219
6.4 Begeleide participatie	- 2.235		- 2.235
6.5 Arbeidsparticipatie	- 779		- 779
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	- 915	10	- 905
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 3.114	574	- 2.540
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 6.047	5	- 6.041
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	- 73		- 73
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	- 2.808		- 2.808
7. Volksgezondheid en milieu	- 9.854	9.485	- 369
7.1 Volksgezondheid	- 1.286		- 1.286
7.2 Riolering	- 3.083	4.430	1.346
7.3 Afval	- 3.624	4.604	980
7.4 Milieubeheer	- 1.442	8	- 1.434
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 418	443	25
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 19.325	20.855	1.530
8.1 Ruimtelijke ordening	- 917	349	- 568
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	- 16.417	18.091	1.674
8.3 Wonen en bouwen	- 1.990	2.415	424
Saldo van baten en lasten	- 92.647	92.869	222
Mutatie reserves			
0. Bestuur en ondersteuning	- 7.364	4.665	- 2.699
0.10 Mutaties reserves	- 7.364	4.665	- 2.699
Mutatie reserves	- 7.364	4.665	- 2.699
Resultaat	- 100.011	97.534	- 2.477

Overzicht incidentele baten en lasten

Conform artikel 28 lid c van het Besluit begroting en verantwoording zijn de incidentele baten en lasten afzonderlijk weergegeven in de jaarrekening. Bij het opstellen van dit overzicht is uitgegaan van het volgende uitgangspunt: Incidenteel zijn baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Incidenteel zijn daarom in ieder geval (extra) onttrekkingen aan reserves, incidentele (extra) rijksbijdragen, extra dotaties/onttrekkingen aan voorzieningen, incidentele bijdragen van derden en opbrengsten/winst/verliezen uit grondexploitaties.

Incidentele baten en lasten			bedragen x € 1.000
		Rekening 2018	
		Incidenteel	Totaal
Lasten			
1. Leven, leren en werken		- 2.174	- 36.389
Eénmalige afschrijving boekwaarde zwembad		- 2.074	
Eénmalige bijdrage zwembad De Fuut		- 100	
2. Wonen en leefomgeving		- 14.881	- 36.619
Koop 'Achter De Boerderij'		- 200	
Extra dotatie egalisatie afvalstoffenheffing		- 205	
Effecten MPG 2019		- 133	
Totale lasten van grondexploitaties		- 14.343	
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie		-	- 4.931
4. Bestuur en dienstverlening		-	- 3.076
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		- 498	- 11.632
Vergoedingen aan voormalig personeel		- 498	
Totaal lasten		- 17.553	- 92.647
Baten			
1. Leven, leren en werken		-	6.374
2. Wonen en leefomgeving		17.978	31.702
Effecten MPG 2019		2.084	
Hogere leges omgevingsvergunning door (incidentele) grote bouwprojecten		568	
Verkoop van gronden		254	
Ontvangen fondsbijdragen volgens nota kostenverhaal		274	
Dividend Cyclus		320	
Resultaat omgevingsdienst 2017		135	
Totale baten van grondexploitaties		14.343	

3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	-	952
4. Bestuur en dienstverlening	-	694
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.919	53.146
Bijdrage fonds tekortgemeenten sociaal domein (stroppenpot)	888	
Lagere kapitaallasten	402	
Meer toegerekende overhead	629	
Totaal baten	19.897	92.869
Mutatie reserves		
1. Leven, leren en werken	-	70
Storting in reserve sociaal domein	- 3.000	
Onttrekking algemene reserve wegens vorming reserve sociaal domein	3.000	
2. Wonen en leefomgeving	- 392	- 514
Toevoeging resultaten MPG aan ARG	- 617	
Dotatie van de ontvangen fondsbijdragen	- 274	
Onttrekking aan de ARG tgv aankoop 'Achter de Boerderij'	200	
Onttrekking aan de ARG voor rentelasten voormalige NIEGG's	299	
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	-	-
Storting in reserve verhuispromie	- 1.000	
Onttrekking algemene reserve wegens vorming reserve verhuispromie	1.000	
4. Bestuur en dienstverlening	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	- 2.155	- 2.255
Dotatie effecten financiële norm aan AR	- 1.147	
Dotatie saldo primitieve begroting aan AR	- 317	
Dotatie aan algemene reserve restwaarden	- 691	
Totaal mutatie reserves	- 2.546	- 2.699
Saldo van incidentele baten en lasten	- 202	- 2.477

Uit deze tabel wordt de conclusie getrokken dat het negatieve resultaat van de jaarrekening voor € 202.000 wordt beïnvloed door

nadelige incidentele effecten. Het structureel resultaat is daarmee dus iets minder nadelig.

Overzicht reserves

In onderstaande tabel wordt inzicht verschaft in de begin- en eindstanden van de in dit jaar aanwezige reserves en de toevoegingen en onttrekkingen die daaraan zijn gedaan.

bedragen x € 1.000				
Reserves	Saldo 31 dec 2017	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31 dec 2018
Saldo van de rekening				
Resultaat boekjaar na bestemming	2.396	-	- 4.873	- 2.477
Totaal Saldo van de rekening	2.396	-	- 4.873	- 2.477
Algemene reserve				
Algemene reserve	6.593	1.853	- 5.120	3.325
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	4.152	3.456	- 779	6.830
Algemene reserve (restwaarden)	687	691	-	1.378
Totaal Algemene reserve	11.432	6.000	- 5.898	11.533
Bestemmingsreserves				
Reserve explosieven	40	-	-	40
Reserve landschapsfonds sierteeltontwikkeling	1	-	-	1
Reserve nieuwe activiteiten Recreatieschap	133	5	-	137
Reserve renovatie begraafplaats	229	-	-	229
Res. decentralisatie jeugdzorg -gem.deel	70	-	- 70	- 0
Reserve armoedebeleid	-	67	-	67
Reserve bovenwijkse voorzieningen	384	408	-	792
Reserve bedrijventerrein Broekvelden	22	58	-	81
Onderhoud binnensportaccommodaties	219	-	-	219
Onderhoud gemeentelijke monumenten	434	25	-	459
Reserve Investeren in Vernieuwen	330	-	-	330
Reserve duurzaamheid	-	324	-	324
Reserve Ruimtelijke ontwikkeling	-	22	-	22
Res volkshuisvesting sociale woningbouw	42	19	- 40	21
Volkshuisvesting doorstroomdoelstelling	-	74	-	74
Egalisatiereserve precario	-	100	-	100
Reserve premie centrum Bodegraven	-	1.000	-	1.000
Reserve Sociaal Domein	-	3.000	-	3.000
Totaal Bestemmingsreserves	1.903	5.104	- 110	6.897
Totaal	15.732	11.103	- 10.881	15.953

Resultaat boekjaar na bestemming		bedragen x € 1.000
		Rekening 2018
Saldo 1 januari		2.396
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		- 4.873
Prog 5 - naar algemene reserve (realisatie renteklik)		- 389
Prog 5 - naar reserve duurzaamheid		- 224
Prog 5 - naar reserve armoedebeloid		- 67
Prog 5 - van reserve bouwgrondexploitatie ivm nadelig effect VPB-last		211
Prog 5 - van algemene reserve		1.092
Prog 5 - naar algemene reserve bouwgrondexploitatie		- 3.019
Saldo rekeningresultaat 2018		- 2.477
Saldo 31 december		- 2.477

Algemene reserve

Deze reserve is een belangrijk onderdeel van het weerstandsvermogen. Het weerstandvermogen staat voor de mate waarin Bodegraven-Reeuwijk in staat is middelen vrij te maken om aanzienlijke onvoorziene tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid moet worden veranderd.

Algemene reserve		bedragen x € 1.000
		Rekening 2018
Saldo 1 januari		6.593
Toevoegingen		1.853
Prog 5 - bestemming rekeningresultaat 2017		389
Prog 5 - bijdrage conform begroting		1.464
Onttrekkingen		- 5.120
Prog 2 - dekking kosten met betrekking tot motie 4		- 28
Prog 5 - bestemming rekeningresultaat 2017		- 1.092
Prog 5 - dotatie reserve premie centrum		- 1.000
Prog 5 - vorming reserve Sociaal Domein		- 3.000
Saldo 31 december		3.325

Algemene reserve bouwgrondexploitatie

De reserve bouwgrondexploitatie is bedoeld om mogelijke niet voorziene nadelen bij bouwgrondexploitaties te kunnen dekken.

bedragen x € 1.000

Algemene reserve bouwgrondexploitatie		Rekening 2018
Saldo 1 januari		4.152
Toevoegingen		3.456
Prog 2 - bijdrage conform begroting		437
Prog 5 - bestemming rekeningresultaat 2017		3.019
Onttrekkingen		- 779
Prog 2 - onttrekking conform begroting		- 299
Prog 2 - onttrekkingen conform MPG en Burap		- 269
Prog 5 - nadelig effect VPB-last		- 211
Saldo 31 december		6.830

Algemene reserve restwaarden

De algemene reserve restwaarden wordt gevormd door bijdragen vanuit de exploitatie. Deze bijdragen bestaan uit de lagere afschrijvingslasten die ontstaan doordat bij de afschrijving restwaarde wordt toegepast. Dit leidt ertoe dat de jaarlijks over een lager bedrag wordt afgeschreven. Omdat het hier om een boekhoudkundige besparing gaat is besloten dit bedrag niet vrij te laten vallen in de exploitatie maar direct toe te voegen aan de algemene reserve restwaarden.

bedragen x € 1.000

Algemene reserve (restwaarden)		Rekening 2018
Saldo 1 januari		687
Toevoegingen		691
Prog 5 - bijdrage conform begroting		691
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		1.378

Reserve explosieven

Dekking creëren voor (een deel van) de kosten die gemoeid zijn met de explosieven problematiek (explosievenonderzoeken uitgevoerd in de buurt van de A-12 of onderzoeksinitiatief bij de Reeuwijkse Plassen). Ook nu nog niet bekende explosievenonderzoeken kunnen hier onder vallen.

bedragen x € 1.000	
Reserve explosieven	Rekening 2018
Saldo 1 januari	40
Toevoegingen	-
Onttrekkingen	-
Saldo 31 december	40

Reserve landschapsfonds sierteeltontwikkeling

Compensatie van landschapskwaliteit als gevolg van de bouw van kassen. Dit is een afspraak van vier gemeenten, te weten Waddinxveen, Boskoop, Rijnwoude en Reeuwijk.

bedragen x € 1.000	
Reserve landschapsfonds sierteeltontwik.	Rekening 2018
Saldo 1 januari	1
Toevoegingen	-
Onttrekkingen	-
Saldo 31 december	1

Reserve nieuwe activiteiten Natuur- en Recreatieschap Reeuwijkse Plassen e.o.

Deze reserve is bestemd voor nieuwe activiteiten in het kader van natuur en recreatie, waarbij het geld moet dienen als hefboom om andere geldbronnen aan te boren.

bedragen x € 1.000	
Reserve nwe activiteiten Recreatieschap	Rekening 2018
Saldo 1 januari	133
Toevoegingen	5
Prog 2 - bijdrage conform begroting ten laste van de exploitatie	5
Onttrekkingen	-
Saldo 31 december	137

Reserve renovatie begraafplaats

De kosten dekken die verband houden met de renovatie van de begraafplaats.

bedragen x € 1.000

Reserve renovatie begraafplaats		Rekening 2018
Saldo 1 januari		229
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		229

Reserve decentralisatie jeugdzorg – gemeentelijk deel

Het oorspronkelijk bestedingsdoel van de bestemmingsreserve CJG is komen te vervallen. De middelen in deze reserve vallen vrij, maar blijven beschikbaar voor Jeugdzorg in het kader van de decentralisatie Jeugdzorg. Hiervoor is de bestemmingsreserve decentralisatie Jeugdzorg (gemeentelijk aandeel) ingesteld.

bedragen x € 1.000

Res. decentralisatie jeugdzorg -gem.deel		Rekening 2018
Saldo 1 januari		70
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		- 70
Prog 1 - motie startblokgelijkheid		- 70
Saldo 31 december		- 0

Reserve armoedebelaid

Doel: het apart zetten van gelden voor armoedebestrijding.

bedragen x € 1.000

Reserve armoedebelaid		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		67
Prog 5 - bestemming rekeningresultaat 2017		67
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		67

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De gemeenteraad heeft op 25 november 2015 de reserve bovenwijkse voorzieningen ingesteld om haar controlerende taak nog beter te kunnen uitvoeren. Het betreft een geormerkte reserve van programma 2 Wonen en Leven.

bedragen x € 1.000

Reserve bovenwijkse voorzieningen		Rekening 2018
Saldo 1 januari		384
Toevoegingen		408
Prog 2 - bijdragen ten laste van de exploitatie		408
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		792

Reserve bedrijventerrein Broekvelden

Met de herinrichting van het bedrijventerrein Broekvelden is betaald parkeren ingevoerd. De gelden die daarvoor worden betaald, worden toegevoegd aan de reserve bedrijventerrein Broekvelden met als doel het kunnen betalen van toekomstige kosten van rehabilitatie.

bedragen x € 1.000

Reserve bedrijventerrein Broekvelden		Rekening 2017
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		22
Prog 2 - bijdragen parkeergeld bedrijventerrein Broekvelden		22
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		22

Reserve onderhoud binnensportaccommodaties

Deze reserve heeft als doel het behoud van de gemeentelijke binnensportaccommodaties en het reserveren van middelen voor het (groot) onderhoud van sporthal de Meerkoet, gymzaal Reeuwijk-Dorp en sportzaal Custwijk.

Onderhoud binnensportaccommodaties		bedragen x € 1.000
		Rekening 2018
Saldo 1 januari		219
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		219

Reserve onderhoud gemeentelijke monumenten

Het egaliseren van de onderhoudskosten van de gemeentelijke monumenten de Molen de Arkduif en de toren van de dorpskerk.

Onderhoud gemeentelijke monumenten		bedragen x € 1.000
		Rekening 2018
Saldo 1 januari		434
Toevoegingen		25
Prog 2 - bijdrage conform begroting ten laste van de exploitatie		25
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		459

Reserve Investeren in Vernieuwen

De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van de jaarstukken 2016 besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve voor investeren in vernieuwen.

Reserve Investeren in Vernieuwen		bedragen x € 1.000
		Rekening 2018
Saldo 1 januari		330
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		330

Reserve duurzaamheid

Deze reserve is ingesteld bij de jaarrekening 2018.

bedragen x € 1.000

Reserve duurzaamheid		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		324
Prog 2 - bijdrage conform begroting ten laste van de exploitatie		100
Prog 5 - bestemming rekeningresultaat 2017		224
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		324

Reserve volkshuisvesting

De gemeenteraad heeft besloten tot het instellen van een drietal reserves in het kader van de volkshuisvesting. Het betreffen geormerkte reserves gebaseerd op de nota kostenverhaal.

Doel: voor de (partiële) dekking van nog te realiseren ruimtelijke ontwikkelingen.

bedragen x € 1.000

Reserve Ruimtelijke ontwikkeling		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		22
Prog 2 - bijdragen parkeergeld bedrijventerrein Broekvelden		22
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		22

Doel: het bevorderen van de bouw van sociale huurwoningen.

bedragen x € 1.000

Res volkshuisvesting sociale woningbouw		Rekening 2018
Saldo 1 januari		42
Toevoegingen		19
Prog 2 - bijdrage conform begroting ten laste van de exploitatie		19
Onttrekkingen		- 40
Prog 2 - naar volkshuisvesting doorstroomdoelstelling		- 40
Saldo 31 december		21

Doel: doorstroming woningmarkt.

bedragen x € 1.000

Volkshuisvesting doorstroomdoelstelling		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		74
Prog 2 - bijdragen ten laste van de exploitatie		34
Prog 2 - van volkshuisvesting sociale woningbouw		40
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		74

Egalisatiereserve precario

Deze reserve wordt in 2019 weer opgeheven.

bedragen x € 1.000

Egalisatiereserve precario		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		100
Prog 5 - bijdrage conform begroting ten laste van de exploitatie		100
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		100

Reserve premie centrum Bodegraven

De gemeenteraad heeft besloten tot het instellen van een reserve premie centrum Bodegraven. Door verhuispremies en gevelsubsidies worden gewenste verhuizingen naar het winkelgebied gestimuleerd.

bedragen x € 1.000

Reserve premie centrum Bodegraven		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		1.000
Prog 3 - bijdrage ten laste van de algemene reserve		1.000
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		1.000

Reserve Sociaal Domein

Bij de tweede bestuursrapportage 2018 heeft de gemeenteraad besloten een reserve Sociaal Domein te vormen, te voeden van de Algemene Reserve, waarmee tekorten op de Sociaal Domein in de jaren 2018-2021 incidenteel gedekt worden.

bedragen x € 1.000

Reserve Sociaal Domein		Rekening 2018
Saldo 1 januari		-
Toevoegingen		3.000
Prog 1 - vorming reserve ten laste van de algemene reserve		3.000
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		3.000

Overzicht voorzieningen

In onderstaande tabel wordt inzicht verschaft in de begin- en eindstanden van de in dit jaar aanwezige voorzieningen en de toevoegingen en onttrekkingen die daaraan zijn gedaan.

bedragen x € 1.000				
Voorzieningen	Saldo 31 dec 2017	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31 dec 2018
Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening pensioen oud-wethouders	1.516	166	- 145	1.537
Totaal Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's	1.516	166	- 145	1.537
Egalisatievoorzieningen overig				
Voorziening onderhoud gebouwen	224	565	- 373	416
Parkeervoorziening	119	15	-	134
Voorziening passantenhaven Rijnkade	9	4	-	13
Voorziening tariefegalisatie riolering	552	-	-	552
Voorziening groot onderhoud openbare ruimte	4.953	941	- 2.727	3.168
Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	108	205	- 108	205
Totaal Egalisatievoorzieningen overig	5.965	1.731	- 3.213	4.483
Totaal	7.481	1.897	- 3.358	6.020

Voorziening pensioen oud-wethouders

De voorziening is bestemd om aan de pensioenverplichtingen van oud-wethouders te voldoen. De voorziening is gebaseerd op artikel 44 lid 1b van het BBV.

bedragen x € 1.000	
Voorziening pensioen oud-wethouders	Rekening 2018
Saldo 1 januari	1.516
Toevoegingen	166
Reguliere bijdrage ten laste van de exploitatie	166
Onttrekkingen	- 145
Mutaties salarisadministratie	- 99
Vrijval ten gunste van het resultaat	- 46
Saldo 31 december	1.537

Voorziening onderhoud gebouwen

Deze voorziening is gebaseerd op de Meerjaren onderhoudsplannen (MOP) sociaal culturele accommodaties, sportaccommodaties, alsmede het MOP gemeentehuis en De Driewerf. Volgens op artikel 44 lid 1c van het BBV is deze voorziening is bestemd voor het dekken van kosten die samenhangen met het groot onderhoud aan de betreffende accommodaties.

bedragen x € 1.000	
Rekening 2018	
Voorziening onderhoud gebouwen	
Saldo 1 januari	224
Toevoegingen	565
Reguliere dotatie onderhoud gemeentelijke gebouwen ten laste van de exploitatie	565
Onttrekkingen	- 373
Bestedingen	- 373
Saldo 31 december	416

Parkeervoorziening

De parkeervoorziening is ingesteld op basis van de Nota Parkeernormen.

De voorziening wordt gevoed door financiële bijdragen die worden ontvangen als gebruik kan worden gemaakt van beschikbare openbare parkeerplaatsen in plaats van nieuw aan te leggen parkeerplaatsen.

bedragen x € 1.000	
Rekening 2018	
Parkeervoorziening	
Saldo 1 januari	119
Toevoegingen	15
Bijdragen parkeerfonds voor het realiseren van parkeerplaatsen	15
Onttrekkingen	-
Saldo 31 december	134

Voorziening passantenhaven Rijnkade

Om over een aantal jaren over voldoende financiële middelen te kunnen beschikken om groot onderhoud aan de passantenhaven te plegen wordt bij de berekening van de jaarlijkse exploitatiekosten rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening.

bedragen x € 1.000

Voorziening passantenhaven Rijnkade		Rekening 2018
Saldo 1 januari		9
Toevoegingen		4
Bijdrage conform begroting		4
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		13

Voorziening tariefegalisatie riolering

In 2017 is een hogere opbrengst rioolheffing gerealiseerd dan begroot. Conform de daartoe strekkende adviezen van de commissie BBV is deze meeropbrengst gestort in een voorziening voor tariefsegalisatie riolering. In 2017 is het nieuwe rioleringsplan voor de jaren 2018 tot en met 2021 vastgesteld. Daarin wordt met deze voorziening rekening gehouden en wordt deze voorziening in de komende jaren middels een lager vast te stellen tarief weer afgebouwd.

bedragen x € 1.000

Voorziening tariefegalisatie riolering		Rekening 2018
Saldo 1 januari		552
Toevoegingen		-
Onttrekkingen		-
Saldo 31 december		552

Voorziening groot onderhoud openbare ruimte

De voorziening is bestemd voor het dekken van kosten die samenhangen met het beheer van openbare ruimte en is gebaseerd op de beheerplannen van de hiervoor vermelde voorzieningen en op artikel 44 lid 1c van het BBV.

bedragen x € 1.000

Vrz groot onderhoud openbare ruimte		Rekening 2018
Saldo 1 januari		4.953
Toevoegingen		941
Reguliere bijdrage ten laste van de exploitatie wegen		586
Reguliere bijdrage ten laste van de exploitatie openbare verlichting		54
Reguliere bijdrage ten laste van de exploitatie bruggen		107
Reguliere bijdrage ten laste van de exploitatie baggeren		195
Onttrekkingen		- 2.727
Bestedingen in het kader van het uitvoeringsprogramma		- 2.727
Saldo 31 december		3.168

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

In 2017 is een hogere opbrengst afvalstoffenheffing gerealiseerd dan begroot. Conform de daartoe strekkende adviezen van de commissie BBV is deze meeropbrengst gestort in een voorziening voor tariefsegalisatie afvalstoffenheffing.

bedragen x € 1.000

Egalisatievoorz. afvalstoffenheffing		Rekening 2018
Saldo 1 januari		108
Toevoegingen		205
Bijdrage uit dividendopbrengsten		205
Onttrekkingen		- 108
Onttrekking voorziening in verband met onderdekking		- 108
Saldo 31 december		205

Overzicht begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid	Programma totaal	Over- schrijding	Onrechtmatig		Toelichting
			ja	nee	
1. Leven, leren en werken	28.740	- 7.648 N		x	Kostenoverschrijdingen gedekt door direct daarmee samenhangende opbrengsten en overschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en die eerder reedsesignaleerd werden in de burap. Het betreft vooral de kosten van jeugdhulp en de afboeking van de boekwaarde van zwembad De Kuil.
2. Wonen en leefomgeving	34.125	- 2.494 N		x	Kostenoverschrijdingen gedekt door direct daarmee samenhangende opbrengsten (grondexploitaties) en overschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en die eerder reedsesignaleerd werden in de burap.
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	4.618	- 313 N		x	Kostenoverschrijdingen die gedekt worden door direct daarmee samenhangende opbrengsten en overschrijdingen die reeds eerderesignaleerd werden in de burap.
4. Bestuur en dienstverlening	3.088	-			
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	12.567	-			
Totaal	83.138	- 10.456			

SiSa

Voor het afleggen van verantwoording aan hogere overheden voor door hen verleende bijdragen en gegeven subsidies is een vast format ontwikkeld. Daarmee is het opstellen van een aparte accountantsverklaring voor verschillende regelingen overbodig

geworden. Single-information-Single-audit is de naam die ten grondslag ligt aan de term SiSa. De bijlage kent een vast afgesproken indeling deze wordt digitaal ingezonden en daarnaast als formele bijlage in de jaarrekening van de gemeente opgenomen.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
		Gemeenten					
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04	
			€ 376.084	€ 42.680	€ 1.540	€ 0	

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 05</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 06</i>	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 07</i>	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 08</i>	Eindverantwoording Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09</i>	
		1	061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 0	061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 0	Nee	
lenW	E2 7B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	

			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
1	V-2016-16 Duurzaam veilig inrichten Reewal te Reeuwijk-Dorp	€ 0	€ 0				
	Kopie beschikking nummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsin formatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsi nformatie	Toelichting	Eindverantwo ording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorde n		
	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10		
1	V-2016-16 Duurzaam veilig inrichten Reewal te Reeuwijk-Dorp	€ 28.602	€ 46.316		Ja		

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
			Indicatornummer: G2 / 01	Indicatornummer: G2 / 02	Indicatornummer: G2 / 03	Indicatornummer: G2 / 04	Indicatornummer: G2 / 05	Indicatornummer: G2 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.
			Indicatornummer: G2 / 07	Indicatornummer: G2 / 08	Indicatornummer: G2 / 09	Indicatornummer: G2 / 10	Indicatornummer: G2 / 11	Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	G2 A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordten hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
		1	061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 3.685.644	€ 78.525	€ 391.431	€ 3.720	€ 68.533
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW)

			invullen	gewezen zelfstandigen (IOAZ)	zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	(levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	kunstenaars (WWIK)	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicatornummer: G2A / 07</i>	<i>Indicatornummer: G2A / 08</i>	<i>Indicatornummer: G2A / 09</i>	<i>Indicatornummer: G2A / 10</i>	<i>Indicatornummer: G2A / 11</i>	<i>Indicatornummer: G2A / 12</i>
1			061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 0	€ 136.263	€ 11.837	€ 0	€ 44.372
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 13</i>	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 14</i>				
1			061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 0				

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gem eentedeel 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekk ing (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekk ing (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Indicatornumm er: G3 / 05</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
SZW	G3 A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_tota al 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
			€ 0	€ 0	Nee			
			Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsi nformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T- 1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekk ing (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Baten (jaar T- 1) kapitaalverstr ekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam

		2004 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3A / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 06</i>
	1	061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 27.438	€ 17.593	€ 12.617	€ 84.621	€ 13.259	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3A / 07</i>	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 08</i>	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 09</i>	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 10</i>			
	1	061901 Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	€ 0	€ 0	€ 0			

De staat van de gemeente

In 2013 is de provincie Zuid-Holland met alle Zuid-Hollandse gemeenten een overeenkomst aangegaan waarin zij alle gemeenten in kaart brengen op een aantal thema's zoals financiën, omgevingsrecht, archief en inburgering.

Daartoe is een format afgesproken dat door alle gemeenten als bijlage wordt opgenomen in de jaarrekening. Dat betreft onderstaande bijlage.

Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		De meeste bestemmingsplannen voor het grondgebied van de gemeente zijn actueel, enkele kleine gebieden daargelaten. Ook is de actualiseringsplicht voor bestemmingsplannen komen te vervallen. Alleen het bestemmingsplan Lange Ruige Weide is een groot gebied zonder actueel plan. Lange Ruige Weide zal in 2019 worden opgepakt.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Omgevingsrecht Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Het jaarprogramma 2019 is in concept gereed maar nog niet vastgesteld. Vaststelling zal naar verwachting begin april plaatsvinden.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		De gemeente beschikt over een erfgoedcommissie die alle vergunningsplichtige werkzaamheden beoordeelt bij Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en panden met een hoge of redelijke cultuurhistorische waarde. De commissie beschikt over de deskundigheden restauratiearchitectuur, bouwhistorie, landschap, archeologie, lokale historie en monumentenbeleid.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Het archief- en informatiebeheer is grotendeels op orde. We hebben goede vorderingen gemaakt met het verminderen van papier t.o.v. 2017. In oktober 2015 is het Vervangingsbesluit fysieke documenten vastgesteld. Hierdoor hoeven we geen papier meer te bewaren. Hierdoor wordt de hybride situatie sterk verminderd. Het aantal zaaktypen wordt sterk gereduceerd waardoor het gebruik eenvoudiger wordt. Verder is afgesproken dat de fysieke archieven die in 2019 moeten worden overgedragen grotendeels door eigen medewerkers wordt uitgevoerd. De overdracht van W&I dossiers is in 2018 formeel geregeld met een verklaring van overdracht. Er is hard gewerkt aan het scannen van de begravenisadministratie, brondocumenten, oude huisnummerbesluiten etc. Ook zijn we aan de slag gegaan met het TMLO. In de nieuwste versie van Join is het mogelijk om dossiers (zaken) digitaal over te dragen aan een E-depot. We hopen in 2020 dit ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Met het Streekarchief RHC is contact over de keuze van aansluiting op een E-depot. De organisatie moet in het bezit zijn van een kwaliteitssysteem. De inzet is dit in 2019 te realiseren er is reeds een begin gemaakt.

Is er reden voor extra aandacht?	nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong/achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	Voorsprong van 6
		Fase interventieladder op 1 januari	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	26
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	23
		Voorsprong/achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	voorsprong van 3
		Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	22
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	13
		Voorsprong/achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	achterstand van 6
		Fase interventieladder op 31 december	signaleren
		Toelichting	
		De gemeente heeft de taakstelling de afgelopen jaren telkens tijdig ingevuld. In 2018 is als doel gesteld om niet meer mensen te huisvesten dan de gemeente verplicht is op grond van de taakstelling. Door gebrek aan aanbod van woningen is dit uiteindelijk niet gelukt. In januari zijn 7 mensen gehuisvest.	
Is er reden voor extra aandacht?	nee		

Deel E: Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen vermeldenswaardige gebeurtenissen voorgedaan.

Verwerking van het resultaat

Gebruikelijk is het resultaat van de jaarrekening te splitsen in de componenten 'normale exploitatie' en 'grondexploitatie'; één en ander zoals op voorgaande pagina becijferd. De resultaten die op beide onderdelen worden gehaald worden verrekend met respectievelijk de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie.

Van het hierboven geschetste beleid kan worden afgeweken indien er vanuit de jaarrekening aanleiding is bepaalde bedragen te reserveren voor een specifieke bestemming. Daarvan wordt in deze jaarrekening gebruik gemaakt door de volgende voorstellen te doen.

De algemene reserve

1. In 2018 heeft de gemeente een aanvraag gedaan op basis van de regeling tekortgemeenten Sociaal Domein. Wij hebben daarvoor in 2018 een eenmalige extra algemene uitkering ontvangen tot een bedrag van € 888.000. Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de reserve Sociaal domein.
2. Het jaarlijks beschikbare bedrag voor armoedebestrijding (€ 165.000) is in 2018 niet geheel besteed. Voorgesteld wordt het niet bestede deel van € 23.450 toe te voegen aan de bestemmingsreserve armoedebeleid.
3. Het resultaat van de jaarrekening wordt voor € 2.081.313 nadelig beïnvloed door de versnelde afschrijving van de boekwaarde van het zwembad. Voorgesteld wordt deze versnelde afschrijving te dekken door een beschikking over de reserve restwaarde (€ 803.333) en het restant (€ 1.277.980) te dekken door een beschikking beschikking over de algemene reserve.

4. Wanneer de hiervoor genoemde punten worden geëffectueerd ontstaat tenslotte een nadelig saldo van € 2.841.637 waarvan wordt voorgesteld dat te onttrekken aan de algemene reserve.

De reserve grondexploitatie

Het voordelig resultaat op de grondexploitaties beloopt een bedrag van € 1.334.485. Dit resultaat is in 2018 nadelig beïnvloed door een aantal afdrachten aan specifieke fondsen voor woningbouw. Om die reden wordt voorgesteld een bedrag van € 1.507.485 toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie en een bedrag van € 173.000 te onttrekken aan de woningbouwfondsen.

Voorgesteld wordt:

1. De jaarrekening 2018 vast te stellen met een resultaat van € 2.477.015 nadelig.
2. Het nadelig resultaat uit de gewone exploitatie, te weten een bedrag van € 3.811.500, als volgt te bestemmen:
 - a. Een bedrag van € 888.000 toe te voegen aan de reserve sociaal domein
 - b. Een bedrag van € 23.450 toe te voegen aan de reserve armoedebelid
 - c. De extra afschrijving van de boekwaarde van zwembad De Kuil van € 2.081.313 te dekken door middel van:
 - i. een beschikking over de reserve restwaarde van € 803.333
 - ii. een beschikking over de algemene reserve van € 1.277.980
- d. Het vervolgens resterend saldo (€ 2.641.637) ten laste te brengen van de algemene reserve
3. Het voordelig resultaat uit de grondexploitaties, te weten een bedrag van € 1.334.485, als volgt te bestemmen:
 - a. Een bedrag van € 1.507.302 toe te voegen aan de algemene reserve grondexploitatie
 - b. Een bedrag van € 172.817 te onttrekken aan de specifieke reserves woningbouw

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Wordt separaat door de accountant aangeleverd.

Deel F: Overige Stukken

Stand investeringsbudgetten per 31 december

In de onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de stand van de openstaande investeringsbudgetten per 31 december 2018. Een krediet is een benodigd uitgavenbedrag voor een investeringsproject. De raad geeft de machtiging hiervoor. Een kredietbesluit wordt omschreven als een machtiging tot het verrichten van uitgaven tot

een maximumbedrag (exclusief btw), voor de realisering van een in het besluit omschreven project. In deze omschrijving is de toelichting op de begrippen machtiging, maximumbedrag en project van belang. Met een project mag pas worden gestart als het kredietbesluit is genomen en de dekking in de gemeentebegroting is opgenomen.

bedragen x € 1.000

Openstaande investeringsbudgetten	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2017	Uitgaven 2018	Restant krediet
Centrumvisie herinrichting Raadhuisplein	222	-	13	209
Nieuwbouw zwembad De Kuil	14.076	-	562	13.514
Dronenplein fs.2, openb.ruimte (343000)	1.465	565	54	846
Verhoeff Rollmanschool (348000)	1.072	1.018	41	13
Onderz.kst. Grex Wijde Wiericke fase 3+4	20	-	11	9
Herinrichting Dorp Waarder	150	-	-	150
Verbreiding Molendijk	298	-	-	298
Maatregelen VCP Reeuwijk-Brug	1.387	1.265	102	20
Uitvoeren ligplaatsenbeleid	61	2	-	60
Nieuwbouw opslagruimte aula Tempel	28	3	18	7
Herinr.voorterrein begraafplaats Tempel	60	5	89	- 34
Uitbreiden parkeren begraafplaats Tempel	72	4	- 0	68
Uitbreiding begraafplaats Vredehof	2.565	1.232	725	608
Bedrijfswagen (verv Toyota 7-VDH-17)	33	-	-	33
Bedrijfswagen Renault Kangoo ZE	36	-	39	- 3
Ford Transit AO Kipper V-168-KB	45	-	-	45
Bedrijfswagen (verv Renault 33-VZX-3)	33	-	-	33
Verduurzaming gemeentehuis	-	-	8	- 8
Renovatie toiletten gemeentehuis	60	-	59	1
Stoelen/herinrichting gemeentehuis	100	39	3	58
Vervanging stoelen raadzaal	50	-	34	16
Vervanging apparatuur raadzaal	30	-	33	- 3
Vervangen buitensportacc. Reeuwijk 2018	101	-	71	30
Basisregistraties (BGT) 2e fase ('16+17)	115	24	-	91
Basisregistraties (NHR)	40	14	10	16
Midoffice (uitbouw CGM en GIS)	45	19	23	3

Balieappl./Implementatie programmaplan	55	-	-	55
Dig./zaakgericht werken Dig.handtekening	20	6	-	14
Vervanging centrale ICT apparatuur ('17)	672	261	- 32	444
Verv. multimedia PC's & smartboard ('17)	18	-	-	18
Vervanging 20 draadloze notebooks (2017)	19	-	10	10
Vervanging 50 iPads raads- en cie leden	42	-	32	10
Aanschaf iPads	21	-	14	7
Vervanging 50 smartphones (2017)	36	-	26	10
Vervanging Autocad werkstations (2017)	30	-	-	30
Vervanging kantoorautomatisering (2018)	54	-	7	47
Upgrade Oracle (2017)	36	-	-	36
Vervanging Plotter	15	-	-	15
Vervanging telefooncentrale (2016)	150	-	23	127
Totaal openstaande investeringsbudgetten	23.332	4.458	1.972	16.902
Projecten uitvoeringsprogramma				
Dorp-Waarder	300	-	-	300
Driebruggen Oost	752	116	621	15
Kerkweg	80	12	42	26
Kerkweg/aansluiting Groendijk	702	-	38	664
Hoge Rijndijk	148	33	115	0
Heraanleg Zoutman fase 4	851	19	714	119
Inrichting 30km-zone Rwk-Brug west	296	-	-	296
Reeuwijk-Brug West	647	60	570	17
Reeuwijk-Brug West riool	400	-	-	400
Reeuwijk-Brug Oost	1.027	66	168	794
Reeuwijk-Brug, Treebord fase 1	830	64	92	673
Reeuwijk-Brug, Treebord fase 2	12	-	7	5
Rwk-Brug, Kon.Wilhelminastraat	464	172	292	- 0
Thorbeckelaan	192	-	19	173
Mossenbuurt fase 1	468	55	382	31
Kaagplein/ Kaagjesland	62	-	62	-
Reewal, fase 2	416	317	77	22
Vervangen VRI Goudseweg Brandweer	96	-	8	88
Polderbrink, wegen	4	-	4	-
Reconstr. asfaltwegen buitengebied	1.161	674	446	41
Vervanging spelen 2018	149	2	109	38
Vervanging bruggen 2018	600	-	424	176
Vervanging openbare verlichting 2018	748	-	275	472
Hoofdgemalen, deelvervangingen 2018	108	-	108	0
Rioleringsprojecten 2018	100	-	62	38
Vervanging mech/elektr minigemalen 2018	310	-	310	0
Vervanging beschoeiingen 2018	515	-	515	0

Verkeersprojecten ¹⁾	467	115	392	- 40
Actualiseren digitale wegenlegger	43	26	3	14
Totaal uitvoeringsprogramma	11.948	1.731	5.853	4.363
Totaal	35.280	6.189	7.825	21.266

¹⁾ Nadelige saldi worden gedekt door subsidie ontvangsten